

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih SR Slovenije

Ljubljana, 9. septembra 1977 — Številka 14

Mislite, da imajo res vse, kar je potrebno za šolo? Imajo: knjige, zvezke, svinčnike, torbe in copate. Ne pozabimo na tisto najpomembnejše: na dobro voljo, vztrajnost, bistrost, željo po znanju. In dobrega učitelja. (Foto: Amand Papotnik)

Pavel Vozlič

Življenje v brigadi predstavlja prav gotovo neki poseben mik in čar. Starejši brigadirji, ki so se udeleževali zveznih mladinskih delovnih akcij po koncu vojne, v času obnove, se gotovo s posebnimi občutki spominjajo tistih vznemirljivih dni svoje mladosti, ki so jih prostovoljno in zavestno prebili pri gradnji prog, cest in drugod, da bi se domovina čimprej postavila na noge, se izklopala iz gospodarske zaostalosti in nerazvitosti.

Današnja mladina ima znova vedno več možnosti, da se seznani z brigadirskim življenjem, saj so mladinske delovne akcije ponovno zaživele in se razmahnile po naši ožji in širši domovini. Reči pa moramo, da so jih posebej priklicale v življenje nekatere hude naravne katastrofe, kot sta bila npr. pri nas potresa na Kozjanskem in v Posočju. Ob teh hudih nesrečah kot da se je prebudil naš nekoliko uspavani solidarnostni čut, da smo tolikokrat zgolj opevani socialistični humanizem spremenili v živo resničnost: pomagati je treba zdaj in takoj! Potresa sta po ironiji usode namreč udarila prav tam, kjer so se naši ljudje najbolj otepali z zaostalostjo in nerazvitostjo. V nekaterih odročnih vaseh kot da je razvoj obstal, nikjer ni bilo sledu o družbeni blaginji, ki se v nekaterih razvitih območjih naše domovine prav bohoti. Trideset let in več je minilo, pa nismo vedeli, da tam nekje na skrajnem robu na naši zahodni meji životarijo vasi brez vsakršne perspektive, da se praznijo in postajajo žalostne vasi ostarelih ljudi, vasi brez otroškega joka, brez otroškega živčava in smeha mladih ljudi.

Potem so prišle mladinske delovne brigade tudi v te in podobne vasi, in mladi ljudje so začutili utrip življenja teh vasi, soočili so se s težavami in nadlogami, ki tarejo ljudi, zlasti še, če jih je zadela nesreča. Kot je potres. Neka brigadirka je zapisala v svoj dnevnik: Prišli smo, da ljudem pomagamo, da jim pokažemo, da je nekje nekdo, ki misli nanje, ki ne živi le za denar in druge dobrine, ampak tudi zato, da pomaga ljudem ne le z delom, ampak tudi s toplo besedo, z razumevanjem. Poglavitni razlog, da smo v brigado šli, je bil, da pomagamo ljudem v nesreči, da jim s svojim delom in s svojo pripravljenostjo pomagati jim, vlijemo vero v življenje.

Iz teh besed razberemo, kako neizčrpne možnosti za vsestransko vzgojo socialistično osveščenega mladega človeka ponujata življenje in delo v brigadi. Prav gotovo je eno temeljnih spoznanj mladega človeka v brigadi, da je treba sočloveku v nesreči pomagati, da torej ne gre v brigado predvsem zaradi veselega življenja ob prostem času in zabavi ampak zaradi nekaj globljih, dragocenejših smotrov. Brigadirsko šola je prav gotovo dobra življenjska šola in koristi njenih vzgojnih prijemov so nedvomne, vsestranske in največkrat neizmerljive. Učinek fizičnega dela je izmerljiv, toda zlahnejši je tisti del, ki ostane v mladem človeku kot neko trajno pridobljeno spoznanje, kot trden zidak v zgradbi njegove osebnosti. Prav zato bi bilo dobro, da bi šel skozi brigadirsko šolo vsak človek, zlasti vsak učenec srednje šole. Organizirati bi bilo treba take oblike delovnih akcij, ki bi se jih lahko udeležilo čimveč mladih ljudi, saj vemo, da se zveznih in republiških akcij v poprečju udeleži malo od številnega našega mladega rodu.

Zelo posrečeno obliko dela v brigadi je ob koncu preteklega šolskega leta uveljavila npr. gimnazija Poljane v Ljubljani. V dogovoru s štabom za odpravljanje posledic po potresu v Tolminu je organizirala nekakšne »žepne« brigade. Osem takih brigad je v treh izmenah na Tolminskem v prizadetih vaseh. Brigade vseh treh razredov gimnazije so delale po naročilu in željah posameznih krajevnih skupnosti. Sodelovanje s krajevno skupnostjo je bilo v večini primerov nadvse uspešno, skupna ocena te akcije pa je bila, da so mladi ljudje v pretežni večini dosegli nadpovprečne uspehe in presežili strokovnjake in domačine, ki niso pričakovali, da mladina, ki se šola, toliko zmore. Toda treba je vedeti, da je mladi rod delal s srcem, z radostjo, z resnično zavzetostjo in da je svoje brigadirske občutke ne enkrat izrazil v svojih dnevnikih z besedami: Srečni smo, da smo tukaj! Srečni smo, da lahko pomagamo!

Vzgojitelj, ki spremlja brigadirski vrvež, v taki »žepni« brigadi, ki se fizično in duhovno vključuje vanj, ima nešteto možnosti, da tako rekoč do obisti spozna svoje učence, da vidi, kako se brusijo in klesajo, kako razpada vase zagledanost, individualizem in sebičnost, kako pod pritiskom kolektivnega življenja na delu in ob prostem času popušča, kar je temu ali onemu našarila naša malomeščanska miselnost, opazuje svetle točke, ki pobliskavajo zdaj iz tega, zdaj iz onega in ki jih v razredu največkrat nima priložnosti zagledati, saj vsi preveč le dirkamo iz razreda v razred, od ure do ure, iz meseca v mesec, iz leta v leto, prave, pristne duhovne podobe mladega človeka pa nimamo časa odkriti, največkrat jo samo površno ocenimo. Tu, v brigadi, pa presenečeni ugotavljamo, da je brigadirsko življenje nekakšno ogledalo, v katerem se vsakdo kaže tak, kakršen je, da pa mu to ogledalo tudi ponuja možnost, da se sooča s samim seboj, s svojimi problemi, ki nato naenkrat niso več problemi.

Mlad človek je dovzeten za vse lepo, pristno in privlačno. In prav gotovo je tudi delo v brigadi in brigadirsko življenje nadvse privlačno. V brigadirskem okolju mlad človek delo vzljubi. Ob njem postaja srečen in zadovoljen, zlasti če dela s spoznanjem, z nekim odnosom do dela, ki je navsezadnje, čeprav je fizično, lahko tudi ustvarjalno.

Mladi brigadirji, ki so tako razumeli svoje poslanstvo med prizadetim prebivalstvom, so resnično obogateli za nekatera zlahka spoznanja in prav nič čudno ni, da jih srce vleče vedno znova v kraje, kjer so morda prvič v življenju dali na preizkušnjo podobo svoje mlade osebnosti. ... Vsak dan bolj pogrešam tisto zakonito vasico nad Breginjem, piše mlada brigadirka, še dolgo bom pogrešala to enkratno življenje. Ugotavljam, da pravo lepoto našega dela v brigadi spoznavam šele zdaj, ko sem se vrnila v svojo vsakdanjost.

Šolanje otrok jugoslovanskih delavcev, zaposlenih v tujini

Izkušnje in spoznanja tlakujejo pot

Ob podatku, da imajo kar dva do tri milijone otrok tujih delavcev (Italijanov, Turkov, Špancev, Jugoslovancev), so morale evropske države priznati, da je šolanje teh otrok postalo problem številka ena. Vse pa so s spoznanji na tem področju še precej na začetku. Nekatere kažejo veliko razumevanja za dopolnilni pouk v materinščini, druge pa se temu vprašanju zelo izogibajo.

Organizirana pomoč in skrb za otroke jugoslovanskih delavcev se je začela leta 1970. Otroci naj bi imeli v tujini enake pravice šolanja kot otroci države gostiteljice. Naš otrok obiskuje njihovo šolo, uči se njihovega jezika in se poskuša v tem jeziku izobraziti. Premagovati mora torej dvojni napor, to pa pomeni, da je v neenakopravnem položaju z vrstniki v tujini in v domovini.

Izvedenci pri Unesco so na sestanku v Parizu leta 1973 predvideli za otroke migrantov najmanj 4 do 5 ur pouka materinščine. Toda to število je povečini ostalo le na papirju. Države gostiteljice se pri ustanavljanju dopolnilnih šol sicer načelno strinjajo s tem; s problemi, ki nastajajo zaradi prostorov in financiranja pa ne žele imeti opravka.

Problem šolanja jugoslovanskih otrok, je postal skrb naših najvišjih političnih organov. Republike in pokrajine usklajujejo dopolnilno šolanje otrok naših delavcev prek medrepubliške komisije. Komite za znanost in kulturo daje temeljne smernice izobraževalne politike in sodelovanja s tujimi partnerji. Mednarodno sodelovanje poteka prek Zveznega zavoda za mednarodno znanstveno, prosvetno in tehnično sodelovanje, pri katerem je ustanovljen tudi Odssek za dopolnilno šolanje v inozemstvu.

Skrb za jugoslovanske državljane, ki so na časnem delu v tujini in za šolanje njihovih otrok, je začetna tudi v najvažnejših dokumentih naše družbe: v sklepkih predsedstva SFRJ in ZKJ ter v resoluciji X. kongresa ZKJ.

Povsod se čuti pripravljenost, da bi rešili probleme izobraževanja za okrog 50.000 jugoslovanskih otrok osnovnošolske stopnje v desetih evropskih državah.

Diplomatska predstavništva SFRJ v tujini se še posebno trudijo, da bi imeli otroci naših delavcev pouk v materinščini. Pri desetih predstavništvih so odprta delovna mesta strokovnih sodelavcev za šolstvo.

Jugoslovanska družba daje zelo veliko denarja za dopolnilni pouk, da bi s tem olajšali prilaganje naših zdornih otrok ob

vrnitvi v domovino. Žal pa, kot že rečeno, pri tem trudu malokje najde pomoč držav gostiteljice; pobude za ustanavljanje dopolnilnih šol, iskanje prostora in učencev so torej vedno v rokah staršev, učiteljev in klubov jugoslovanskih delavcev. Vsi pa vemo, in to po dveh ali celo tretji generaciji Jugoslovancev v tujini, da je dopolnilni pouk poleg truda staršev edini način, ki lahko ohrani znanje materinega jezika in poznavanje dosežkov naših narodov v NOB in sedanjosti, poznavanje geografskih posebnosti in lepote Jugoslavije. Le tako bodo namreč otroci teh generacij čutili kam spadajo, kje je njihova domovina.

Pri nas posvečajo temu problemu veliko pozornost tudi časopisi in druga sredstva javnega obveščanja. Države, ki imajo podobne težave, se zelo zanimajo za jugoslovanske izkušnje. In teh izkušenj imamo že veliko. Jugoslovanski učitelji v tujini so dosegli pri svojem delu velike uspehe, čeprav so morali šele orati ledino, saj ni ne vzorca, ne priročnika za tovrsten pouk, pri katerem je zelo malo učnih ur, v posameznih skupinah pa so učenci od prvega do osmega razreda. V vseh teh letih svojega »raziskovalnega« delo so učitelji dokazali, da znajo prenašati smernice naše politike ne samo na svoje učence, temveč tudi na starše, klube jugoslovanskih delavcev in vse to pravilno razlagati tudi na tujem — v okolju, kjer je ureditev povsem drugačna kot pri nas.

ORGANIZACIJA POUKA IN FINANCIRANJE

Jugoslovanski otroci obiskujejo osnovne šole držav gostiteljic. Pouk v materinščini imajo takrat, ko je to mogoče. Pri nas se je za ta pouk uveljavilo ime »dopolnilna šola«. V različnih državah pa je različno organiziran, različno je tudi financiranje in število ur pouka.

Imamo tri načine organizacije pouka: pouk zunaj rednega šolskega sistema pod pokroviteljstvom SFRJ, pouk v okviru šolskega sistema države gostite-

ljice in pouk v rednem razporedu šolskih ur učenca.

Največ jugoslovanskih šol v evropskih državah je izključna skrb SFRJ. Pouk je enkrat ali dvakrat tedensko, tedaj ko so otroci popoldan prosti.

Avstrija je sklenila leta 1975-76, da bo dopolnilni pouk v okviru šolskega sistema, prav tako Švedska, ki ima to lepo urejeno in sicer tako, da imajo jugoslovanski otroci dvakrat tedensko pouk v materinjem jeziku namesto nekaterih drugih predmetov.

Idealna oblika pouka, ki pa je organizirana samo v ZR Nemčiji, je pouk v rednem razporedu šolskih ur učenca. V ZR Nemčiji je zaposlenih največ jugoslovanskih delavcev, pri dopolnilnem pouku pa so dosežki najboljši. Na nekaterih območjih je zajeto v pouk več kot 70. % otrok. Pouk je vključen v redne šolske ure. Na Bavarskem poteka eksperimentalni pouk, kjer imajo učenci dve tretjini pouka v materinščini, tretjino pa v nemščini.

Tudi financiranje pouka je različno: ponekod je vsa skrb prepuščena SFRJ, drugod plačujeta stroške obe državi, v nekaterih deželah pa financira vse država gostiteljica.

V pouk še vedno ni zajeto dovolj otrok. Razmere so se sicer v primerjavi s prejšnjimi leti zelo izboljšale, vendar si bo še nadalje treba prizadevati za vključevanje otrok naših delavcev v jugoslovanske dopolnilne šole.

Ponekod nastajajo težave zato, ker je eden od staršev tujec in ni zainteresiran za naš pouk. Dogaja se tudi, da skušajo posamezniki zmanjševati ugled naših šol in omalovaževati naša prizadevanja; okrog sebe zbirajo somišljenike in nočejo pošiljati otrok v jugoslovansko šolo, ki ni obvezna.

Kljub vsemu pa lahko rečemo, da je bilo že veliko doseženega. V zadnjem času z uspehom odpiramo tudi predšolske oddelke; oddelek odpremo, če je prijavljenih vsaj deset malčkov. Tudi za izobraževanje odraslih je veliko narejena. To skrb prevzemajo klubi jugoslovanskih delavcev, ki s pomočjo pooblaščenih organizacij v domovini urejajo vse pod vodstvom strokovnega organa pri ambasadi.

BILATERALNO SODELOVANJE

Razumljivo je, da problema izobraževanja otrok migrantov ne more rešiti samo ena država, ker se tu, pa čeprav v najmanjši možni meri, srečujeta dva izobraževalna sistema. Potrebno je poznavanje obeh sistemov, treba je ustvarjati možnosti sodelovanja in uresničevati skupne smernice. Le tako sodelovanje lahko zagotovi kontinuiran napredek otroka, ki je v osnovnošolskem obdobju prisiljen menjati eno ali dve državi z različnimi izobraževalnimi sistemoma.

Samo dobro bilateralno sodelovanje lahko omogoči uspešno organizacijo dopolnilnega pouka, način financiranja, angžiranja učiteljev, preskrbo z učbeniki in podobno. Najpogostejša oblika takega sodelovanja je ustanovitev mešane komisije strokovnjakov, ki rešujejo probleme, dajejo priporočila in predloge.

Naša država je storila na tem področju zelo veliko. Najdalj sodeluje s Švedsko. Leta 1972 je bila pri vrhovni šolski upravi Švedske ustanovljena jugoslovansko-švedska delovna skupina za probleme šolanja jugoslovanskih otrok, ki se je izmenično že večkrat sestala v Jugoslaviji in na Švedskem. Na sestankih so obravnavali najaktualnejše probleme, izdelana sta bila tudi predmetnik in učni načrt — prilagojena glede na zmanjšano število ur pouka.

Po načrtu kulturno-prosvetnega sodelovanja med Jugoslavijo in ZR Nemčijo je bila leta 1974 ustanovljena mešana jugoslovansko-nemška komisija, ki je proučila predlog za nekatere

nove oblike dopolnilnega pouka; uspehi so se že pokazali.

Leta 1974 je bila ustanovljena taka komisija z Avstrijo, pa tudi dogovori o ustanavljanju takih komisij s Holandijo, Dansko in Francijo so bili uspešni.

Bilateralno sodelovanje pomaga izboljšati položaj šolanja jugoslovanskih otrok, je pa hkrati tudi pot do boljšega medsebojnega spoznavanja in razumevanja.

UČITELJ V TUJINI

Dopolnilne šole v tujini so ustvarile novo vrsto pedagoškega delavca — učitelja dopolnilnega pouka. Pojavila se je potreba po učitelju, ki bi bil kos odgovornemu in tako zelo potrebnemu poklicu vzgojitelja v tujini.

V vseh teh letih, odkar obstajajo dopolnilne šole v tujini, so učitelji občutili, da je to delo nekaj novega. Odvreči je bilo treba vse kalupe iz stare prosvetarske prtljage. V tistih največ 130 urah v šolskem letu je treba popeljati otroka v svet materinščine, ga seznaniti z lepoto domovine, njeno zgodovino, kulturo, tradicijo in njeno dinamično resničnostjo.

Učitelj v tujini bi moral biti izreden. Njegovo delo se ne konča pri pouku. Otroku mora slediti tudi pri pouku v šoli države gostiteljice, imeti mora zelo izkristaliziran občutek do države, v kateri gostuje, in biti propagator prijateljstva in razumevanja med Jugoslavijo in njo. To pa pomeni, da mora imeti nenehno stik z domovino in da mora spremljati vsa dogajanja v njej, da bi bil lažje o njihov prevajalec.

Praksa je pokazala, da mora biti učitelj sproti seznanjen z vsemi aktualnimi dogodki in da bi bilo treba učitelje pošiljati iz domovine, jim dati posebno pripravo za njihovo poučevanje v tujini. To naj bi bilo omejeno na določeno obdobje, ki bi mu omogočilo uresničitev izobraževalnega projekta. Učitelji po dolgem bivanju v tujini izgube stik z aktualnimi problemi pouka in prakse v domovini.

Sedaj sodeluje v raznih oblikah dopolnilnega pouka približno 400 jugoslovanskih učiteljev, od tega jih je 120 poslanih iz Jugoslavije, drugi pa so izbrani izmed Jugoslovancev, ki so že bili v tujini.

Vsi učitelji, ki poučujejo v tujini, razen v Švedski, morajo imeti soglasje jugoslovanskih prosvetnih oblasti.

Imamo tri vrste učiteljev: — učitelje, poslane iz Jugoslavije

— učitelje, ki so jih angžirale države gostiteljice s soglasjem jugoslovanske strani

— učitelje, angžirane v državi gostiteljici brez soglasja SFRJ.

Položaj učiteljev je zelo neenak. Niso rešeni problemi delavne varnosti. Potrebna bo še boljša organizacija nenehnega strokovnega izpopolnjevanja. Pokazalo se je, da so seminarji, ki potekajo vsako leto v domovini, zelo dobri in strokovni.

Na mednarodnih srečanjih, posvečenih problemom migrantov, so obravnavani tudi problemi učiteljev, ki poučujejo otroke migrantov. Povsod je poudarjena pomembnost njihovega dela in potreba po ustvarjanju najustreznejših možnosti in uresničevanju dopolnilnega pouka. Treba bo torej najprej urediti problem njihovega delavno-pravnega statusa in jim tako omogočiti, da bodo lahko svoje odgovorno delo kar najbolje opravljali.

Podatki so povzeti po referatu Vinka Zidariča, šefa Odsaka za šolanje jugoslovanskih otrok v inozemstvu pri Zveznem zavodu za mednarodno znanstveno, prosvetno-kulturno in tehnično sodelovanje.

MARJETA DE REGGI-KOBE, članica Sveta za prosveto pri ambasadi SFRJ Bern — Švica

Jubilej v zamejstvu

20 let slovenske gimnazije v Celovcu

Letos obhaja Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu pomemben jubilej: dvajseto obletnico ustanovitve. Jubilej, pomemben zato, ker je ta slovenska gimnazija morala previhariti hude viharje, da se je obdržala.

Leta 1957 je izdal avstrijski prosvetni minister dr. Drimmel odlok o ustanovitvi te tedaj poskusne gimnazije. Že ob ustanovitvi so si mnogi želeli, da bi razpadla, toda gimnazija se je močno zasedrila med slovenskim koroškim življenjem.

Leta 1957 je pomenila ustanovitev slovenske gimnazije veliko pridobitev za več kot sto dijakov, ki so imeli dotlej samo nemški učni jezik. Sprva je delo na gimnaziji osem profesorjev samo v popoldanskem času. Leta 1963 je izročil deželni glavar Wedenig zrelostna spričevala prvim sedemnajstim dijakom — maturantom. Leta 1973 je maturiralo že 334 maturantov. Leta 1972-73 je poučevalo 30 profesorjev v 16 razredih 424 učencev. V letošnjem jubilejnem letu obiskuje gimnazijo 493 dijakov, gimnazija ima 16 razredov in 33 profesorjev.

Brez dvoma pomeni Zvezna gimnazija za Slovence več kot avstrijska gimnazija s slovenskim učnim jezikom, saj bolj poglobljeno prispeva k oblikovanju narodne zavesti in krepi slovensko jezikovno korenino. Smoter Zvezne gimnazije za Slovence je, da bi se še tesneje povezala z vsemi slovenskimi organizacijami in omogočila, da bi se lahko v njej šolali tudi socialno šibkejši otroci.

Ob jubileju zasluži vodstvo gimnazije iskreno pohvalo. Priznanju pa je treba dodati tudi najlepše želje za uspešen razvoj te slovenske šole tudi v prihodnosti.

MIROSLAV SLANA-MIROS

Simpozij v Beogradu

Pred nedavnim je bil v Beogradu simpozij na temo Preventivna in rehabilitacija razvojnih motenj, ki ga je organizirala beogradska defektološka fakulteta. V plenarnem delu simpozija je imel uvodni referat prof. dr. Danilo Marković, obravnaval pa je mesto in vlogo defektologov v procesu rehabilitacije. Sledila sta referata prof. dr. V. Stančiča: Ali je specialna psihologija mogoča in potrebna, in prof. dr. G. Zovka: Otroci z lažjimi poškodbami v osnovni šoli. O stanju zavodov za usposabljanje duševno prizadetih otrok v Sloveniji je govoril prof. Albin Podjavoršek.

V glavnem pa je delo simpo-

zija potekalo v tehle sekcijah: surdopedagoška, tiflopedagoška, oligofrenopedagoška, logopedška, za telesno invalidnost ter sekcija za preventivno in resocializacijo vedenjskih in osebnostnih motenj. Vsaka od sekcij je imela obširen in zanimiv program predavanj, ki so obravnavala najbolj aktualna vprašanja ožjega strokovnega področja.

Ob simpoziju je bila tudi razstava pomagala, učil in knjig.

Referati ter drugi prispevki in sklepi simpozija bodo objavljeni in na voljo vsem, ki jih ta problematika zanima.

MIHA PAJK

Zavzeto o usmerjenem izobraževanju

Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje Slovenije je na svoji zadnji seji pred začetkom šolskega leta obravnaval predlog začasnih učnih načrtov za usmerjeno izobraževanje pedagoških delavcev v 3. in 4. letu in z dopolnitvami sprejel skupne in posebne programe pedagogike, naravoslovne usmeritve (za predmetne učitelje), razvojne psihologije, pedagogike in predšolske pedagogike (za vzgojitelje predšolskih otrok).

Poudarili so, da je treba znanje vedno povezovati s prakso in vsebino, ki je razporejena po poglavjih, dodatki praktične napotke za izbor snovi.

Slišali smo informacijo o predlogu programske zasnove srednjega usmerjenega izobraževanja, ki naj bi bila pobuda za jensko sejo. Izbrali so delovno skupino strokovnega sveta in zavoda, ki bo do jeseni poskušala rešiti dileme in odločiti o skupnih programskih zasnovah.

V pripravi je programska struktura za prve poklice na začetni poti usmerjenega izobraževanja z močnim poudarkom na proizvodno-tehničnem področju in z drugačno razporeditvijo ur. Ker še ni nove nomenklature, so poklici razvrščeni po dosednji nomenklaturi. Strokovnjaki so izdelali deset modelov predmetnikov in globalno programsko strukturo. V pripravi so osnutki učnih načrtov za poklice, v dogovoru z gospodarsko zbornico, s številnimi delegati iz delovnih organizacij, z 11 izobraževalnimi skupnostmi in delegati v zborih uporabnikov. V novih učnih načrtih bo torej prispevek: republiške izobraževalne skupnosti, visokošolskih TOZD, TOZD po panogah in

strokovnih sodelavcev. Izhodišče za delo skupin je v skladu s programsko zasnovo komisije Izvršnega sveta in republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje. Gradivo že obravnavajo na vseh ravneh. Nadalje so se dogovorili za ustanovitev štirih skupin strokovnjakov, ki bodo sodelovali pri pripravi zakona o usmerjenem izobraževanju. — Skupine bodo zajele strokovnjake s Filozofske fakultete, Pedagoškega inštituta in Zavoda SRS za šolstvo. Izobraževanje odraslih bo obdelano posebej.

V zavzeti razpravi so člani sveta med drugim poudarili pomen izbora ustreznih metod in pravilnega poklicnega usmerjanja.

Jasno je, da si bodo pri izpeljavi začetne faze usmerjenega izobraževanja in pri reševanju kadrovskih in materialnih problemov Izobraževalna skupnost Slovenije in posebne izobraževalne skupnosti razdelile delo. Razprava je ponovno poudarila, da je treba ugotoviti kadrovske potrebe ali boljše, število kadrov, ki so na voljo in njihovo preusmerjanje. Člani so se zavzeli za to, da je treba primanjkljaj kadrov v Sloveniji načrtno reševati, zlasti za proizvodno tehnično področje.

Dogovorili se bodo o metodi dela v prehodnem obdobju, dokler ne bo izdelan in sprejet zakon o usmerjenem izobraževanju.

V obsežnem dnevnem redu seje so člani strokovnega sveta namenili pozornost tudi predlogu o spremembi predmetnika za osnovno šolo, sprejeli pa so tudi več predmetnikov in učnih načrtov za različne poklice.

T. D.

Kulturno sodelovanje

Letošnjega 27. avgusta je gostoval v Ljubljani nemški moški pevski zbor Singgemeinschaft 67 iz Püttlinga-Köllerbach.

Nemški pevci so vrnili obisk Učiteljskemu pevskemu zboru Emil Adamič, s katerim zglede sodelujejo že od leta 1961.

Goste je sprejel v domu sindikatov predsednik republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Geza Čahuk. Po prisrčnem sprejemu, ki se ga je udeležil tudi sekretar republiškega odbora Sindikata delavcev energetike in premogovništva Jože Leskovar in tako še posebej počastil pevce-rudarje, je zbor še isti večer pripravil izbran koncert.

Povejmo še to, da opravlja ta nemški pevski zbor v Nemčiji plemenito kulturno poslanstvo, saj s svojo pesmijo navdušuje tudi naš zdomce. Zato smo bili obiska gostov še posebno veseli.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Natorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina: 70 din za posameznike, za šole in druge ustanove 120 din. Št. tek. računa 50101-601-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643 Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Obvestilo šolam

V mesecu septembru vam bomo poslali po 1 izvod knjige VZGOJNOIZOBRAŽEVALNA FUNKCIJA ŠOLSKIH EKSKURZIJ, ki bo dobrodošel priročnik za strokovno pripravo potovanj, izletov in ekskurzij vaših šolarjev.

Prosimo, da znesek din 40 nakazete po povzetju na naš žiro račun: 50100-601-16915.

UREDNIŠTVO

Dopolnilni pouk med počitnicami in popravni izpit

Pri pouku v višjih razredih osnovne šole in v srednjih šolah naj bi smotno potekal tudi proces vzgoje za samostojno delo in kritično razmišljanje. Če pa učenc ne postaja vedno bolj samostojen, potem lahko trdimo, da je bil v prejšnjem vzgojnoizobraževalnem procesu oviran v svojem normalnem razvoju. Kajti sedaj, ko naša družba že več kot desetletje omogoča ugotavljanje otrokovih sposobnosti pred vstopom v osnovno šolo, in ko je toliko raznovrstnega preverjanja sposobnosti (testiranja) razvijajočih se otrok v osnovni in srednji šoli, se ne bi smelo dogajati, da se učencu nenadoma čisto »zaustavi« — razen, če se niso pojavile posebne razvojne motnje, ki pa bi jih morali poleg drugih ugotavljanj tudi učitelji in šolske svetovne službe.

Razumljivo je, da šola ne more poznati vseh spodbujevalnih in zaviralnih dejavnikov, ki vplivajo na učenčev razvoj. Vzrok za to sta odmerjen prostor in čas, veliko pa je tudi drugih omejitev. Zato se pojavljajo pri učencih zapleti. Res je tudi, da bi šola morala sproti spoznavati otrokovo občutljivost na različne pozitivne in negativne dejavnike, mu pomagati prek ovir in sproti vrednotiti njegov razvoj. Ponavadi rečemo, da takšno individualno delo pri 30 ali 40 učencih v razredu ni mogoče. Res je težko, vemo pa tudi, da se pri vseh učencih takšna nihanja ne pojavijo hkrati. Podatki za evropskega normalnega otroka, kažejo, da je večja ali manjša posebna skrb za nadpovprečno nadarjeno in nadpovprečno moteno mladino potrebna le tridesetim, največ štiridesetim odstotkom učencev.

Praksa je pokazala, da se tudi ob dveh »ocenjevalnih« in dveh »opozorilnih« (orientacijskih) konferencah v šolskem letu po-

javljajo posebni problemi, posebna nihanja in učni uspehi. Ti pa ne kažejo vselej stopnje otrokove rasti, ki poteka tudi ob negativni oceni iz posameznega predmeta. Tako marsikdaj in marsikje dobijo posamezni učenci kljub vestnemu obisku rednega pouka in dopolnilnega pouka ob koncu leta negativno oceno s perspektivo, da bodo po dopolnilnem pouku v počitnicah in uspešno opravljenem popravnem izpitu lahko napredovali v višji razred. Formalno — po zakonu o osnovni šoli je sicer vse prav, v spletu otrokove motivacije in uveljavljanja pa se nemalokrat marsikaj poruši.

Katerokoli obdobje bi izbral (najbližji nam je letošnji čas dopolnilnega pouka in popravni izpiti), bi lahko dokazoval, da so na popravni izpiti združili tudi učenci, ki zorijo in ki so se v prejšnjem šolskem letu razvili iz otrok v dekleta in mladeniče, ki bi radi mislili s svojo glavo in se čimprej opredelili za življenjsko, poklicno delo. In morda še kdo, ki ga učitelji opredeljujejo kot preotročjega za to stopnjo šolanja. Prav tem pa smo storili že drugo krivico. Ocenjevalci menijo, da je treba take učence uvrstiti v mlajšo generacijo. Njihov uspeh med šolskim letom, ponovni dopolnilni pouk, ki je zagretil ne samo počitnice učencev, marveč tudi počitnice njihovih staršev, padeč na popravnem izpitu in s tem doživetje ponovne nesposobnosti (vprašal bi se le-koga) ter še nalepka »ponavljalec« v naslednjem šolskem letu, vse to prav gotovo ne deluje spodbudno.

Tudi učitelji smo prepričani, da doživi vsak mlad človek prej ali slej neuspeh, ki naj bi mu bil v poduk. Odrasli se izgovarjamo: iz napak se učimo. Sodim, da se morda res kaj naučimo iz prve ali

še druge napake, če pa se te kar vrstijo, postanemo apatični. Od takšnih ljudi pa ni veliko koristi. Mlademu človeku je prvi neuspeh največja kazen. Zato je dolžnost odraslih, da mu pomagajo odkriti napake in ga navajajo na uspešno delo. Učenec, ki je redno obiskoval pouk in opravljal naloge tudi v počitniškem času, pa doživi ob neuspešnem popravnem izpitu dvojni udarec. Prvega za trud, da bi v izjemnem času popravil morebitno malomarnost, drugega pa za poizkus, ko se je po dopolnilnem pouku želel znova uveljaviti na popravnem izpitu.

To je pa že dokaj resna zadeva. Izpraševalec in morda še kak član komisije gubajo čelo — kot dokončni sodniki. »Preotročji« se ob tem običajno spomni svojega očeta, ki se je ob njegovem neuspehu prav tako namrščil. Zato velikokrat vztrajajo in odneha. Nekateri pravijo, da za mladega človeka izguba enega leta ne pomeni nič. To pa seveda ni res. In še koliko pomeni! Najhuje je, da se mora mlad človek za spodrselj pri enem predmetu pokoriti vse šolsko leto, ob mnogih zbadljivih pripombah vrstnikov in marsikdaj ob nespodbudnih opazkah učiteljev.

Če pomislimo na to, da je imel učenec težave pri kakem predmetu že med šolskim letom in da je že takrat obiskoval dopolnilni pouk, moramo domnevati, da se učitelji niso mogli ali niso hoteli

poglobiti v njegove težave. Smotno dopolnilnega pouka pa je prav v tem, da neuspešnemu učencu pomaga prek vrzeli, zavor itd. — ne glede na to, ali je bila negativna ocena posledica njegove lenobe, izrazne nemoči, trenutnih družinskih razmer ali celo šokov. Če dopolnilni pouk ne more vsakemu učencu (saj teh je vendar veliko manj kot je bilo »uspešnikov« v razredu) odkriti hib, težav in pokazati rešitev, potem tak pouk sploh ni potreben. Učencu bi moral omogočiti, da okrepi zaupanje v svoje moči, svojo samozavest in jo pozneje na popravnem izpitu potrdi — kot rezultat svojih in učiteljevih naprov. Zato naj ima učitelj, ki je učenca v šolskem letu negativno ocenil, tudi dopolnilni pouk in naj preverja uspehe na popravnem izpitu.

Le če ravnamo tako, sta pouk in vzgoja (ki pa je tudi pri dopolnilnem pouku premalo) iskane, odkrivanje in odpravljanje vzrokov za prejšnji neuspeh ter zmaga ali dokončni poraz učenca. Popravni izpit naj bo tudi dokaz upravičenosti dodatnega dela in potrditev učiteljeve sposobnosti, da je z dopolnilnim poukom dosegel uspehe. Na njem sodelujeta oba dejavnika v vzgojnoizobraževalnem procesu: učenec in učitelj, zato morata oba občutiti uspeh kot zmago, neuspeh pa kot poraz.

IVAN BERCE

Scena iz slovenskega celovečernega filma »To so gadi«, prvenca Jožeta Bevca, ki ga bomo kmalu videli na naših platnih

Filmsko gledališče in pionirski kino

Ne zamudimo priložnosti

Reforma osnovnega šolstva je izenačila pomembnost nekaterih predmetnih področij, ki so bila do tedaj nekako zapostavljena. Šlo je za tehnično, likovno, telesno, gospodinjstvo in glasbeno vzgojo. Sedaj so se ti predmeti že povsem uveljavili in čudno se nam zdi, da smo jim tako pozno namenili ustrezno mesto v vzgojnoizobraževalnem procesu. Podobno ali natančneje precej slabši položaj ima filmska vzgoja, spet zato, ker se premalo zavedamo njene pomembnosti.

Res, da je filmska vzgoja dobila družbeno potrditev in priznanje, ko je bila leta 1973 uradno uvrščena v učne načrte kot del pouka slovenskega jezika, vsi pa vemo, da v praksi še ni prav zaživela.

V Celju je prizadevanje za tovrstno dejavnost pri Zvezi kulturnih organizacij že kar tradicionalno. Filmska vzgoja poteka v obliki filmskega gledališča za mladino in pionirskega kina na dveh stopnjah.

Temeljni namen take organizacije je, da si mladi skupaj ogledajo film, po predstavi pa se o njem pogovorijo. Vse drugo mora biti podrejeno temu temeljnemu smotru. To pomeni dobro organizacijo pouka ali časa predstave ob spremstvu učiteljev, kulturno vedenje v kinema-

tografski dvorani in organiziran pogovor z učenci.

Kakorkoli so že filmi izbrani, v tem primeru jih izbirajo filmski mentorji na svojih sestankih. Vsak film obravnava kako plat življenja in daje tako bogate možnosti za pogovor. Različnost filmske tematike pa tudi sama kultura vedenja ljudi v skupini v kinematografu dajejo veliko možnosti za sodobno vzgojo.

Zato se motijo tisti, ki menijo, da je za mladino filmsko gledališče in pionirski kino škoda časa. In tudi to ni res, da filmi s sodobno socialno tematiko niso za mladino, češ, da prikazujejo predvsem temne plati življenja v nekaterih družbenih okoljih. Toda, če vzgajamo za življenje, se od njega ne smemo ograževati. Seveda spremlja tako obliko filmske vzgoje še veliko težav — skoraj vse pa je mogoče premagati. Da je to res, potrjuje zgled Osnovne šole 1. celjske čete v Celju. Učenci te šole se že od začetka šolanja privajajo na tako gledanje filmov, v kinematografu pa je njihovo vedenje na zavidanja vredni kulturni ravni, kakršne nismo vajeni niti pri odraslih gledalcih.

Vsekakor: dosežek prizadevanj učiteljev te šole in zgled, ki ga je vredno posnemati.

MAJDA UMNİK

Več delovne vzgoje v celodnevno šolo

Ob analizi dela celodnevni osnovnih šol avtorice Jelice Mese-snelove in Antonije Metelke, objavljene v reviji »Vzgoja in izobraževanje št. 3-77.«

Avtorici nas v poročilu seznanjajo z dosedanjim uveljavljanjem in uspešnostjo dela celodnevni osnovnih šol na območju Slovenije. Dokumentirata prednosti pa tudi nakazujeta pomanjkljivosti le-teh. Opirata se na statistične kazalnike, odgovore učiteljev in rezultate ankete učencev.

Ob temeljitem pretresu omejenega poročila in razčlenjevanju predlagane raziskovalne naloge z naslovom »Nekateri bistveni pogoji za uresničevanje družbenih vzgojno-izobraževalnih smotrov o celodnevni osnovni šoli«, ki jo je sprejela republiška raziskovalna skupnost, očitno izstopa bistvena vsebinska vrzel pri zasnovi celodnevne osnovne šole. Manjka delovna vzgoja, ki ni omenjena niti obrobno.

Nepojmljivo je, kako moremo pozabiti na delovno vzgojo — kljub naši 32-letni socialistični vzgojni naravnosti, ki je še zlasti jasno opredeljena v resoluciji o vzgoji in izobraževanju, sprejeti na 10. kongresu ZKJ, ter zakonu o združenem delu, ki dokončno obračuna z delitvijo na umsko in fizično delo.

Prav celodnevna osnovna šola daje idealne možnosti za sproščeno glasbeno, likovno in telesno vzgojo, nič manj pa za doživetje delovno vzgojo — ob ročnem obdelovanju kovine, lesa, plastike, kamna, tekstila in podobno. Gre za delovno vzgojo kot osnovno komponento deklariranih družbenih vzgojnih smotrov. Nenehno se potrjuje resnica, da je fizično delo najboljši »početek« za umske napore. Tako bi te dejavnosti ne le dopolnjevale program celodnevne osnovne šole, temveč bi bile njen bistveni sestavni del. Kako močno je naša mladina že obremenjena z malomeščansko miselnostjo, kako podcenjuje fizično delo, nam zgornjo ilustrirajo rezultati raziskovalne naloge dr. Jožeta Širca: »Primarne programske usmeritve v načrtovani prvi fazi usmerjenega izobraževanja z vi-

dika interesov učencev in potreb združenega dela« (Pedagoški inštitut pri Univerzi Ljubljana, Ljubljana 1976).

Ta raziskava je pokazala, da šolska mladina odklanja proizvodno-tehnični pouk in da je to najbolj nepriljubljen predmet. O tej problematiki razpravlja tudi tov. Janko Svetina v sobotni prilogi Dela (stran 22, z dne 22. 8. 1977). Pouk politehnične vzgoje in gospodinjstva naj bi pri učencih razvijal ustvarjalen odnos do dela.

Odtujenost naše vzgoje od dela najbolj zgovorno kaže vpis učencev v prve razrede srednjih šol, kjer so zastopane poklicne šole kot šole za delo v proizvodnji. Mnogo bi lahko na tem področju spremenili z delovno vzgojo v okviru celodnevne osnovne šole, ki bi popestrila programe, pa tudi spodbudila mladino, da bi se bolj odločala za proizvodne poklice. Predvsem bi s tem odpravljali razredno pogojeno delitev dela na umsko in fizično.

Vemo, da so celodnevne osnovne šole drage, vendar nam ne bi smele biti predrage, kadar se postavlja vprašanje gradnje ali opreme šolskih delavnic. Tehnični pouk z obdelovanjem gradiv bi moral biti v celodnevni osnovni šoli temelj poklicnega usmerjanja in vertikalne povezanosti v sistemu usmerjenega izobraževanja.

Po nepreverjenih informacijah je za celodnevni obvezni pouk v kapitalističnih državah značilno, da se učenci v popolnansko času sproščeno ukvarjajo s svobodnimi aktivnostmi, predvsem pa lahko obdelujejo različno gradivo. Prav gotovo ima to svoj pomen. Glede na našo družbeno ureditev, bi morala biti omogočena vsaj taka delovna vzgoja.

Trdim, da sedanja zasnova slovenske celodnevne osnovne šole ni sprejemljiva, če temelji samo na sestavinah kot so: samostojno učenje, dejavnost prostega časa, intenzivnejša telesnovzgojna dejavnost, redna prehrana, zdravstveno varstvo — toda brez načrtnih delovnih aktivnosti, torej delovne vzgoje. BRANIMIR LORENČIČ

Učna praksa — malo drugače

Študentke nemščine s Pedagoške akademije v Ljubljani smo letos opravljale učno prakso na osnovni šoli Toneta Trtnika-Tomaža v Sostrem. Vesele smo, da se nam je posrečilo najti šolo v bližnji okolici Ljubljane, v kateri poučujejo poleg angleškega tudi nemški jezik. Tako nam ni bilo treba potovati vsak dan iz Ljubljane.

Prvi štirje dnevi so potekali kot ponavadi: imele smo hospitacije in nastope. Naša mentorica je bila profesorica Rotova, ki nam je bila resnično v veliko pomoč.

Zadnji dan naše prakse je imela šola na programu športni dan z orientacijskim pohodom. Da bi tudi ta dan izrabile in čimbolj spoznale delo in življenje na osnovni šoli, smo se odzvale povabilu tov. ravnatelja, da obiščemo njihovo podružnično šolo v Lipoglavu. S šolskim kombijem smo se odpeljale v Lipoglav. Učenci tamkajšnje podružnične šole so nas že čakali in skupaj smo odšli k spomeniku padlim borcem II. grupe odredov na Pugledu. Z nami je bil tudi še živeči borec tega odreda tov. Stane Keber-Kogo. Pri spomeniku nam je opisal njihovo preživljanje od januarja do marca 1942 na Pugledu. Kljub visokemu snegu, streljanju od sovražnikovih postojank in samo 10 km od takrat okupirane Ljubljane, je življenje v taboru potekalo nemoteno. Bolede so imeli politične in vojaške vaje, popoldne pa razne kulturne dejavnosti. Pridrili so celo prslavo ob slovenskem kulturnem

prazniku, 8. februarju, na katero so povabili tudi aktiviste iz doline. Čeprav je bilo na Pugledu okrog 150 borcev, niso trpeli hudega mraza in lakote. Skoraj vsa Ljubljana je zanje zbiral hrano, ki so jo dnevno dovažali s kamionom do podnožja, na hrib pa so jo znosili v nahrbtnikih. Zavedne ljubljanske žene in dekleta so jim pletle tople nogavice, rokavice in jopice. Po tem zanimivem pripovedovanju tov. Kebra so nam učenci iz Lipoglava priredili kratek kulturni program, me pa smo se padlim oddolžile z lepimi sopkom rdečih nageljnov in Kajuhovo pesmijo.

Ko smo se vračale, smo si ogledale še šolo, ki je zelo lepo urejena in sodobno opremljena, žal pa je za tako prostorno šolo malo učencev. Pouk je zato kombiniran. Spotoma smo zavili še na Javor. Tudi tam imajo podružnično šolo. Nismo hoteli motiti pouka, zato smo si ogledali samo šolske prostore. Bili smo presenečeni nad tako nazorno in domaćino urejeno avlo, v kateri poteka pouk spoznavanja narave in družbe, ki je trenutno namenjen 40-letnici ustanovnega kongresa KPS, delavskemu gibanju in 85. rojstnemu dnevu tovariša Tita.

Vse, kar smo videli in doživeli, nam bo ostalo v prijetnem spominu in vsekakor koristilo pri našem prihodnjem — učiteljskem poklicu. Prijaznemu ravnatelju osnovne šole Sostro tov. Šiblju in kolektivu želimo še veliko delovnih uspehov! Študentke nemščine Pedagoške akademije v Ljubljani.

Tekmovanje za najboljši kulturni razred in posameznike

Tekmovanja imajo za učence veliko privlačnost in vzgojnoizobraževalno vrednost. Bralna značka, Vesela šola, Vegova priznanja ipd. so pritegnili že celo vojsko tekmovalcev.

Na nekaterih šolah izvajajo šolske skupnosti tudi tekmovanja za najboljši razred v disciplini in učnem uspehu, šolska športna društva pa razglašajo najboljše razrede v športnih panogah na šoli.

Ko se nam je pred dvema letoma na slavističnem zborovanju v Postojni predstavila s programom kulturno najuspešnejša razredna skupnost gimnazije, sem začela razmišljati, kako bi tudi na osnovne šole uvedli podobno tekmovanje.

Na obeh šolah v hrastniški občini namreč že več let uspešno delujeta kulturni društvi Mladost, ki zajemata pevske zборе, literarni krožek, likovnike itd. Vseh dejavnosti na kulturnem področju je sedaj 18.

Odločili smo se za sistem tekočevanja. Zajeli smo tudi vse tiste aktivnosti, ki niso v kulturnem društvu Mladost: knjižnica, bralna značka, gledališki abonma, dejavnosti v krajevni skupnosti...

Teočkovanje pri vsakem krožku vsebuje v glavnem dva elementa:

— redno obiskovanje

— uspehi, ki jih dosegajo (objavljeni prispevki, nastopi, ...)

Dejavnosti, ki niso »cvetele« smo bolj stimulirali (razredni časopisi, samostojni nastopi razredne skupnosti...)

Prvi osnutek smo dali v razpravo učencem. Imeli so tehtne pripombe in dopolnitve. Živo razpravljanje je dokazovalo, da so ga sprejeli za svojega.

Dopolnjeni pravilnik smo izdali kot posebno prilogo šolskega časopisa IZRAZI. Ker pa se porajajo vedno nova vprašanja in problemi, lahko vsak sodeluje s pismenimi pripombami, ki jih bo posebna komisi-

FANČI MOLJK

čim bolje se bomo poznali

Slovenska celodnevna šola Gornji Petrovci

Premalo upoštevane posebnosti šol na vasi

Življenjske in delovne razmere na podeželskih osnovnih šolah so se že od nekdaj močno razlikovale od tistih v mestih. Mnenje, češ da je življenje učiteljev po večjih vaseh poceni, še zdaleč ni utemeljeno. Resnična pa je druga plat medalje: večina vaških učiteljev in ravnateljev lahko našteje izredno veliko opravil in funkcij, ki jih ima v »svojem« kraju. Te sposobnosti njihovega življenja in dela bi morale biti primerno ovrednotene in upoštevane pri delitvi osebnih dohodkov ter pri ugotavljanju višine dohodka za posamezno mestno ali vaško osnovno šolo. Tudi pot v na primer 20 km oddaljeno mesto, ko moraš po vsakodnevne delovne in življenjske potrebe, ni zastoj, ampak odtrga marsikateri dinar od mesečnega osebnega dohodka. Seveda pa ni samo to vzrok, da učitelji zapuščajo vaše šole.

Prav o tej problematiki smo se pogovarjali z ravnateljem osnovne šole Gornji Petrovci Kolomanom Rituperjem. Osnovne šole, ki je pretekle dni popeljala učence od 1. do 4. razreda v celodnevno osnovno šolo.

Takole nam je pripovedoval: — Našo šolo je dosedaj obiskovalo okrog 250 učencev in učenek; 210 od teh je vozačev. Letos bomo imeli še več učencev menda jih bo kar okrog 320. To je posledica vračanja ljudi iz tujine. Kljub temu imamo še vedno okrog 70 otrok, pri katerih je eden od staršev ali pa sta kar oba zaposlena v tujini. Mnogi med njimi, pa tudi nekateri kmečki otroci, ki morajo doma opravljati večino del, imajo v šoli precej težav.

neve osnovne šole pri občinski konferenci SZDL Murska Sobota ter z deležem, ki ga je dala občinska izobraževalna skupnost za našo celodnevno osnovno šolo. 300 tisoč din, kolikor nam je dodala občinska izobraževalna skupnost, je manj, kot sta prispevali krajevna skupnost, temeljna telesnokulturna skupnost in le nekoliko več, kot smo prejeli za organiziranje bivalnih prostorov za mladinsko delovno akcijo »Goričko 77«. Žal razen telovadnice, zunanjih igrišč ter razredov nimamo primernih igralnih ter večnamenskih prostorov.

Verjetno je zanimiv podatek, da naši učenci sedaj ne bodo prebili v šoli več časa kot prej. Tega da so tudi otroci na našem kmečkem območju deležni celod-

lje in delavce na takih šolah, saj je življenje na vasi dražje zaradi nerazvite trgovine in terciarnih dejavnosti. Vaški učitelji in ravnatelji smo tudi med glavnimi nosilci kulturnega, prosvetnega ter družbenopolitičnega dela na vasi.

In še nekaj nas moti! Razmerje vodij samoupravnih organov pri občinski izobraževalni skupnosti pa tudi drugih samoupravnih skupnostih do delegatov z dežele. Ne, ne gre za preveliko občutljivost, temveč za stvarno oceno položaja, po katerem delegatski sistem ni zaživel. Temu botrujejo nepripravljeni sestanki konferenc delegacij, neupoštevanje pripomb delegatov na gradivo, vzvišen napadalen odnos predsednikov organov samoupravnih interesnih skupnosti do delegatov, zamude pri odgovorih na delegatska vprašanja. Ljudem ni všeč tako vedenje vodij konferenc delegacij ter organov samoupravnih interesnih skupnosti, SZDL bo morala začeti odločno razčiščevati in urejati položaj na tem področju našega družbenega življenja.

STANE JESENOVEC

MAČKOVCI:

POTREBA PO VARSTVU, DOBRO SODELOVANJE

Na območju šolskega okoliša mačkovske šole je precej zaposlenih staršev, ki imajo težave z varstvom otrok. Krajevna skupnost Mačkovci si je nekaj časa v sodelovanju s šolo prizadevala za ureditev vzgojnovarstvenega zavoda. Pristojni v Murski Soboti so že celo obljubljali denar za adaptacijo zasebnega poslopja, ki naj bi ga preuredili v vrtec, toda ostalo je le pri obljubi.

Glede na število otrok, ki so potrebni varstva, je zahteva krajanov vsekakor upravičena, saj od Petrovcev do Puconcev ni organiziranega predšolskega varstva.

Osnovna šola Mačkovci, nad katero ima pokroviteljstvo Komunalno podjetje »Sobota« iz Murske Sobotice, vzdržuje s pokroviteljem že nekaj let pristne in obojestransko koristne stike. Učenci vsako leto ob raznih priložnostih pripravijo za 600-članski delovni kolektiv proslave s kulturnim programom.

Delovna skupnost Komunalnega podjetja je sprejela sklep, da bo mačkovski osnovni šoli nabavila montažne hiše ter opravila nekatera dela na igrišču za košarko. S tem se bo mačkovskim osnovnošolcem uresničila dolgoletna želja.

J. K.

Občinska izobraževalna skupnost Logatec

Prepričati tudi krajanje

V letošnji julijski številki Prosvetnega delavca smo pisali o največji mariborski občinski izobraževalni skupnosti, tokrat pa bomo spregovorili o eni manjših, o logaški. Predsednik izvršnega odbora te izobraževalne skupnosti, Vinko Urbas je bil v preteklih počitniških dneh verjetno tisti, ki je najlažje ocenil razmere na tem območju.

Letos je v logaški občini 1019 šoloobveznih otrok, 12 učencev pa je na podružnični šoli Vrh, ki spada pod šolski okoliš Žiri. Ti učenci so v dveh centralnih šolah (8. talcev Logatec, Gornji Logatec) ter na podružničnih šolah Laze—Rovte in Hotedrščica. Šole imajo skupaj 44 oddelkov.

To je sedanja organiziranost osnovnih šol v logaški občini. Načrtujete v prihodnjih letih kake spremembe?

— Nekateri bodo potrebne. Prvo je vprašanje podružnične šole Vrh, od koder nam je odšel učitelj Albin Berčič. Odločiti se bo treba ali naj ostane tako kot je sedaj ali pa naj vrška osnovna šola postane podružnična šola šole 8. talcev. Krajanje zahtevajo, da ostane pri sedanji organiziranosti. Podobna težava je s šolo Medvedje brdo ki je sedaj zapr-

oddelkih, rešili nekatere kadrovske težave ter izboljšali kakovost pouka. Ni primerno, da imajo sedaj npr. v Gornjem Logatcu v oddelku po 18. do 26 otrok, v osnovni šoli 8. talcev pa 28 do 36 otrok. Delovni skupnosti šol se strinjata s tem predlogom. Kaže pa, da bo treba o smotrnosti take spremembe prepričati tudi krajanje.

V preteklih letih se je že močno izboljšal šolski prostor vaših šol. Nekateri obnovitve, dozidave in gradnje novih poslopij so predvidene tudi v srednje-ročnem načrtu. Ali je hkrati z reševanjem prostorske problematike šol predvideno tudi prehajanje na celodnevno osnovno šolo?

— V preteklih letih smo s samoprispevki občanov res precej izboljšali prostorske razmere na naših šolah. Dobili smo novo šolsko zgradbo v Rovtah, 8 učilnic pri osnovni šoli Gorenji Logatec, 16 učilnic in telovadnico pri šoli 8. talcev itd. Kmalu bo dobila novo zgradbo šola na Hotedrščici, nekaj razredov bomo dozidali v Gornjem Logatcu in opravili nekatera popravila šol. Rešitev prostorske problematike je omogočila prehod na enoizmenjski pouk ter povečanje števila oddelkov podaljšanega bivanja.

radi pomanjkanja učiteljev pa ne bomo mogli tega izpeljati na podružničnih šolah.

Kaže, da je pomanjkanje učiteljev tudi na vaših šolah ena od resnih ovir pri uresničevanju načrtovanih nalog?

— Dva vzroka sta za pomanjkanje učiteljev. Marsikoga nam

Letos so po dveh letih ponovno organizirali za učence četrtil razredov šolo v naravi. Prej je nismo mogli pripraviti, ker so dali ves denar za dograditev šol; Vinko Urbas, predsednik izvršnega odbora OIS Logatec

speljejo banke in druge OZD, pa tudi štipendiranje v preteklih letih ni bilo načrtno. Dogažalo se je, da smo štipendirali vse, ki so hoteli iti v pedagoški poklic, pogosto za tiste smeri, ki jih sedaj in tudi v prihodnje ne bomo potrebovali. Tako smo štipendirali kar šest zgodovinarjev, čeprav še dolgo ne bo praznega mesta. Prekinili smo s to prakso. Glede na potrebe v prihodnjih desetih letih dodelujemo sedaj kadrovske štipendije tistim študentom, ki bodo zapolnili prazna mesta. Za štipendije dajemo okrog 160 tisoč din na leto.

Po predlogu za združevanje sredstev na področju vzgoje in izobraževanja pri občinski izobraževalni skupnosti Logatec boste v letošnjem letu zbrali za uresničitev enotnega ter dogovorjenega programa 15.533.000 din. Do takega izračuna potrebnih sredstev ste prišli po republiških normativih. V čem — po vaši oceni — ti normativi ne ustrezajo resničnim potrebam šol?

— Menimo, da so potrebni enotni programi za vso Slovenijo. Pri nas se je zataknilo pri šolski svetovalni službi ter pri sredstvih za materialne stroške. Ti stroški so prilagojeni šolam s klasičnim kurjenjem in dvoizmenjskim poukom, torej so nekoliko manjši kot v šolah, kjer je vse več enoizmenjskega pouka ter kjer kurijo s sorazmerno dragimi gorivi. To bo treba v prihodnje upoštevati.

STANE JESENOVEC

Med brigadirji, ki so sodelovali na mladinski delovni akciji »Goričko 77« in obogatili osnovno šolo Gornji Petrovci z igrišči, je bila tudi učiteljica Ivica Oblak z osnovne šole Železniki. Za njeno delavnost v brigadi »Jože Gregorčič« so ji podelili udarniško značko (Foto: S. Jesenovec)

Z letošnjim šolskim letom smo prešli na celodnevni pouk. Ker zavzema precejšen del naših prostorov zdravstvena postaja, bomo lahko uvedli celodnevno osnovno šolo za učence od 1. do 4. razreda. Takoj, ko bo dovolj prostora, bodo imeli celodnevno osnovno šolo tudi višji razredi.

Uvajanje celodnevne osnovne šole so spremljali nekateri prijetni, pa tudi manj prijetni pojavi.

Brez dela brigadirjev mladinske delovne akcije »Goričko 77« šola še prav gotovo ne bi imela zunanjih igrišč, urejenih sanitarij in sodobne kuhinje.

Tudi krajevna skupnost Gornji Petrovci je razumela, kaj potrebuje šola in je odobrila nekaj posojila.

Učitelji so se vse leto pripravljali za prehod na ta sodoben način vzgojnoizobraževalnega dela. Obiskali so celodnevno šolo Dobrova pri Ljubljani, hospitirali smo na enaki šoli v Radgoni ter Srednji Bistrici in marljivo študirali strokovno literaturo o celodnevni osnovni šoli, ki je izhajala v tem času na Slovenskem.

Nismo pa petrovski šolniki zadovoljni z delom koordinacijskega odbora za uvajanje celod-

nevne osnovne šole, smo kljub večjim naporom, ki nas čakajo, veseli učitelji in krajanje.

Letos se je za nas marsikaj spremenilo. Pri občinski izobraževalni skupnosti Murska Sobota smo zaradi republiških normativov postavljeni v neenakopraven položaj z mestnimi šolami. Mestne šole so zelo zasedene, saj je v oddelku več kot 30 učencev, pri nas pa je v razredu toliko učencev, da je za en oddelke preveč, za dva pa premalo. In ker je pri financiranju pomembno tudi število učencev, se bomo v prihodnje verjetno kdaj pa kdaj znašli v denarnih škripcih. Pa ni rečeno, da imamo na naši dokaj ponesrečeno zgrajeni šoli, manj stroškov z vzdrževanjem kot tam kjer so oddelki polni in prepolni. Nismo mi krivi, če oddelkov ne moremo bolj popolniti. To so objektivne okoliščine, ki jih bodo morali v prihodnje bolj upoštevati pri sestavi podobnih normativov.

Tako kot bo treba upoštevati posebnosti vaških osnovnih šol kot vzgojnoizobraževalnih ustanov, bo treba temeljiteje pretehtati delovne in življenjske razmere, v katerih delamo učitelji na podeželju. Doseči je treba tudi boljše nagrajevanje za učite-

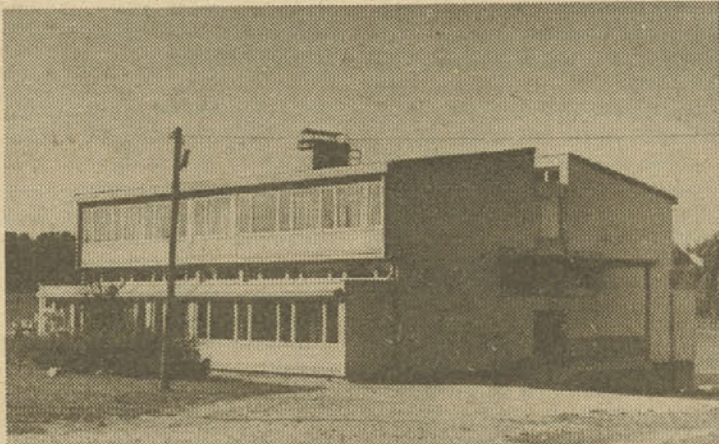
V logaški občini posvečajo primerno pozornost podružničnim šolam. Zavedajo se, kako pomembne so za vaško kulturno življenje; učencem nižjih razredov skušajo prihraniti naporno prevažanje v šolo in imeti primerne prostore za izvajanje pouka ob splošnem ljudskem odporu. Na sliki: v osnovni šoli v Rovtah

ta. Premalo je otrok. Obnovili smo šolsko zgradbo, ker so to želeli krajanje, saj ne bi bilo prav, če bi jo prepustili zobu časa.

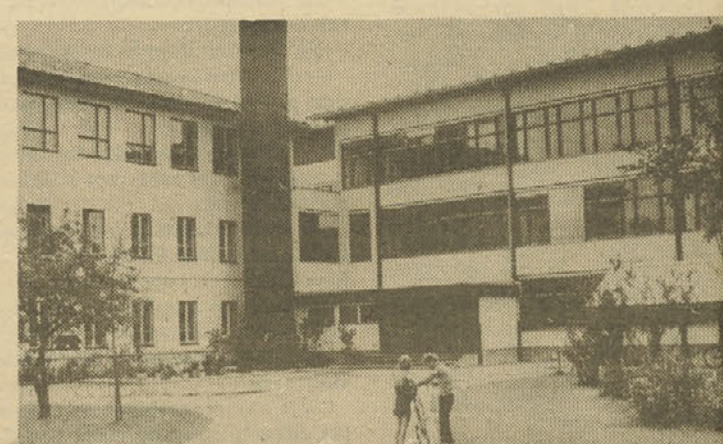
Več sprememb naj bi bilo v samem Logatcu. Tu naj bi združili obe šoli. S tem bi lahko enakovredno porazdelili učence po

V letošnjem šolskem letu bomo odprli še tri oddelke.

Na celodnevno osnovno šolo bomo prešli proti koncu srednje-ročnega obdobja. Če bo denar. Predvidevamo, da bosta uveljavili to obliko vzgojnoizobraževalnega procesa logaški šoli, za-

Prvi razvojni stopnji nove osnovne šole v Vidmu ob Ščavnici bosta sledili še dve stopnji z dograditvijo telovadnice, kuhinje in razredov (Foto: Miroslav Slana-Miros).

Z načrtnim dograjevanjem šolskega prostora nastajajo možnosti za prehod na celodnevno osnovno šolo. Foto: Stane Jesenovec

tem bolje bomo delali

Permanentno izobraževanje

Družbenoekonomska razgledanost in usposobljenost — pomemben dejavnik za uspešno samoupravljanje

Konec lanskega leta smo v koprski občini ustanovili prvi klub samoupravljalcev na Obali. Na ta dogodek so se v delovnih organizacijah več mesecev temeljito pripravljali ter veliko razpravljali o problemih, slabostih in perspektivah družbenoekonomskega usposabljanja delavcev v OZD.

Zamisel, ki je vzniknila spomladi leta 1974, naj bi uresničila Obalno delavsko univerzo skupno z vodstvi družbenopolitičnih organizacij; ustanovili naj bi posebno šolo za delegate, v kateri bi s seminarji v ciklusih nenehno poglobljali družbenoekonomska in politična znanja vsi, ki jim je bilo zaupano uresničevanje delegatskih razmerij.

Še v istem letu so bili izvedeni prvi seminarji za delegate in člane delavskega nadzora. Andragoške naloge je v celoti prevzela Obalna delavska univerza, ki pa je bila hkrati pobudnica tovrstnega izobraževanja v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih, uresničevala pa naj bi tudi pobude in konkretne predloge za vključevanje novih tematskih področij v programsko zasnovu.

Čeprav so nekatere delovne organizacije na Obali usposabljanje delegatov od vsega začetka razumele in uveljavljale kot trajno in ne samo enkratno nalogo, pa je vendarle mnogokje začetna izobraževalna vnaša že po nekaj mesecih splahnela. Kazalo je, da bo družbeno izobraževanje spet obtičalo v slepi ulici, dokler niso prevzeli pobude nanovo ustanovljeni klubi samoupravljalcev (za koprskim je bil ustanovljen tudi v Izoli). Zlasti klub v občini Koper si je izredno prizadeval, da bi uresničili prvotno zamisel o permanentnosti, sistematičnosti in množičnosti usposabljanja delegatov. Sprejel je program izobraževanja za tisto leto, ki ga je pripravila Obalna delavska univerza, razpisal več seminarjev za delegate, člane samoupravnega delavskega nadzora in druge delavce. Odziv je bil zelo velik, saj so OZD prija-

vile več kot 800 članov delovnih kolektivov.

Koprski klub samoupravljalcev je na zahtevo delegatov, ki so jih izražali na številnih seminarjih, sklenil, da bo v prihodnje tudi za direktorje in druge vodilne delavce sistematično prirejal podobne seminarje, na katerih naj bi se razčistila in posredovala teoretična izhodišča o posameznih aktualnih družbenoekonomskih vprašanjih, hkrati pa bi se na njih dogovarjali tudi za konkretne akcije. Pri tem velja še zlasti opozoriti na mnene mnogih delegatov, da bi morale družbenopolitične organizacije, občinske skupščine, klubi samoupravljalcev in drugi dejavniki prvenstveno podpirati izobraževanje, ki bo čim bolj približno bazi. Če temu ni tako, nastajajo ne samo veliki stroški, ampak so ti delavci tudi odtrgani od neposredne samoupravne prakse in problemov, ki se v njej porajajo.

Poslovodni organi, ki so se do sledj odzvali na organizirane seminarje, takšno usmeritev podpirajo, hkrati pa poudarjajo, da je družbeno izobraževanje potrebno tudi njim, saj so sestavni del združenega dela.

Ko ocenjujemo dosežene rezultate pri usposabljanju delegatov in članov delavskega nadzora, lahko ugotovimo, da je bilo doslej opravljeno izredno pomembno izobraževalno delo. Od leta 1973-74 dalje je samo Obalna delavska univerza v vseh treh občinah organizirala 64 seminarjev za delegate (62 I. in 2 II. stopnje), v katerih je bilo izvedeno 1.444 ur predavanj za 1.907 udeležencev, 12 seminarjev za člane samoupravnega delavskega nadzora s 174 urami predavanj in 732 udeleženci ter 4 seminarje za poslovodne organe (treh so se udeležili tudi predsedniki DS), na katerih je bilo 32 ur predavanj za 85 udeležencev. Uresničevanje nove ustave in v zadnjem obdobju še zlasti zakon o združenem delu je bilo torej predmet temeljite družbene obravnave na 80 seminar-

jih, ki se jih je udeležilo 2.724 članov delovnih kolektivov in krajanov iz krajevnih skupnosti.

Kot posebnost usposabljanja delegatov na Obali naj navedemo, da so bili ob koncu vseh seminarjev pogovori, ki so jih vodili predstavniki občinske skupščine in sindikatov. Ob tem smo analizirali delovanje delegatskega sistema, zlasti delovanje samoupravnih interesnih skupnosti, sprotno gospodarsko problematiko z vidika prizadevanj za stabilizacijo, razvoj družbenih dejavnosti v občini itd. Ta srečanja so omogočila delegatom, da predstavnikom skupščine in političnih vodstev posredujejo svoja stališča in mnenja o aktualnih problemih in nalogah.

Ko ocenjujemo dosežene rezultate, moramo posebej poudariti tudi prizadevanje precejšnjega števila šol, iz katerih so se zlasti v zadnjem šolskem letu (v občini Koper) najbolj množično vključili delavci v družbeno usposabljanje. Kar osem šol z Obale je v izobraževanje vključilo celotne kolektive ne glede na delegatske zadolžitve, ob njih pa se je odzvalo še veliko prosvetnih delavcev iz vzgojnovarstvenih ustanov. Čeprav je izobraževanje potekalo v prostem času, je bila udeležba na vseh seminarjih pravzaprav v primerjavi z odzivom iz nekaterih drugih OZD s področja gospodarstva; udeleženci iz šol so prizadevali sodelovati tudi na vseh seminarjih in dali veliko pobud za boljše delovanje delegatskega sistema in zagotovitev večjega vpliva delegatov pri odločanju na vseh ravneh. Vzgojnoizobraževalni zavodi so razen tega pokazali veliko zanimanja tudi za usposabljanje članov delavskega nadzora; ravnatelji šol pa so bili hkrati najštevilnejše zastopani na seminarjih za poslovodne organe. Vse to kaže, da se delavci teh ustanov zavedajo, kako pomemben dejavnik za uspešno samoupravljanje je družbenoekonomska razgledanost in usposobljenost.

Vsi vzgojnoizobraževalni zavodi, v katerih je potekalo uspo-

sabljanje delegacij iz temeljnega programa RK SZDL, so se soglasno odločili, da bodo jeseni na drugih ciklusnih seminarjih obdelali program II. stopnje šole za delegate, ki vključuje tematiko družbene samozaščite, varstva okolja, delegatskega sistema v praksi, stabilizacije gospodarstva, znanstveno tehnološke revolucije in pomena izobraževanja ter kulture. Tako pri

O delu koordinacijskega odbora za celodnevno osnovno šolo Dobrova

Naloge, pomembne za šolo in krajevno skupnost

Še pred začetkom šolskega leta so v mnogih učiteljskih kolektivih in v krajevnih skupnostih razpravljali o celodnevni šoli in se pripravljali na uvajanje celodnevnega dela v novem šolskem letu. Ob prehodu na celodnevno šolo nastaja veliko organizacijskih, kadrovskih, materialnih in vsebinskih ter drugih težav, ki jih morajo reševati skupno z učitelji in učenci tudi vsi prebivalci kraja ter družbenopolitične organizacije in društva v krajevni skupnosti. Prav zaradi tega menim, da je treba povedati, kako smo v praksi reševali in uresničili akcijo za uvajanje celodnevnih osnovnih šol.

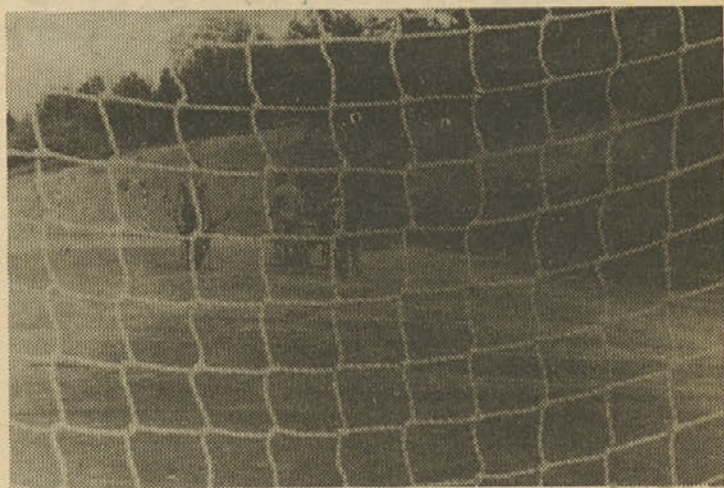
V krajevni skupnosti Dobrova je bil pri krajevni konferenci SZDL takoj ob začetku akcije ustanovljen koordinacijski odbor za celodnevno osnovno šolo. V odbor je bilo izvoljenih 15 članov in to: 10 predstavnikov družbenopolitičnih organizacij, članov društev in organizacij v krajevni skupnosti in predstavnikov delovnih organizacij; 3 predstavniki staršev in 2 člana delovne skupnosti šole. V odboru je bilo najmanj članov šolskega kolektiva, kar je tudi prav, saj je krajevna konferenca SZDL vedela, da je potrebno največ neposrednih usmerjevalnih in operativnih nalog ob tej akciji opraviti prav v krajevni skupnosti, delovna skupnost šole pa sama prevzema mnoge druge pomembne pedagoške naloge za uresničitev smotrov te akcije.

Koordinacijski odbor se je sestajal na svojih sejah in se opredelil za naloge, ki jih mora uresničiti, ter si pripravil svoj delovni program. Najpomembnejša naloga odbora v začetku je bila predvsem v tem, da so vsi njegovi člani v svojih organizacijah in društvih seznanjali krajanje naše krajevne skupnosti s smotri celodnevnih osnovnih šol, z njeno družbeno vlogo ter jih hkrati poskušali motivirati za neposredno vključevanje v prizadevanja za novo šolo. Odbor je ob komisijah za uvajanje celodnevnih osnovnih šol pri samoupravnih organih šole spoznal delovni program šole, pomagal reševati vprašanja, ki zadevajo plačevanje šolske prehrane in nekatera investicijska vlaganja v šoli (neurejenost šolskih igrišč in prostorov za prosti čas učencev). Koordinacijski odbor je zadalžil vse organizacije in društva v kraju, da morajo sodelovati pri delu celodnevnih osnovnih šol in uresničevati del svojega programa v šoli, hkrati pa prevzeti tudi mentorstvo nekaterih interesnih dejavnosti učencev. Med mnogimi drugimi nalogami tega odbora je bila tudi skrb za vključevanje šole v življenje krajevne skupnosti in pomoč šoli pri reševanju nekaterih kadrovskih vprašanj. Pedagoški delavci smo se zato lahko usmerili predvsem v pedagoško delo, strokovno izpopolnjevanje in v neposredno vzgojnoizobraževalno delo z učenci.

Izmed delovnih nalog odbora je bila največja naloga ureditev šolske okolice in športnega cen-

kluba samoupravljalcev občine Koper in Obalni delavski univerzi stvarno načrtujemo, da bomo lahko vsaj v izobraževalnih OZD uresničili celoten projekt šole za delegate, ki v nadalj-

njih dveh stopnjah predvideva poglobljanje znanj s področij marksistične filozofije, sociologije in ekonomske teorije marksizma. **MARIJA VOGRIČ**

Motiv z novega roketnega igrišča pri petrovski osnovni šoli — Foto: S. J.

lucije, vključevanje članov Zveze vojaških rezervnih starešin kot aktivnih delavcev v taborniški odred v akciji JPI ter občasno vključevanje v pouk. Ena izmed pomembnih nalog te organizacije bo tudi pomoč njenih članov pri zbiranju in urejanju različnega zgodovinskega gradiva o NOB na območju naše krajevne skupnosti in celotnih Polhograjskih dolomitov.

Osnovna organizacija ZSMS v krajevni skupnosti bo lahko svoj program dela povezala s programom osnovne organizacije ZSMS na osnovni šoli. Vse večje akcije v kraju bodo lahko skupne, npr: okrasitev kraja pred krajevnim praznikom, skrb za varstvo okolja, skrb za ostarele krajanje, negovanje in urejanje spominskih obeležij in drugo. Prav tako bodo mladi sodelovali v kulturno umetniškem društvu in športnem društvu šole, skupno bodo pripravili kulturne prireditve za celotno krajevno skupnost in organizirali v šoli tudi zabavne prireditve. Največja naloga organizacije mladih pa bo usmerjati mladince kot mentorje v različne interesne dejavnosti učencev na šoli.

Če bodo društva in organizacije v naši krajevni skupnosti le del svojega programa uresničevali v življenju šole, bo delo učencev in celodnevni šoli veliko bolj pestro in bogato, učitelji pa bodo hkrati razbremenjeni tistega dela, za katerega niso najbolj usposobljeni ali pa ga zaradi preobremenjenosti ne morejo opravljati.

Skrb koordinacijskega odbora bo v prihodnje tudi uspešnejše razvijanje predšolske vzgoje, saj je del naše šole tudi vzgojnovarstvena ustanova. Odbor bo sodeloval pri akciji zbiranja učnih pripomočkov, nam pomagal organizirati ekskurzije šolarjev v TOZD in pomagal šoli pridobivati zunanje sodelavce za delo v zunajšolskih dejavnostih učencev.

Delo in življenje celodnevnih šol zahteva od koordinacijskega odbora nenehno aktivnost in ustvarjalnost, saj je družbena skupnost najbolj odgovorna za uspešno delo in za nadaljnji razvoj celodnevnih šol.

Zato naj ob prehodu na celodnevno šolo vsaka delovna skupnost šole ob svojem akcijskem programu sodeluje s krajevno konferenco SZDL v koordinacijskem odboru ter skupno načrtuje in operacionalizira delovne naloge. Učitelji se bodo lahko bolj usmerili v vzgojnoizobraževalno delo šole, koordinacijski odbor pa bo prevzemal izredno pomembne naloge šole pri njenem vpračanju v življenje krajevne skupnosti. Brez koordinacijskega odbora za celodnevno šolo pa smotrov takšne šole ne bo mogoče uresničevati.

HEDVIKA LEŠNIK

Zbor šole na Vranskem

Na osnovni šoli Ivan Farčnik-Buč na Vranskem je že nekaj let v navadi, da organizirajo 29. septembra zbor šole z organiziranimi društvi, ki ji pri njenem delu kakorkoli pomagajo in usmerjajo delo pionirske organizacije. Tedaj naredijo tudi letni načrt dela, ki ga ob dnevu šole, 23. junija, preverjajo in ugotovijo uspehe. Teh ni malo.

Pionirska organizacija na šoli je izredno delavna in samostojna. Že pred sedmimi leti so organizirali pionirsko hranilnico, ki je predlani na tekmovanju pionirskih hranilnic na celjskem območju dosegla prvo mesto in lani drugega. Z varčevanjem spodbujajo že cicibane v vzgojnovarstvenem zavodu, ki je pri šoli in tako pionirjem ni težko nadaljevati tradicije.

Prav tako delavni in zagnani so čebelarji, planinci, taborniki, sekcija za razvijanje tradicij NOB in pred dvema letoma ustanovljena pionirska zadruga, za katero je značilna samoupravna organiziranost. Vodijo jo pionirji in tudi sami odločajo o usmeritvi svojega dela. Vsi učenci so člani zadruge. Njen pokrovitelj je žalski Hmezd, ki je šoli odstopil zemljo v desetletni brezplačni najem. Ta dogodek so slovesno proslavili ob letošnjem dnevu šole. Mladi vranski zadrugarji že skrbijo za sadovnjak, goje in prodajajo lončnice, v toplih gredah pripravljajo sadike, negujejo park s cvetličnimi gredami, na katerem bo kmalu postavljena tudi maketa žalske občine, ki bo hkrati učni pripomo-

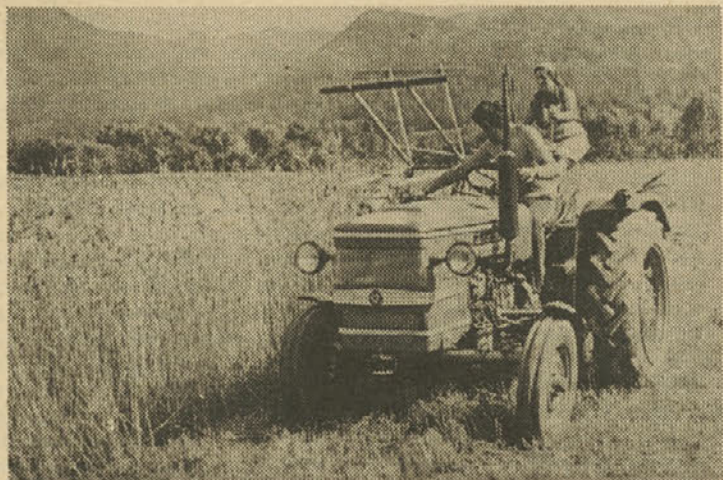
ček pri pouku. Del površin so pionirji namenili travništvu. Na njih sejejo najnovejše sorte trav — in tako skrbijo tudi za popularizacijo sodobnih zahtev in napredka v kmetovanju. Temeljni namen zadruge je vzgoja prihodnjih kmetovalcev, zato da bodo raje ostajali doma na kmetijah. Uspehi so bili vidni že lani, ko je šlo v kmetijsko šolo kar 10 absolventov vranske osnovne šole, približno prav toliko pa se jih je vpisalo tudi letos.

Osnovna šola Ivan Farčnik-Buč je ena tistih, kjer so že pred letom dni imeli v šolski knjižnici kar 90 % učbenikov, kolikor jih potrebujejo za vse svoje učence. Tudi z zunanjimi sodelavci za vodenje interesnih dejavnosti so zadovoljni. Ravnatelj Jancz

Kroflič zatrjuje, da jim zdaj manjka samo še prostor, da bi lahko uvedli celodnevno šolo. Pred tremi leti so se pobratili s petimi različnimi šolami iz Jugoslavije, od tedaj pa prijateljske stike nenehno obnavljajo in utrjujejo. Delegacije šol predstavijo vsako leto v drugem kraju in drugi republiki svoje kulturne in športne dosežke.

Osnovna šola na Vranskem je ne le središče izobraževanja, pač pa tudi zgled skrbi za lepo okolje. Niso zaman dobili priznanja turistične zveze in občinske konference ZSMS Žalec za najbolj urejeno šolo. Lep je pogled na tako urejen »hram učenosti«, še lepše pa je v njem delati in se učiti.

LUCIJA UŠENIČNIK

Na usmerjenih kmetijah potrebujemo izobražene kmete. Marljivo delo v pionirski zadrugi je pripomoglo, da se vsako leto deset učencev vranske osnovne šole odloči, da bo nadaljevalo šolanje v kmetijskih šolah. Foto: S. J.

Literatura za stroko

Astrid Lindgren, ki spodbuja k razmišljanju

Mladinsko leposlovje, čeprav razmeroma staro po poreklu, še vedno nima ustreznega mesta v književnosti in ni organsko obravnavano v leposlovni dejavnosti. Tako je pri nas in drugod. Mladinska književnost ima še vedno neko posebno mesto, ne le kot dela za mladino, ki izhajajo iz njenih pričakovanj, dojemljivosti in zmogljivosti — ampak, žal, kot nekaj, kar ni povsem enakovredno literaturi, namenjeni odraslim. Mladinsko leposlovje velja še vedno, vsaj tu in tam, za otroško, če že ne otročje in s tem manj vredno ali vsaj ne tako pomembno. Seveda bi lahko psihologija podala povsem drugačno stališče in to v prid leposlovju, ki je prvenstveno namenjeno mladini, ne pa edino njej.

Najprej se je treba zediniti, da tako zakoličeno ostrih pregradnih meja med mladinskim leposlovjem in literaturo v vsebinski in pomenski kontrastnosti vendarle ni ali vsaj ne v vrednostnem smislu, čeprav je mogoče govoriti o specifični naravi in o vsem, kar je povezano s kako literaturo. Tako heretično misel je treba dopolniti z resnico, da »odrasla književnost« nikakor ni sama po sebi dana vsakomur, ki je pač s polnoletnostjo postal »odrasel«. Še več; tesnejši stik z leposlovjem, življenjske izkušnje ipd. vplivajo na rast zahtevnosti in dojemljivosti odraslega bralca, da se bo dokopal od manj zahtevnih del do najzahtevnejših, da bo lahko sledil od klasične vse do izrazito sodobnih besedil, ne glede na to, kje v resnici čuti afiniteto. To pa pomeni, da bralec ne glede na starost vedno ostaja na neki stopnji bralnosti; ta bralnost pa ne more biti vedno enaka, niti najmanj pa taka, kakršno bi kdo prinesel iz šolskih klopi in na tej stopnji običali. Pozabljamo, da ljudsko besedilo, npr. pravljica, ni poznalo ločnice in da je živela med ljudstvom ne glede na starostno dobo. Vendar pa, ko se je razmahnila umetna književnost, je pravljica (povečini) ostajala naslovljena mlademu bralcu. Vsi narodi so spoznali H. Ch. Andersena kot velikega pravljicarja in mu dali polno priznanje, ohranili pa so ga predvsem v okviru pravljice sveta in s tako etiketo. Najsi je O. Wilde blesteče napi-

sal moderne pravljice zgodbe, ki zamamijo tako otroški svet kot odraslega, pa je morda komaj polovico prebil led tradicionalnega pojmovanja otroškega leposlovja. Čeprav je Jules Verne s spretno fabulativnostjo in zlasti s presenetljivim občutjem za futurološka pričakovanja zaslovel po vseh celinah, je ostal zapisan v mejah mladinske prepovedi. Ali je res šele Astrid Lindgren tista, ki jo je treba pritegniti v krog celostno pojmovane literature, čeprav jo poznamo kot mladinsko književnico? Res pa je, da je prav ona bolj omajala tradicionalno zapetost ob vrednotenju mladinskih del in na stečaj odprla vrata svežim problemom in pojmovanjem tega krhkega, a tako zelo zahtevnega tkiva. Čeprav je mogoče najti ugovore proti taki misli, pa ostaja nesporno, da predstavlja Astrid Lindgren posebno ime v sodobni mladini (in odraslemu!) nemenjeni pripovedi.

Astrid Lindgren bo novembra praznovala sedemdesetletnico. Skopi podatki nas poučijo, da ni začela pisati rosno mlada. Če ne bi napisala nič drugega kot več zgodb o Piki Nogavički, bi jo morda upoštevali. Malokatero sodobno mladinsko delo se je tako zelo razširilo v prevodih in postalo priljubljeno po vsem svetu. Pa je pisateljica izkazala v »Najboljšem Kljuku na svetu« do cela drugačne prijeme, drugačno pripoved. Ne da bi se mogli spuščati v posebnosti in naravo pisanja Astrid Lindgren ob zavesti

dolga, ki ga bo treba opraviti — ne da bi mogli prikazati njen celotni opus, pa je s povestjo »Brata Levjesrčnega« znova in temeljito presenetila. Izvirnik, ki je izšel pred štirimi leti, je letos doživel lep slovenski prevod. In v »Bratih Levjesrčnih« nas je Astrid Lindgren znova osupnila: povsem drugačna je kot smo je vajeni, saj bralca prav izziva in ga sili k razmišljanju.

Ob mladinski književnosti le malokrat govorimo o tabujih. Eden takih tabujev je smrt. Astrid Lindgren pripoveduje zgodbo o dveh bratih. Eden izmed njiju je neozdravljivo bolan, zapisan smrti. Toda pisateljica ne želi obvarovati otroka, ki ga preveva bridka zavest, pred dejstvom umrljivosti, ampak je ob domiselni pomoči zdravega brata ohranila ohrabrujoče zaupanje v pravljico deželo Nangijalo kot pojem otroške predstave lepega in srečnega. Bolni Karel občuduje starejšega brata Jonatana, ki mu je edini blizu, kajti brezposlena mati, šivilja, ne more biti tako razumevajoče topla, kot je požrtvovalni in po starosti bližji Jonatan. Naključje hoče, da prav Jonatan prej umre, ko rešuje bolnega brata iz goreče hiše. Tako ostane Karl sam, želi si k bratu v Nangijalo. Zamirajoče življenje se spremeni v pričakovanje novega. Do 3. poglavja je pisateljica uravnala pripoved v realistični, bolj, zunanje orisni kronologiji. Nato preide v sanjsko-agonijski čas umirajočega Karla, kjer ne sledimo vnanjemu procesu zamiranja, ampak nasprotno, tistemu, kar se dogaja v predstavi viziji. Tudi Nangijala ni dežela brezskrbne, popolne sreče, tiran Tengil je s pomočjo pošasti Katle absolutistično zavlada ljudem dobre volje, ki si želijo svobode in svobodnih, človeško pristnih odnosov. Za vse to in drugo se je treba boriti in Karl v vsej otroškosti ne more mimo dejstev in danosti, zlasti, ko vidi, kako odločen je Jonatan v ogrožajočem boju zoper kruto nasilje in razčlovečenost Tengila. Tako se izkaže Nangijala dokaj podobna svetu, kakršen je s skrbmi in bolečino, toda Jonatan napove pravljico deželo Nangilimo, kjer se obeta zares brezskrbno, srečno življenje. Ko slednji premagajo Tengila in Katlo, a za ceno Jonatanovega življenja, ki zamira, se Karl odloči, da se bo žrtvoval. Z bratom na rami skoči v Nangilimo, da bi se oddolžil bratu in da bi skupaj zaživela srečno. Astrid Lindgren je napisala zgodbo o pogumnih bratih večplastno, opazne so različne časovne perspektive. Pripoved je mogoče razložiti na več načinov.

Prav te in druge značilnosti »Bratov Levjesrčnih« so tista posebnosti, ki skozi pripoved iz ziva bralca in ga sili k razmišljanju — tako mladega trinajstletnika kot odraslega. Možnost interpretativne različnosti je že sama po sebi zahtevna v svojih vidikih, a prav gotovo hotena poteza pisateljice, ki ne želi kakorkoli omejevati bralca v možnostih ob ponujanju vsebine. Omejimo se le na nekaj bistvenih sestavin. Pisateljica zna spregovoriti o ogroženosti mladega življenja in smrti na premišljen, pretanjen način, išče vitalistično možnost v spoznanju, da je življenje največja vrednota. Spricho zamirajočega življenja ne želi prikriti smrti, a skozi Nangijalo (Nangilimo) ohranja možnost pričakovanja, vitalizma in premaguje nemoč in grozo. Konec zgodbe je v resnici posredno izražena Karlova smrt, ki pomeni vizionarno odrešitev v tisto, kar sta brata pričakovala. Seveda je tu možno podati še drugačne izpeljave, govoriti o iluziji. Prav zato je knjiga sprožila tudi ugovore, verjetno pri tistih, ki so videli v sklepu nekaj kot odločitev za samomor, kar pa

je vendarle dvomljiva različica. Pisateljica je samodejno, a z izjemnim poslušom vnesla problem strahu pri otroku, tudi v zvezi s strahom odraslih, drugih. Strah pred negotovim je pri otroku v nasprotju z željo po miru, ustaljenosti, brezskrbnosti. Potreba po človekovi bližini je bila že prej pisateljica žlahtna poteza, vendar včasih ni toliko pomembno starostno razlikovanje med ljudmi, kot nemoč resnice odprtosti do sočloveka. Astrid Lindgren kljub zgodbi, ki govori o smrti, ohranja zmagovalno zvestobo življenju. Četudi za ceno žrtvovanja za najplemenitejše, skupne ideale (svoboda, človeška vez, lepota ipd.) V težkih preizkušnjah, ko gre za usodna dejanja, ki se jim ni mogoče izogniti, se je pisateljica izkristalizirala spoznanje: »So stvari, ki jih moraš opraviti, sicer nisi človek. Otroci so potisnjeni v svet odraslih, v svet protislovij in gorja, a nagonsko teži k varnosti, k zatišju in človeški bližini. Tudi otrok začuti letpoto in grozo hkrati, zazdi se mu, kot da doživetje ni resnično, ampak da so vse to le sanje. Neizogiben je spopad med dobrim in zlim in tu nalaga Astrid Lindgren otroškemu svetu soodgovornost. Seveda je nepogrešljiva njena svojina — potreba po preprosti pripovedi, vendar polni topline in objektivne opazovanosti in ne nazadnje poetičnosti. Nelahko prevajalsko delo je opravila Lena Petrič. »Brata Levjesrčna« pojmujejo lahko kot svojevrsno, žlahtno podobo o pogumu in premagovanju življenjskih preizkušenj v doživljajskem območju otroškega sveta. Ilustracije Ilon Wikland so zelo preproste. To je ena tistih knjig, ki bi jo odrasli morali prebrati, še posebno pa vzgojitelji.

IGOR GEDRIH

Nace Šumi
LjubljanaZasnove mesta
skozi zgodovino

Vodnik

Primeren vodnik po Ljubljani

V zadnjih dveh letih sta izšli kar dve monografiji o Ljubljani. Prvo je izdala l. 1975 beograjska založba Revija, napisal pa jo je Nace Šumi; njegovo besedilo je ilustrirano s posnetki italijanskih fotografov. Drugo je izdala lani Delavska enotnost iz Ljubljane v sodelovanju z zagrebškim Spektrom. Ta je še obsejnejša in večjega formata. Besedilo o razvoju Ljubljane do današnjih dni in njenih znamenitostih sta napisala Peter Krečič in Matija Murko. Njuno delo poživljajo grafike Frana Tratnika in Božidarja Jakca. Knjiga ima enajst polbarvnih fotografij, ki prikazujejo ljubljanske kulturne spomenike, zaklade ljubljanskih galerij in sodobno Ljubljano. Toda cena — 400 dinarjev — najbrž omejuje število kupcev. Tako knjigo ku-

Največ o reformnih prizadevanjih

(Ob izidu letošnje 3. številke revije Vzgoja in izobraževanje)

Revija prinaša na uvodnem mestu aktualno gradivo Predlog programske zasnove srednjega usmerjenega izobraževanja, ki ga je pripravila delovna skupina na Zavodu SR Slovenije za šolstvo pod vodstvom direktorja zavoda Borisa Lipužiča. Omenjeno gradivo razčlenjuje vse tiste temeljne komponente, ki so potrebne za izpolnitev te zahtevne in odgovorne naloge, ki je bila začrtana v kongresnih in skupščinskih dokumentih. Vsem šolam priporočamo, da se temeljito seznanijo s tem aktualnim elaboratom.

Bralci bodo v reviji našli tudi predlog Zasnove usmerjenega izobraževanja in vzgoje odraslih. Predlog je obravnaval in sprejel strokovni svet za vzgojo in izobraževanje SRS, prikazuje pa izhodišča, sistemske in programske vidike, organizacijo in pogoje za uresničevanje reforme.

V zvezi z reformnimi prizadevanji je tudi prispevek Mirana Hasla, ki pod naslovom Usmerjeno izobraževanje in glasbena vzgoja razmišlja o možnostnih rešitvah omenjenih šol v reformnih prizadevanjih.

V rubriki Za učno prakso daje Tomaž Weber v prispevku pod naslovom Mladi zgodovinarji v jubilejnem letu pobude in napotke za delo mladih zgodovinarjev in njihovo vključevanje v proučevalne naloge. Učna priprava o ustanovitvi KPS na Čebinah je delo Nade Filot. Oba prispevka bosta dobrodošla učiteljem zgodovine pri njihovem praktičnem delu.

Kako poteka delo pri uresničevanju celodnevne osnovne šole? O tem pišeta Jelica Mesesnel in Antonija Metelko. Avtorici razčlenjujeta dosedanje delo, hkrati pa prikazujeta nadaljnje naloge pri razvijanju omenjenih šol.

O tem, da naj pri šolanju učiteljev za osnovno šolo sodelujejo tudi osnovne šole, razpravlja Karel Podhorsk.

V Pionirskem domu v Ljubljani, na oddelku za tuje jezike, namenjen mladini, spoznavajo otroci nemščino že leto dni pred vstopom v šolo. S tem delom nas seznanja Beba Kogovšek.

Janko Muršak razpravlja o profesionalizaciji andragoškega dela v organizacijah združenega dela, ki je pogoj za nadaljnji razvoj.

Načrtovanje, proizvodnja in distribucija avdiovizualne tehnologije in tehnike — to je prispevek Jurija Gartnerja. Avtor daje številne predloge, kako izboljšati razmere na področju izobraževalne tehnologije v SR Sloveniji.

Revija prinaša tudi tokrat bogate informacije.

DRAGO NOVAK

INTEREXPORT LJUBLJANA

INEX Potovalna agencija

Poleg strokovnih ekskurzij in šolskih izletov, ki jih organiziramo po vaši želji po domovini in v tujini vas vabimo na zanimiva 2- 3- 4- ali večdnevna potovanja z letali DC-9 INEX ADRIE

- LONDON, odhod 15. septembra
- TUNIZIJA, odhodi 20., 22., 24. septembra in 7. oktobra
- TUNIZIJA, 3-dnevna strokovna ekskurzija za gostinske in turistične delavce, odhod 4. oktobra
- ŠPANIJA: odhod 22. septembra, 6. in 16. oktobra
- GRČIJA, odhodi 6., 10. in 13. oktobra
- ISTANBUL, odhodi 13., 15., 17., 19., 21. oktobra
- OTOK KRETA — prvič iz Ljubljane, odhod 29. septembra
- OTOK DŽERBA — prvič iz Ljubljane, odhod 25. oktobra
- EGIPT, odhod 20. oktobra
- MEHIKA, odhod 24. novembra
- KENIJA — SEJŠELSKI OTOKI, odhod 20. oktobra
- INDIJA — NEPAL, odhod 25. novembra
- BALI — INDONEZIJA — TAJSKA — SRI LANKA, odhod 20. januarja 1978
- ŠE VEDNO se lahko odločite za počitnice v GRČIJI, ŠPANIJI ali v TUNIZIJI
- Tečaji ANGLEŠČINE v Veliki Britaniji so tudi v jeseni

Prijava in informacije:

INEX potovalna agencija, Ljubljana, Titova 25, tel. 312-995
 INEX potovalna agencija, Maribor, Volkmerjev prehod 4, tel. 24-571
 IZLETNIK Celje, Celje, Velenje, Zalec
 AVTOPROMET GORICA, Nova Gorica
 MLADINSKA TURISTIČNA POSLOVALNICA
 Novo mesto
 SAP Trbovlje

Munitić o filmskih zvrsteh in žanrih

Ne moremo reči, da smo na Slovenskem dobro založeni s knjigami, ki govorijo teoretično ali praktično o filmu, filmski kulturi. Povsem drugače je na hrvaško-srbskem jezikovnem področju, kjer nenehno skrbijo za izpolnjevanje tovrstnih strokovnih natisov. Ena redkih pridobitev tovrstne literature na našem knjižnem trgu je knjižica Ranka Munitića »Filmske zvrsti in žanri«, ki jo je prevedla Meta Sluga, izdala pa Dopsna delavska univerza Univerzum v Ljubljani.

Munitićev prikaz »Filmskih zvrsti in žanrov« je namenjen šolam in vsem, ki se žele razgledati po filmskem svetu. Temu sta prilagojena obseg in način pisanja.

Munitić ne obravnava vseh zvrsti enakovredno. Na primer: pri igranem filmu nekaterih zvrsti sploh ni upošteval, pa tudi pri žanrih bi bilo mogoče marsikaj izpopolniti in zajeti tudi iz jugoslovanske filmske prakse. Precej več se je ukvarjal z animiranim fil-

mom in dokumentarcem. Verjetno je pri primerih često izhajal iz teoretičnih navajanj splošne rabe, tu in tam pa pogrešamo ilustrativne primere. Prenagljeno pa bi bilo trditi, da avtor ni pregledno strnil vsega, kar je poglavno in kar obljublja naslov. Omejil se je na tiste informacije in razlage, ki so se mu zdele ilustrativne in nujne za temeljno izobraževanje.

Škoda, da knjižica ne vsebuje vsaj nekaj fotografskih ponazoril. Pri filmih, ki jih je Munitić upošteval v tem delu, se je omejil na (naj)novije filme in izjemoma na klasiko. Žal pa je zamudil priložnost, da bi upošteval vsaj poglavne dosežke jugoslovanske kinematografije. Pri posameznih poglavjih pogrešamo nekoliko širšo razlago. Glede na pomanjkanje knjig, potrebnih za razgled po filmskem svetu, pa bo Munitićev prevod prav gotovo dobrodošel vsem, ki se ukvarjajo s filmsko vzgojo.

I. G.

Odbor za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE BOŠTANJ

razpisuje za nedoločen čas

— učitelja razrednega pouka za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

— učitelja razrednega pouka s polnim delovnim časom.

Konstruktorske zbirke za ustvarjalnost in domiselnost

»Politehnična vzgoja je sestavni del tako imenovane splošne izobrazbe in lahko samo v povezavi z njo opravi svojo napredno družbeno in humano vzgojno nalogo, nadomesti delni individualizem s popolnejšo razvitostjo, ki bo sposoben ne le za spreminjanje se delovne operacije, temveč tudi za ustvarjalno vlogo v družbi. Uresničevanje tega Marxovega pedagoškega programa je odvisno od razvojne stopnje produktivnih sil glede na to, koliko dopuščajo in zahtevajo intelektualizacijo dela, nadalje od družbenoekonomskih odnosov, ki določajo delavčev vlogo v proizvodnji in upravljanju dela, ter končno še od ustreznega vzgojnoizobraževalnega sistema, ki naj organizacijsko in vsebinsko povezuje splošno in strokovno izobraževanje.«

(Iz stenografskih zapisov po predavanjih prof. dr. Vladimira Schmidta)

V splošno izobraževalni šoli morajo vsi učenci dobiti osnove politehnične vzgoje (spoznavanje s teorijo proizvodnih procesov in uvajanje v praktično delo) in ni mogoča fakultativnost med tehničnim poukom in gospodinjstvom poukom v sedmem in osmem razredu.

Ne gre za to, da bo vsak za vse in v imenu vsestranskega razvoja »danes mizar, jutri kuhar in po jutrišnjem Rafael«, ampak kot pravi Marx: »Naj bi imel vsak, v katerem tiči kak Rafael, možnost, da se neovirano izrazi.« To pomeni, da je treba vsakomur (dečkom in deklicam) omogočiti razvoj njegove individualnosti, kajti vsaka osebnost ima poleg površinske dimenzije še globinsko dimenzijo, ki omogoča, da je učinkovitost zunanjih vplivov

večja, če ustrezajo notranjim pogojem.

S tem kratkim ekskurzom v bistvo politehnične vzgoje sem hotel prikazati, kako je treba pojmovati tehnično vzgojo v osnovni šoli — s posebnim poudarkom na intelektualizaciji dela.

S sestavljanjem lahko precej razvijamo ustvarjalno mišljenje, kultiviramo učence in jim razvijamo moralne in estetske kvalitete v posameznih fazah ustvarjalnega delovnega ciklusa.

Zmotno pa je misliti, da je možno s sestavljanjem (Fischer Technik) izvajati celoten tehnični pouk v osnovni šoli. Fischer Technik so samo nujna didaktična sredstva in pomagala za izvajanje politehnične vzgoje in

ne morejo asimilirati praktičnega dela.

Tega se zaveda tudi katedra za tehnični pouk na pedagoški akademiji v Mariboru in zato imamo že sedaj pri predmetu tehnični pouk II. vaje s sestavljanjem Fischer Technik. V prihodnje nameravamo uvesti poseben didaktični praktikum za izvedbo vaj s temi kompleti.

Zbirka Fischer Technik je razvila delovna skupina za tehnično vzgojo pedagoške akademije iz Heidelberga in jih preskušala skupaj z otroki.

Te zbirke namreč omogočajo, da prenašajo učenci življenjsko resničnost oziroma tehnično fizikalne pojave na stopnjo modela. Grajene so tako, da lahko učitelj, ki delo organizira, nadzoruje vse stopnje konstrukcije pri učencih. Proučuje svobodno ustvarjalno konstruiranje in zasleduje stopnje, v katerih učenci opazujejo, načrtujejo, preizkušajo, analizirajo in prenašajo svoje modele v realne odnose.

Praksa kaže, da pripomore uporaba omenjenih zbirk k boljšemu razumevanju tehničnih pojmov, od osnov tehnike (npr. pesto kot vstavek pri kolesu, uporaba vitla, vijakno gonilo, različna prestavna razmerja s pretikanjem zobnikov, motorna gred s polžem, menjava polov pri elektromotorju, pritrditev vrtil-

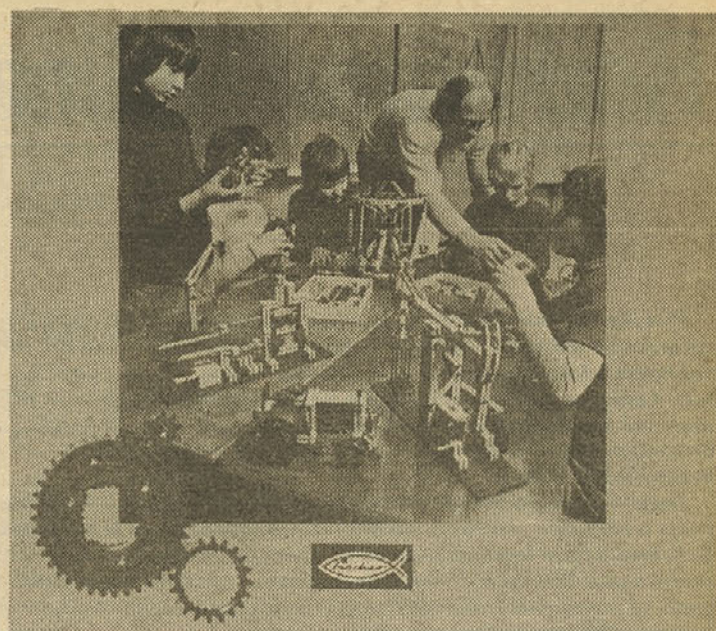
nega stikala, itd.) do zahtevnih sklopov z več funkcijami, npr. upravljanje in avtomatska regulacija, uporaba foto-elementa v industriji itd.

Zavedati se je treba, da nazornost olajšuje učencem osvajanje znanja. Te zbirke pa ravno omogočajo, da učenci prehajajo od konkretnih zaznav in predstav k posploševanju in prodiranju v bistvo predmetov in pojavov.

Izdelanih pojmov namreč ni mogoče »vbiti« učencem v glavo, ampak so rezultat učenčeve miselne aktivnosti, ki se uresničuje od živega opazovanja k abstraktnemu mišljenju. Pri tem je pomembno, da se učenci usposabljaajo za primerjanje, analizo, sintezo, abstrahiranje in generalizacijo ter za induktivno in deduktivno sklepanje.

Poudariti pa je treba, da ni bistvena naloga v tem, da učenci komplete dobijo in so potem zares »samostojni« in prepuščeni svoji iznajdljivosti pri gradnji modelov, ampak da vodimo njihovo konstruiranje in miselno dejavnost od zgrajenega modela do njihove praktične izkušnje k oblikovanju novih pojmov, k abstraktnemu, teoretičnemu mišljenju.

Produktivna ustvarjalnost (z materiali ali z gradniki) poteka po fazah ustvarjalnega delovnega ciklusa v obliki reprodukc-

cijske ali izvirne konstrukcije.

Tehniška ustvarjalnost se uresničuje prek tehle stopenj:

- tehniška zamisel: skica, načrt, tehniška dokumentacija
- zbiranje in analiza materiala za njeno realizacijo
- realizacija (izvedba)
- kontrola rezultata (funkcioniranje, izboljšave, tekmovanja).

Glede na intenzivnost tehniške ustvarjalnosti razločujemo: — racionalizacijo: na modelu izvedene manjše dopolnitve, popravki, izboljšave

— novatorstvo: novator že preoblikuje material do take stopnje, da je izdelek skoraj nov

— tehniški izum: najvišja stopnja tehniške ustvarjalnosti. Delovna skupina iz Heidelberg pa je razvila in osvojila svoj temeljni didaktični model, ki ima podobne stopnje kot ustvarjalni delovni ciklus za realizacijo izdelka od zamisli do koncesa izdelka.

Temeljni didaktični model:

- konstruiranje (domnevanje, planiranje, projektiranje)
- preizkušnje (opazovanje, analiziranje, primerjanje)
- korigiranje (izboljšave, preizkušanje, ponovno konstruiranje)

Ne kaže pa idealizirati poti za dosego lastnosti konstruktorstva in novatorstva pri učencih.

Učenci ne bodo mogli doseči stopnje novatorstva kar čez noč, temveč bodo morali začeti z reprodukcijami konstrukcijami (modeli ali izdelki) na začetni stopnji racionalizacije.

To pomeni, da ne bodo že prvo uro dela s sestavljanjem Fischer Technik gradili izvirnih konstrukcij. Najprej bodo konstruirali sklope (sete) po predlogah in si pri tem razvijali delovne navade, pridobivali znanje in spretnosti.

Preverjanje rezultata (mode-

la) pa privede do problemskih situacij, ki otroka ustvarjalno spodbujajo, da išče nove fizikalne, tehnološke in estetske izboljšave in dopolnitve. Tako si učenci razvijajo tehniško-ustvarjalno mišljenje in postopoma prehajajo na stopnjo novatorstva. Večina učencev pa je ob delu in uspehih dela samostojno motivirana, da vztraja v tej aktivnosti.

Fischer Technik se sestoji iz hobi programa in šolskega — didaktičnega programa. Zbirke iz šolskega programa so namenjene ne samo za tehnični pouk, ampak jih lahko uporabljamo tudi pri spoznavanju narave, spoznavanju narave in družbe, pri pouku fizike in za izvajanje interesnih dejavnosti pri klubu mladih tehnikov.

Kompleti omogočajo, da učenci prenašajo tehnično-fizikalne pojave na stopnjo modela in ob njem izvedejo konstruiranje, preverjanje in analiziranje.

Gradniki (elementi) so iz stiskanega najlona, ki je izredno trden in močan. Elementi se ne lomijo, zlahka pa jih tudi ohranimo čiste.

Vezava v sklope in modele je preprosta. Omogočajo rešitev problemske situacije po predlogi (načrtu) pa tudi racionalizacijske rešitve ali rešitve po lastni zamisli.

Velika prednost teh kompletov je v tem, da niso sklenjene celote z vnaprej danimi možnostmi rešitev, ampak se med seboj povezujejo in dopolnjujejo.

Komplet naj bi uporabljala pri pouku dva učenca. Za skupino, npr. dvajset učencev, je potrebnih deset kompletov U-T1, U-T2, U-T3, U-T4 in U-TS. Precej šol že ima te komplete in čas je, da bi si jih čimprej priskrbele tudi druge osnovne šole. AMAND PAPOTNIK

Kako pravilno rešiti tehnično nalogo

O pomembnosti uvajanja tehničnega pouka (včasih opredeljenega tudi kot politehnični pouk) ali tehnične vzgoje v splošnoizobraževalni dejavnosti še vedno govore številni prispevki v sredstvih javnega obveščanja. Navadno je vsebina teh prispevkov posvečena splošni problematiki tehničnega pouka, manj pa postopkom poučevanja tega predmeta ali, kakor to pogosteje strokovno opredeljujemo, metodologiji poučevanja. Namen tega članka je, da bi deloma osvetlil tudi to problematiko.

Znano je, da je reševanje tehničnih nalog povezano najprej z miselnimi in nato z ustreznimi praktičnimi rešitvami. Razumljivo je, da morata učitelj in učenec prilagoditi postopke reševanja podobnih nalog stopnji izobraževanja. Tako je pri miselnih rešitvah treba upoštevati različne fizikalne zakonitosti, izbrati najbolj ustrezne vrste materialov, primerno obdelovalno orodje (stroje), določiti postopke obdelave materiala ipd., pri reševanju praktičnega dela naloge pa mora učenec obvladati predvsem potrebne ročne spretnosti v zvezi z delovnimi postopki in si pridobiti splošne tehnične navade (razstavljanje, sestavljanje, popraviljanje, merjenje in podobno). Izdelek mora včasih tudi pobarvati, se pravi — odločiti o njegovem likovnem videzu izdelka (design). Temu je treba dodati še ureditev (po potrebi pa tudi dodatno izdelavo) dokumentacije. Ta del naloge ni nič manj pomemben kakor miselna in praktična izvedba izdelka. Dokumentacija naj bo po obsegu in zahtevnosti taka, kakršno zahteva stopnja izobraževanja.

Na žalost je reševanje tehničnih nalog v šolah večkrat dokaj enostransko. Tako reševanje vpliva tudi na pomanjkljivo tehnično vzgojo učencev. Pogosto posredujejo učitelji učencem rešitev tehničnega problema le informativno (predavanja z različnimi demonstracijami) ali pa rešujejo učenci takšne naloge s praktičnim delom, ne da bi bili seznanjeni z nameni in idejnimi zamislimi, zaradi katerih pravzaprav izdelujejo izdelek.

Za boljše razumevanje pomena posameznih elementov v shemi ter njihove medsebojne odvisnosti le še nekaj pojasnil: Naziv ŽIVLJENJSKA RESNIČNOST določa izdelavo izdelkov, ki so namenjeni za vsakdanjo uporabo ali za ponazarjanje priprave in drugačne pripomočke iz vsakdanjega življenja. To pomeni, da mora biti naloga premišljeno izbrana in da učenci ne smejo nikoli izdelovati iz-

reši drugo stopnjo konstruiranja, lahko začne načrtovati (predvsem zaporedje obdelovalnih, delovnih in montažnih postopkov).

Sledi praktični del. Postopki, ki jih učenec opravlja pri tem delu, morajo biti načrtno izbrani in časovno pravilno razporejeni.

Naslednja stopnja pri reševanju tehnične naloge je PREIZKUŠANJE končanega izdelka. To izpelje učenec tako, da opazuje in ocenjuje izdelek glede dimenzij izvedbe, funkcionalnosti, oblike itd. Na temelju takšnega dela lahko tudi uspešno razčleni delovanje posameznih delov izdelka in njihovo medsebojno odvisnost. Opazovanje izdelka in razčlenjevanje njegovega delovanja pomaga učencu, da lahko primerja kakovost in funkcionalnost izdelka z zahtevami, ki jih je določil med konstruiranjem. Če izdelek popolnoma ustreza postavljenim zahtevam, je naloga rešena, v nasprotnem primeru pa je treba izdelek še popravljati.

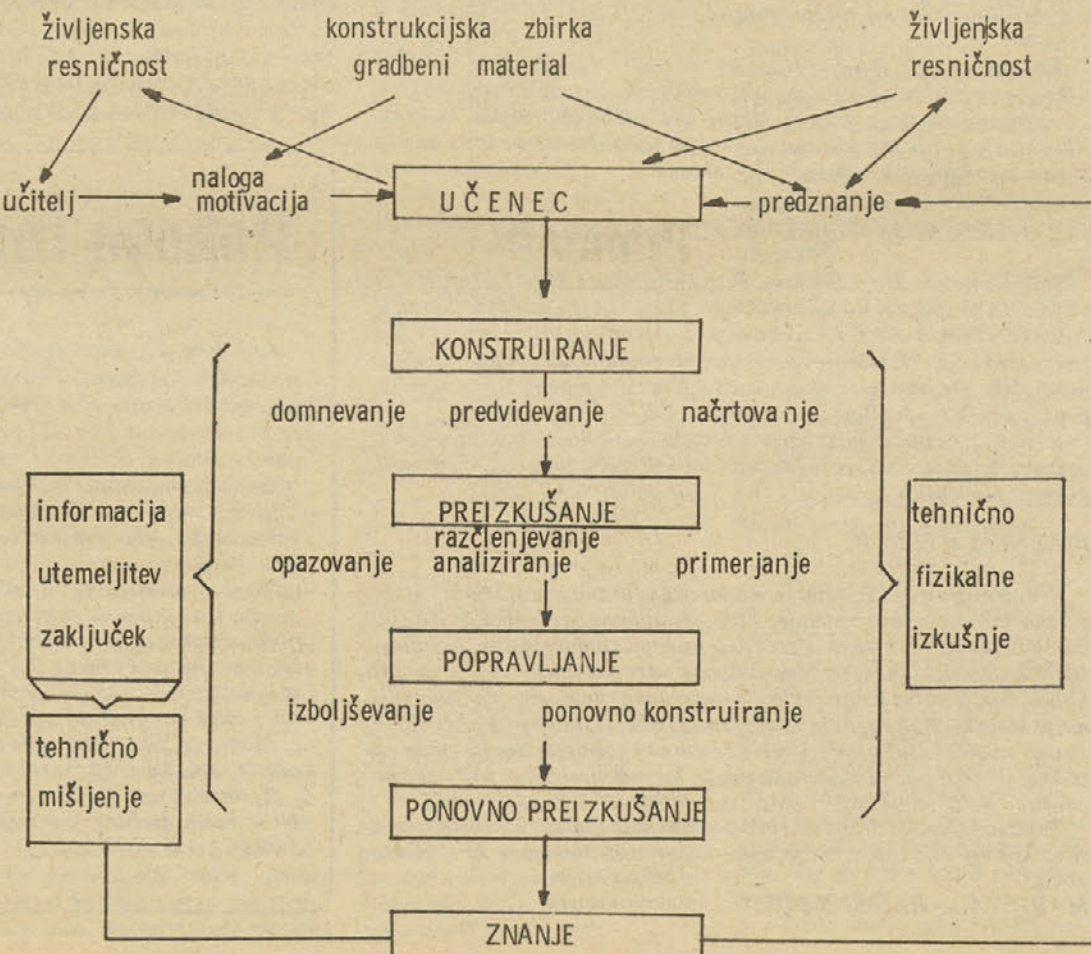
Teoretična in praktična spoznanja in izkušnje, ki si jih učenec pridobi med izdelovanjem izdelka, razširjajo njegovo znanje in mu omogočajo, da se v prihodnje

loti reševanja še zahtevnejših nalog. Pridobljeno znanje temelji na načelu aktivne in zavestne ustvarjalnosti in ima zato trajnejšo veljavo. Tako organiziran tehnični pouk pa ustreza tudi številnim drugim načelom, kot so na primer: postopnost, nazornost, tipičnost, gospodarnost itn.

Glede na napisano se vsiljuje mnenje, da je možno uspešno izvajati tehnični pouk le takrat, ko imajo učenci dovolj teoretičnega znanja in praktičnih izkušenj. Takšno stališče velja za primere, ko je učenec že usposobljen za samostojno delo, to pa je predvsem končni smoter njegovega šolanja. Na vseh predstavnih takšnega pouka ga mora učitelj usmerjati na pridobivanje pravih tehničnih znanj ter praktičnih izkušenj. Razumljivo je, da mora biti učitelj za takšno delo dobro usposobljen.

Tehnično izobraževanje v vzgojnoizobraževalnih ustanovah naj bo organizirano tako, da bo tehnični pouk v resnici nadgradnja tehnične vzgoje. Le v tem primeru bo delo učencev na predšolski stopnji in v nižjih razredih osnovne šole resno delo in ne igračkarije.

JOŽE TOMŠE

Teofil Osjepka: Živi ogenj, mednarodna razstava naivne umetnosti v Zagrebu, ki je bila od 24. julija do 4. septembra letos

Nove strokovne knjige

Zbornik radova nastavnika Pedagoške akademije za vaspitače. Beograd, Pedagoška akademija za obrazovanje vaspitaca predškolskih ustanova, Narodnog fronta 43.

Žika Minović — Milenko Maticki: Čitanka samoupravljanja. Beograd, Narodna knjiga, Šafarikova 11.

Dr. Slobodan Jakšić: Klasni aspekti dečje zaštite. Beograd, Prosvetni pregled, Čika Ljubina 18—20.

Dr. Velizar N. Najman: Društvena samozaščita u vaspitno obrazovnom procesu. Beograd, Prosvetni pregled, Čika Ljubina 18 — 20

Titone Renzo: Primijenjena psiholingvistika. Zagreb, Školska knjiga, Masarikova 28.

Zbornik za historiju školstva i prosvjete. 10. Zagreb 1977. Naročila: Slovenski šolski muzej, Ljubljana, Poljanska 28.

Leon Senger

Rodovitna ledina

Prvi dve leti, morda še tretje, nisem razmišljala o tem, kaj mi bo prineslo novo šolsko leto. Vsekakor so bile pred mano skrbi in radosti. Kaj več nisem želela, niti pričakovala. Zdaj razmišljam. Ne zato, da bi uganila. Lahko pa vsaj ugibam, kakšne bodo te spremembe: mi bodo prinesle več razočaranja kakor veselja. Seveda ostajajo moja vprašanja brez odgovora; morda je vsa radost v ugibanju, med katerim čas spolzi nezavedno in urno...

Zagotovo sem pričela s to navado razmišljanja v četrtem letu službovanja v »Sibiriji«. Za mano sta bili razočaranja, ki mi ju je poklonilo življenje v tretjem letu in ju še do danes nisem povsem prebolela. Predvsem druga je bila boleča. Nekaj dni preden so se znova odprla šolska vrata, se je poslovila Irma. Nad trideset let je poučevala in v tistih prvih letih mi je bila mentorica in resnična prijateljica. Tako sem laže premagovala začetne težave, ki sta jih pred mano postavljala delo in novi način življenja. Odhajala je s solzami v očeh. Preselila se je k upokojeni sestri v večji kraj, kjer je prebivala sama v starejši hiši. Jokala sem. Ne zaradi osamljenosti, ki se je kasneje po njenem odhodu zgrnila nadme. V trenutku slovesa sem se zavedala, da izgubljam drago prijateljico, edinega človeka, ki me je sprejel z odprtimi rokami in videl v meni predvsem človeško bitje. Za druge sem bila le mlada učna moč. Dva dni preden je odšla, se je kolektiv s skromnim slavljenjem poslovil od svoje dolgoletne kolegice in za ravnateljem ene prvih učiteljic. Slavlje se je zavleklo pozno v noč in ko sva spešili korak v hribe, naju je lovil prvi svit novega dne. Irma se je med potjo razživila in mi pričela pripovedovati o trenutkih svojega dolgoletnega življenja v teh krajih. Zdaj, ko sem začela jadrati v njeno usodo, se mi zdi, da me je z obujanjem svojih spominov želela le spodbuditi. V pripovedi je pogosto izrekla besedo, dve o malodušju, ki ga ni poznala. Sprašujem se, ali se zdaj z mano ne dogaja podobno. Malodušje, negotovost, ki sta se me lotevala v začetku, nista več moja spremljevalca. Morda ždita kje v moji podzavesti, ne da bi ju občutila. Naj ždita, ne bom ju prebujala. In naposled, mar nimam v rokah neizmerno bogastvo, ki me bodri in nenehno opozarja! Seveda, imam ga. Irmine »Trenutke izpovedi«. Zajetna množica popisanih, nekoliko že porumenelih listov. »Izročam vam jih!« je dejala z drhtečim glasom, ko se je po dveh dneh zares poslovila še od mene. »Ne v tolažbo, to mora človek najti sam. Prej v spodbudo in... da... da pomislite še kdaj name. Glejte, nad trideset let sem živela tukaj. In kaj bo ostalo za menoj? Še kakšno leto bo morda v mislih in v besedah oživel spomin ljudi name, nato bo zbledel še ta. To je življenje, kaj bi jadicovali. Tu,« je pokazala na zapise, »se zrcali neka doba, miselnost. Kdo drug bi jih odnesel s seboj, sama pa mislim: Kaj bi nosila, saj jih ne bom več prebivala. Vse to, kar je v njih, živi v meni in to mi je dovolj. Ko vam jih izročam, vem, da sem jih izročila v dobre roke...«

Irma! Irma! Takrat si me zbegala. Po tolikih letih šele razumem tvoje vrstice posvetila: »V trenutkih malodušja naj vas spodbude tukaj zapisani dnevi, ko sem mnogo let pred vami orala z osatom in nevednostjo zaraslo ledino.« Koliko je bilo takih trenutkov, ko sem segla po teh »Iz-

Iz dnevnika slovenske učiteljice v tujini

Kako so »predšolski« postali »šolski«

Konec aprila 1977. Tu v kantonu Solothurn se začena ob tem času novo šolsko leto. Na hodniku je živčav kot v vsaki šoli. Tudi naša slovenska dopolnilna šola se prav nič ne razlikuje od drugih. Otroci, ki se med seboj poznajo že od lani, klepetajo o doživljajih, seveda po švicarsko. Spet bo trajalo nekaj časa, preden bodo dojeli, da pri tem pouku v soboto popoldne ni prostora za tuj jezik, čeprav jim je včasih celo bližji od materinega, saj vsak dan žive z njim na cesti, v švicarski šoli, med vrstniki.

Ob stopnicah opazim nov obraz. Majhen deček se z obema rokama oklepa mame, ki mu nekaj spodbudno dopoveduje. Usta nabira v jok, zadenjsko se pomika proti izhodu spotoma nekaj vneta razlaga. Govori švicarsko in ne vem, če spada med nove učence slovenskega ali hrvaškega oddelka.

Pristopim in ju povprašam, kam želi. Mamica mi slovensko pove, da bi rada sina kot predšolskega vključila v mojo skupino. Dečka vprašam, kako mu je ime. Nič. Svetle oči gledajo mimo. Mama se opraviči, češ da slovensko ne razume vsega. Pa tudi ona nič ne doseže, ko ga vpraša po švicarsko.

Medtem se otroci umirijo in spravijo v razred. Ta prvi dan želimo ponoviti naš že kar bogat spored pesmi, plesov in recitacij. Eno od naslednjih sobot pričakujemo obisk iz Jugoslavije in pripravljamo kratko prireditve.

Dečka, od mame sem zvedela, da se imenuje Bruno, povabim s seboj v razred in mu obljubim, da bo med odmorom lahko odšel domov v mamico, če mu ne bo všeč. Oprime se moje roke trdno kot rakec. Posadim ga v prvo klopi in ga predstavim šolarjem. Vsem se zdi zanimivo, da imamo zdaj tudi predšolskega člana naše skupine, ki je že tako zelo pisana, saj so v njej otroci od 1. do 7. razreda.

Zapojemo. Ko Bruno zagleda v mojih rokah harmoniko, se mu v očeh zasveti. Pri pesmici Jager pa jaga, že previdno odpira usta, potem pa pri vsaki novi, njemu znani pesmi, že glasno poje z nami.

Vprašam ga, če bi rad sam kaj zapeel. Pride k meni pred tablo in pravi: »Jaž bi tisto, ko je mamiča piške prodala!«

Med odmorom opazim mamo, kako napeto čaka, da ga odpelje domov. Bruno pa ji resno razloži: »Saj še ni konec šole, vidiš, da ni!«

DRUGO SREČANJE Z BRUNOM

Danes smo govorili o 1. maju. Delo smo si razdelili po skupinah. Bruno je sedel pri Juliji iz 2. razreda. V zvezek sem mu čez celo stran narisala zastavo in mu svetlovala, naj gleda k Juliji, kako ona boba. Čez nekaj časa mi je prinesel zvezek in usta je imel od smeha in zadovoljstva raztegnjena do ušes: »Veš, šem-čisto sam pobarval. Nišem gledal k Juliji!« Ko sem zagledala našo slovensko zastavo v živih barvah, rumeni, zeleni, rdeči in z modro zvezdo na sredini, nisem mogla zadržati smeha in sem takoj »verjel«, da res ni niti malo pogledal k Juliji.

Med odmorom je prav prijetno klepetal po slovensko. Nič ni bilo opaziti tistega neznanja slovenskih besed, česar se je mama tako bala.

TRETJE SREČANJE — BRUNO NASTOPA

Odpeljali smo se v Unterberg, kjer so sodelovali na vsakoletnem srečanju Slovencev v Švici, pod naslovom: »Slovenski otroci vabijo«. Novih učencev še nisem mogla vključiti v spored, ker smo bili prema-

povedih« ne vem, štela nisem. Dovolj mi je, če le pomislim na tretje leto in z njo povezano drugo razočaranje. Moj fant...

Ne razmišljam o tem, da bi kdaj naslednici izročila svoje zapise, kakor mi je svoje »Trenutke« dala Irma. Preveč sem ljubosumna na vse, kar vsebuje le del mojega jaza in ko takole slonim nad papirjem, se zavedam, da so te moje izpovedi zaupane samo papirju. Njegovo bogastvo je molk. Njemu zaupam. Samo takle kos nežnega lističa ve, koliko razočaranih src je zlilo nanj svoje trpljenje, radost in hvaležnost. Tudi jaz sem med njimi in brez skrbi se mu izpovedujem. Ne iz sebičnosti, za to čustvo človeškega življenja sem otopela, prej iz nuje, da se z nekom pogovarjam, četudi je ta moj dialog s papirjem podoben monologu. Monologu, ki ga pa vendarle vdihuje življenje. Z radostmi in razočaranji. Moj fant je eno takih razočaranj.

To razočaranje je postavilo življenje pred mano v vsej svoji neusmiljenosti. Edino olajšanje, pa še to je bilo bolj podobno utaplajočemu se, ki se oprijemlje poslednje bilke, preden ga zagrne mokra globina, je bila misel, da človeško bitje, ki sem ga ljubila, ni ničesar zakrivilo niti mi ni želelo pripraviti razočaranja. Smrt, edina in najbolj neizprosna zmogovalka v tragediji na cesti (kjer ji še danes podlegajo mlada življenja), mi je ugrabila prihodnost, kakršne bi bila deležna z Markom, če bi mu bilo usojeno, da bi postal moj mož. O njej lahko samo razmišljam. Ob Marku bi bila srečna. Nisem tiste vrste žensk, ki si slikajo zakon v rajskih podobah, pa jih kmalu realnost postavi na trda tla. Tudi z Markom ne bi ušle občasne krize, toda vem, da bi jih lajšala drug drugemu. Tako pa... ah, kaj bi stokala. Resničnosti ne bom spremenila, še manj ji ubežala. Posušile so se solze, brez krivde priznavam, da je zbledel tudi spomin na Marka. Kadar pa pomislim nanj, me prevzame otožnost, pomešana s spomini na najine dneve. Ne, to čustvo ni sentimentalnost, grobost današnjega življenja nam odvzema pravico do takšnih čustvenih izbruhov; peza novih dni, ki se zlijejo v tedne, mesece in leta, nam blaži rane in pomaga, da hitro, morda še prehitro, pozabljamo bolečino...

Zares, razmišljam. Saj je tako vseeno. Kaj naj bi počela v tem trenutku, ko narava počiva v objemu noči. Prisluhnem lahko oddaljenemu laježu psov in znova ugibam o tem, kaj me utegne doleteti v enajstem letu v kraju »bogu za hrbtom«. Razočaranj iz tretjega leta si ne želim. Nikomur.

Tistih nekaj dni, ki me je po prihodu še ločilo od ure, ko so se znova odprla šolska vrata, sem preživela v obujanju na počitniške doživljaje. Bilo je nekaj srečanj, zdaj jim naklonim nasmeh. Tu in tam se pomislim nanje, toda vse to je mimobežno in sredi globokega oktobra mi je mnogo bližja ponavljajoča se vsakdanjost. Ti dnevi niso težaški, prej utrujajoči. Ves dan poučujem, v večernih urah poklepetam z vaščani. Prijazni so, razdali bi se v poslednjem, kar imajo, in mnogokrat se le s silo ubranim njihovih daril. Ne morem se pritoževati; šolski vrt je poln. Rada zahajam vanj, pribežališče je, kjer se spočijejo trudne misli, zbistri se glava. Šploh je jesen tako plodovita, topla in barvita. Svojo rodovitnost razodeva v bogastvu plodnih poljan, njena barvitost odseva v krošnjah dreves; njena lepota so megle jutranjih ur in sonce opoldanskega neba. Svoj čar vdahne v šumenje deževnih kapelj, v igro jesenskega vetra, otožnost v ugašajočo pesem umirajočih listov... Le kam, kam me zanašajo misli! Prijetno je tako stopati po šumeči rjavi prepro-

lokrat skupaj, da bi se naučili, kar smo mi že prej pripravili za današnje srečanje. Nastopajočim sem razdelila rdeče rutke. Bruno in drugi novinci so sedeli s starši v dvorani. Čakali smo na nastop. Kar na lepem me nekdo pocuka za rokav.

Kdo drug kot Bruno? »Jaž še nimam cafola« (rutke)! Ni mi preostalo drugega, kot da še njemu zavežem rutko in modro je odkorakal z drugimi na oder. Nekako bo že! In res je bilo. Gledalci so ploskali. Kar zdi se mi, da še posebej malemu Brunu in njegovim ljubkim napakam.

ČETRTO SREČANJE — BRUNO DOBI »SOŠOLCE«

Še dvojici starši so se odločili tako kot Brunova mama: pripeljali so svoje predšolske otroke. Sedaj so trije: Katrin, Darjo in Bruno. Ta jima takoj vse »razložijo«, saj je že naš stari znanec.

Posadila sem jih k oknu in jim razdelila kocke, da bi se igrali. Nekam čudno so me gledali in se nekaj tiho med seboj pomenkovali po švicarsko. Pred odmorom pa je Bruno ponesel k mizi kocke kot pravi vodja, Katrin in Darjo pa sta kot zaročnika stala za njim. Na vprašanje, če so se naveličali igranja, mi Bruno modro pove: »V šoli še ne igra, saj ni vrteč!«

Kaj sem hotela? Prvič sem vse tri »učenjake« popeljala v svet šole. »Risali« smo črko I. Ko pa smo iskali slovenske besede, ki imajo ta glas, so vsi učenci spretno pomagali. Nekaj časa sem jih opozarjala, naj bodo tiho, potem pa me je prešinilo: »Zakaj pa ne? Saj se tako vedno mučim zaradi pomanjkljivega besednega zaklada!«

PETO SREČANJE — BRUNO POSTANE »ŠOLSKI OTROK«

Dobili smo obisk iz Ljubljane. Prišel je profesor Miro Lužnik iz Zavoda SRS za šolstvo. Pogovarjal se je z učenci in se nasmejaj, ko mu je Julija razložila, da hodi v »dveti« razred. Potem je vprašal Bruna, v kateri razred hodi. Hotela sem pomagati in sem mu rekla, naj pove, da je predšolski. On pa me je resno pogledal, kot da je razumel in se obrnil k prof. Lužniku: »Jaž šem pa šolski!«

Pa naj bo, če hoče! Saj je res pravi šolski in eden redkih, ki ga ni treba opozarjati, da je v slovenski dopolnilni šoli treba tudi med odmorom govoriti slovensko.

PO ENEM MESECU

Bruno se gre pravega šolarja. Kadar se z velikimi pogovarjam v zvezi z učno snovjo, vedno sodeluje. Zadnjič smo se pogovarjali, kako je v bilo v Unterbergu, kjer so učenci tudi tekmovali in vlekli vrv. Na vprašanje, kaj so vlekli, sem od Mateja dobila odgovor »štrik«. Na moje odkinavanje, je Julija plaho rekla »cviren«, ko pa še nisem bila zadovoljna, je Maja našla »špagi«. Čakala sem in čakala na slovensko besedo in Bruno zakliče: »Jaž vem!« Večje učence so kar malo sklonile glavo od sramu, pa so si potem vidno oddahnile, ko je Bruno dejal: »Vleki smo žnoro«. Našli so kar štiri besede, na vrv pa se ni spomnil nihče.

Tako so Bruno in druga dva predšolska, postali pravi učenci in vesela sem, ker vsi trije trdijo, da je lepše v slovenski šoli kot v švicarskem vrtcu.

MARJETA DE REGGI-KOBE

gi, vdihovati svežino zraka in sanjariti. Redki so taki trenutki; morda v soboto ali v nedeljo. Čez teden še pomisliti ne smem na to...

Danes lahko. Sobota je. Še polezavam; dlje kakor ponavadi. Ta lenobnost jutranjih ur sobote in nedelje in tudi prazničnih dni, je zdaj že dolgo obdobje ustaljenega ritma. Pred leti te lenobnosti nisem poznala; zdaj pa tudi nikogar več ne pričakujem, ostaja mi le grenak priokus, ki ga preženem z razmišljanjem, kaj bom počela v dneh, ko se čas le po polževo premika. Vem, potekalo bo vse kakor ponavadi. Morda še poležim nekaj minut, nato zapustim toplo ugodje in prst pritisne radijski gumb. Prostor preplavi zabavna glasba, vanjo se vpleta glas radijskega napovedovalca. Pogostokrat ga postavljam v vlogo mojega sogovornika, pa hlad in brezčutnost kaj hitro preženeta morebitno idiličnost takšne komunikacije. Joj, že spet razmišljam vse mogoče. Presneto, morala bom spremeniti take dneve, njihovo prostost moram zapolniti s čimerkoli, samo da ne bo teh vsiljivih in nenehno vračajočih se misli... Zares se zasmejem, ko je prst obrnil gumb. Nenadoma nisem več sama. Radio je brezčuten, pa vendar mi prežene vsaj nekaj samote... Kaj bi se naprezala? Že sedmo leto hodim po tej poti obljub, s katerimi bi si rada spremenila svoj jutrišnji dan... pa vendar... vse ostaja v svojih mejah. In če sem odkrita, sem tudi tako zadovoljna. S srečo, ki se imenuje osamljenost, hrepenenje, radost, ko uspeš v delu. Svet pa se vrti še naprej, vrti se že deseto leto in pravkar se je že zavrtel v enajsto. Svet je širok, sama sem v njem delček in več tudi ne bom. Kdo sem, kaj sem, kako bom? Vsa ta vprašanja so obležala v meni, nikoli jih ne bom razgrinjala pred svetom, morda so vklenjena v mojo upornost, ki ji pravim vztrajnost.

Med porajajočimi se misli se umijem in vonj turške kave me vabi, naj odženem misli in tako tudi storim. Preden je Irma odšla, sva jo popile med prijetnim klepetanjem, zdaj posedam pač sama. Tudi v tem sem našla drobec ugodja, ki mi pomaga premagovati težo samotnih ur. Vem, takemu, ki tega ni navajen, se zazdi moja misel nerazumljiva, čudna. Kaj hočem? Življenje nas uokviri s svojimi navadami. Ovisne so od časa in okolja. Priznavam, da v tem uživam veliko bolj kakor ob kavici, ki nam jo servirajo na konferenci in drugih sestankih, pa čeprav sem tedaj deležna nekaj praznih, mimogrede navrženih besed. Še topline ni v njih. Odtujenost. Se mar ne bomo prelevili v brezčutne stroje, ki razen svoje zavesti, da obstaja, in zahtev, da producira, ne pozna ne sosedu ne njegove radosti in njegovih težav...

Ob besedici sestanek se zdrznem in misel se zaustavi na sestanku delovne skupnosti. Pravzaprav bi morala zapisati na »zboru«, pa kaj hočem. Tisto prvo se je zažrla prav pod kožo, drugo prepuščam zapisnikarjevemu peresu. No, saj mu ni ušlo niti vse drugo. Vse tisto pranje perila, vse tiste umazane neizrečene glasove, ki so sevale iz obrazov in bi po vsej sili rade oživele v besedi in pipu. Odkrila sem, koliko razcepljenosti je v kolektivu. Koliko drobnjakarskih pričakovanj je v nekatereh članih. Sama sem se počutila skorajda tujo v vsem tistem besedičenju, natolcevanju. Smešno. Kot tujska, ko bi po desetih letih morala biti povsem njihova, srce in duša kolektiva. Nak, pri obrekovanju in smešenju kolegic ne bom sodelovala. Samo zato, ker se je ena na sindikalnem »golažu« razživila bolj kot je v navadi, ker se druga »ne nosi« po zadnjih modnih muhah in ker tretja flirta in tako naprej... Sem bila tudi sama kdaj kamen spotike? Ne bom se tolažila, vendar vem, da sem doslej še vedno našla nekako sredino, zaradi česar sem se morala odpovedati marsičemu, kar bi mi po vsej pravici moralo pripadati. Že zaradi naravnosti stvari. Z leti pa se vedno močneje zavedam, da je človeka kaj lahko oblatiti. Saj ni treba več, kakor da navržeš besedico, dve. Zbornica je odlično okolje, kjer poženo vse mogoče cvetke in ko se zaveš, si žrtev govoric, sumničenj, posmeha in odkritih sovražnosti. Grenka misel. Premalo se je zavedamo, pa bi morala biti na prvem mestu. Tudi tako namigovanje vodi v ledino nerazumevanja, kjer bi morali sami zaorati pot novim odnosom. Ah, kaj bi se trapila. Saj vse, kar sem zapisala, ni bila edina in glavna tema zbora. Vračala sem se pa okrepljena s spoznanjem, zaradi katerega sem še bolj vzljubila svojo samoto. Plaćujem jo z življenjem, a ne bom jadikovala. Ljubši so mi vsi trenutki samotnih sprehodov, razmišljanj, ure in dnevi, ko komaj spregovorim s kom kakšno besedico. Ljubši, kakor grda obrekovanja, zavistni pogledi in drobnjakarski spopadi... in malomeščanska rivaliteta.

Še požirek in z njim je izginila lagodnost kofeina. Zdaj moram pa zares razmisliiti, kaj bi počela v urah do ponedeljka. Nimam velike izbire, samo odločiti se moram... Najbolje bi bilo, da sedem in napišem pisma, ki bi jih morala že pred tednom... Nekako nisem pri volji, naj počakajo še dan ali dva... Popoldne sem namenjena k Robnikovim. Precej velika kmetija. Najmlajši obiskuje tretji razred. Ni najboljši, potrpi. Drugega mi ne preostane, ko pa otroci doma po prihodu odlože torbo in jo dvignejo pred odhodom v šolo. Že pred tednom, morda manj, sta me Robnika povabila v vinograd. Šla bom. Saj ne bo kaj posebnega, po tolikih zahajanjih v zidanico, na trgatev, mi je to okolje domače, pa vendar se razživim in mi pomeni vedno znova nekaj novega. Jesen prinaša niz trenutkov, ko se nezavedno stapljam z ljudmi in okoljem, z njihovimi opravili, ki se vrvečemu življenju v mestih in trgih zde že odmaknjeni in neznani. Pojoča govorica, ki ponekod zaide v trd naglas in zazveni tuje, mi pričara ure prijetnega razvedrila...

Rokova iznajdljivost

Rok je eden izmed mnogih otrok, ki so letos končali malo šolo se vpisali v prvi razred. V mali šoli je postal pametnejši, starejši in prav gotovo pripravljen za šolo. Tega se je Rok dobro zavedal in se je večkrat rad pohvalil pred svojimi mlajšimi prijatelji, da sedaj ne bo več obiskoval vrtca, temveč šolo. V šoli mu ne bo treba spati po kosilu, nosil bo večjo torbico in v njej mnogo več šolskih potrebščin. Tudi za igro bo manj časa, saj ga bo potreboval za učenje. Všeč mu je bilo, kadar je kdo rekel: »Sedaj si pa že skoraj šolar.«

Toda vedno ni bilo tako! Zgodilo se je na počitnicah ob morju. Bilo je pozno popoldne in Rok bi si bil moral obleči trenirko. Mamica ga je vedno spodbujala, naj stori to sam, samostojno in hitro. Tedaj pa je šlo Roku zelo počasi in nerodno od rok, saj je preveč gledal naokrog in ni pazil na oblačenje. Ni se mu posrečilo obleči, zato je kaj hitro poklical na pomoč mamo.

Mama je bila takrat odločna: »Sedaj se pa že moraš znati obleči sam, saj si že skoraj šolar!«

Toda Rok se ni dal tako preprosto ugnati: »Ne, nisem še šolar! Ni še konec počitnic od moje male šole!«

JOŽICA LEGEN

RADIO IN ŠOLA

Čeprav smo želeli, da bi bila naša programska knjiga že na šolah in da nam tokrat ne bi bilo treba najavljati programa za september, moramo to vendarle storiti.

Obljubili so, da bo natisnjena in razposlana v prvi polovici septembra, za ta čas pa smo vam izbrali nekatere oddaje, ki jih boste nemara lahko vključili v pouk.

Nižja stopnja: vsak petek ob 9.05 na prvem programu in ob 14. uri na drugem programu
9. septembra S. Prokofjev: Peter in volk
16. septembra: Leva, desna (orientacija)
23. septembra: Gozd

Srednja stopnja: vsak torek ob 9.05 na prvem programu in vsako sredo ob 14. uri na drugem programu
13., 14. septembra: Učenje je delo
20., 21. septembra: Zunanja zgradba drevesa
27., 28. septembra: Nič ni bilo težko

Višja stopnja: vsak torek ob 14. uri na drugem programu in vsak četrtek ob 9.05 na prvem programu

B. Paskar

Ljubezen v svetovni književnosti

S to oddajo začnemo letošnji ciklus predmetne skupine, ki nosi naslov »družbenomoralna vzgoja«. Natančneje rečeno: ta ciklus nadaljujemo, kajti oddaje še vedno nosijo naslov: Ljubezen v svetovni književnosti.

13., 15. septembra: Kaj je to rock?

2. septembra: Odmev industrijske in tehnične revolucije na Slovenskem

27., 29. septembra: Ljubezen v svetovni književnosti: E. Bronte: Viharni vrh

Nenavadni pogovori: vsako drugo sredo ob 9.05 na I. programu in vsak četrtek ob 16. uri na drugem programu

14., 15. septembra: Otroci, mini odrasli

28., 29. septembra: Dobim, kar hočem

Za srednje šole: Samoupravljanje s temelji marksizma — vsako sredo ob 9.40 na prvem programu in vsak četrtek ob 14. uri na drugem programu

14., 15. septembra: Samoupravljanje s temelji marksizma
21., 22. septembra: Samoupravljanje s temelji marksizma

Povojna književnost jugoslovanskih narodov: vsak ponedeljek ob 14. uri na drugem programu

12. septembra: V. Kaleb: Čudoviti prah

19. septembra: M. Božić: Colono

26. septembra: V. Desnica: Pomlad Ivana Galeba

V tej oddaji bo predmet analize roman angleške pisateljice Emily Brontë VIHARNI VRH, pravzaprav osrednje vprašanje tega romana, vprašanje Zla. Da bi to vprašanje bolje razumeli, moramo že na začetku povedati, da

je pojmovanje dobrega in zla vedno družbenozgodovinsko, predvsem tudi razredno pogojeno. Družbeno ozadje, pred katerim se dogaja usoda obeh glavnih junakov Viharnega vrha, je na krščanskih temeljih počivajoča družina razreda, ki ima premoženje. Moralna dolžnost vsakega pripadnika take družine je bila predvsem to, da skrbi za utrditev krščanske družinske skupnosti — torej za materialno trdnost družinske posesti — in za zveličanje duše. Temeljni vrednoti take

Alenka Porenta, dipl. ing. Tanja Pirš

Lagoden otrok — št. 2

O lagodnosti pri otroku govorimo takrat, ko se pri različnih šolskih ali zunajšolskih dejavnostih pokaže, da otroka nihče ne zanima in ne izraža pobud niti pripravljenosti za udeležbo.

Lagodnost lahko nastopi v otrokovem razvoju zaradi dveh poglavitnih vzrokov:

1. Dostikrat je lagodnost pri otroku posledica neprimerne, prevelikega popuščanja pri vzgoji. Otroku preveč vsega dajemo, od njega pa ne zahtevamo ničesar. Starši delajo to v želji, da bi bil njihov otrok deležen le vsega lepega in dobrega v življenju, posebnost, če so sami imeli trdo otroštvo. Tako pa ravna tudi v družini, kjer se z otrokom pravzaprav premalo ukvarjajo: dajejo mu dosti materialnih dobrin, za otrokove duševne potrebe in vzgojne prijeme pa imajo bolj malo posluha.

Otrok v takem vzgojnem redu ne pridobi poguma in zaupanja v svoje sposobnosti, zanj bodo po-

skupnosti sta bili Razum in Dobro.

Glavna junaka romana, med katerima se je spleta ljubezenska zveza, sta ti temeljni vrednosti zavrnila zaradi spleta socialnih okoliščin, v katerih je potekalo njuno otroštvo, ki je bilo drugačno od otroštva drugih. Odrasli so ju sovražili in njuna zveza je črpala moč prav iz zavračanja morale Dobrega in Razumnega ter odklanjanja nagrade za oboje: nebes. S stališča njune družbe sta se torej odločila za Zlo in za pekel. S tem pa se jima je odprl drugačen svet, svet, ki je zgolj razumnim in dobrim nedostopen. To je globlja izkušnja življenja, v kateri se obrnejo predznaki, v kateri se »pekel« izkaže kot življenjsko resničnejši in bolj human, v kateri se morala absolutno Razumnega in Dobrega izkaže kot lažna morala.

stale že manjše zahteve preveliko breme, zato se jim bo izmikalo v nedejavnost.

2. Lagodnost pa nastopa tudi pri otroku, če so ga tedaj, kadar so se pojavljale njegove potrebe, ovirali s preostim omejevanjem njegovih želja in potreb. To so potrebe po čustveni sprejetosti, varnosti in ljubezni, potrebe po spoznavanju okolja ter predvsem potrebe po sprejemanju in ohranjanju sprejetega.

Otrok se omenjenim potrebam ob nerazumevanju okolja ne more kar odreči. Ker pa ob njih doživlja nenehna neugodja in strah, jih začneja izrinjati iz svoje zavesti. Predmetno in socialno okolje postane za otroka manj privlačno in namesto vedno željnega poseganja v okolje, zaide otrok v pasivnost, zlasti, če gre za otroka, ki je že po konstituciji usmerjen v tako odzivanje. To je otrok z majhno vitalnostjo s slabo energetsko opremljenostjo.

Lagoden otrok ne bo razvil ustreznih delovnih navad, niti ustreznih načinov učenja in dela. Vedno bo šel po poti manjšega napora, postavljal si bo lažje smotre, hitro bo zadovoljen s tistim, kar je že dosegel. Pri večjih zahtevah in obremenitvah pa se bo čutil negotovega.

Sonja Horvat — Marok

Gozd — življenjska združba

Gozd je življenjska združba, njeni člani pa so vsa živa bitja, ki v njem žive. To so predvsem rastline, živali, rastlinski in živalski mikroorganizmi. Vsako živo bitje v tej združbi ima svoj poklic in svoje delo.

V tej življenjski združbi, ki jo sestavlja nešteto različnih živali in rastlin, ni nihče preveč in nihče premalo. Vse je med seboj

Zaradi majhnih zahtev do samega sebe bo otrok v obdobju odrasčanja in šolanja pridobil manj izkušenj in znanja. V šoli ne bo uspešen, čeprav je zmožen, to pa je zanj ovira za napredovanje pri izobraževanju ter za ustrezno poklicno uveljavljanje.

povezano. Te povezave so včasih tako zamotane, da jim tudi znanstveniki niso kos.

Mnogo je še neresenih ugank v naravi — vseh morda nikoli ne bomo razvozlati.

Namen oddaje je predvsem v tem, da si poslušalec predstavi pravo vsebino gozda. Gozd niso samo drevesa, temveč vse živali in rastline, ki so v njem.

Ela Peroci

Učenje je delo

Ljudje se pravzaprav nenehno učimo. Učimo se voziti avto, plavati, smučati, kuhati, govoriti tuj jezik, delati na novem stroju in podobno. Vzorec takih izkušenj in posebej še izkustvo v šoli, izoblikuje vsakemu svoje pojmovanje, zakaj pri učenju pravzaprav gre in na kakšna vprašanja je treba najti odgovor. Učenje je zelo pomemben psihičen proces; z njim ne pridobivamo le šolskih znanj, spretnosti in navad, temveč se učimo tudi čustvenih odnosov do sveta, v katerem živimo; učimo se tudi medsebojnega sporazumevanja, moralnega presojanja in ravnanja.

V oddaji se bomo omejili v glavnem na šolsko učenje. Poudarek bo na tem, da je učenje delo. Vse preveč je danes mnenj,

da otrokovo učenje v šoli ni delo. Delo jim pomeni le tisto, kar otrok naredi v hiši, okoli hiše ali kje drugje. Pogosti so tudi očitki: saj nič ne delaš, saj se samo učiš! Nikoli ne pomislijo in ne priznajo, da je otrokov sedem ali osemurni delavnik v šoli naporen delovni dan. Po drugi strani pa nekateri starši ne pustijo otroku, da bi se lotil kakršnegakoli drugega opravila kot učenja. Boje se, da ne bi bil zaradi drugih obveznosti ali pa samo priložnostnih opravil uspešen v šoli. Otrok se na tako življenje navadi in odklanja sleherno delo. Tako mu zapiramo tudi možnosti, da bi znanje, ki si ga je nabral v šoli, znal uporabiti ob vsakdanjih opravilih in mu s tem dala pravo vrednost.

ARMADA SMO VSI

Mladi in vpis v vojaške šole

Vsako leto večje zanimanje

Tudi v vojaških šolah so se prvega v tem mesecu odprla šolska vrata. V njih je našlo svoj prostor v prvih letnikih okoli 80 nekdanih osnovnošolcev, ki so zdaj že dobrih deset dni srednješolci.

Samo v vojaški gimnaziji Franc Rozman-Stane v Ljubljani je v letošnjih prvih letnikih vpisanih kar 66 absolventov osnovnih šol. Nekaj učencev je odšlo po končani osemletki med letalce v Mostar, nekaj več kot deset pa v Sarajevo, kjer izobražujejo vse profile kopenske vojske. Medtem ko sta vojaška in letalska gimnazija le »odskočni deski« za vpis v akademijo, višje ali visoke šole, se v Sarajevu šolajo srednji strokovni kadri kopenske vojske, vendar niti enemu izmed diplomantov te šole ni onemogočen nadaljnji študij na visokih ali višjih šolah. Še posebno ne najboljšim.

Ko sva se pred dnevi pogovarjala v prostorih republiškega sekretariata za ljudsko obrambo s samostojnim svetnikom BRANKOM MARIJANOM seveda nisva mogla obiti vprašanje, čemu je pripisati uspeh in več zanimanja za vpis v prvi letnik vojaške gimnazije Franc Rozman-Stane v Ljubljani.

Branko Marijan meni, da je to uspeh številnih združenih in že leto in več prej načrtovanih akcij. Dodal je:

»Nedvomno je bilo letos veliko več storjenega pri delu z mladino. To je zbudilo večje za-

nimanje med osnovnošolci kot prejšnja leta. Tudi učni uspeh kandidatov je bil boljši, tako da je v mnogih primerih imela odločujočo besedo zdravniška komisija.

— Ali nam lahko sedaj že poveste, koliko prošelj za vpis v prvi letnik vojaške gimnazije ste letos dobili iz Slovenije?

»Prijavilo se je kar 190 učencev, ki so uspešno končali osnovno šolanje, vendar jih je bilo v prvi letnik sprejetih le 66«.

— Dejali ste, da ste spričo široko zasnovanih akcij dobili letos več kandidatov za vpis v vojaške šole. Naštete nam prosim

nekaj območij, iz katerih se je prijavilo največ kandidatov.

»Če mislite na širše območje, potem je to zagotovo Štajerska, sicer pa smo prejeli z območja občine Brežice 10 prijav, Celja 11, Lendave 10, Ptuja 15 in iz Maribora kar 52. Iz obalnih občin je bilo le 13 kandidatov, iz ljubljanskih komaj 16 in iz novomeške občine 14 kandidatov.«

— In v katerih občinah je odziv najmanjši?

»Komaj po enega ali dva kandidata so zmogle občine Črnomelj, Dravograd, Mozirje, Ribnica na Dolenjskem, Sežana, Trzin, Vrhnika in še nekatere druge.«

— Na učenčev odločitev, kam po končani osnovni šoli, nedvomno veliko vpliva tudi nasvet ali mnenje staršev in priporočilo učiteljev. Kdo ima po vašem mnenju večji vpliv na učenčev končno odločitev za vpis v vojaške šole?

»Menim, da je odločilnega pomena učenčeva odločitev, vendar na to odločitev lahko bolj vplivajo učitelji kot pa starši. Prav zato si prizadevamo, da bi bili v prihodnje učitelji še bolj seznanjeni z delom in življenjem mladih v vojaških šolah.«

— V zadnjem času so se dejavno vključile v trajno akcijo za pridobivanje mladincev v vojaške šole tudi posamične komisije v občinah. Ste z njihovim delom zadovoljni?

»Vsekakor. Letošnji večji vpis v vojaške šole je tudi njihov uspeh. Kljub temu pa menimo, da bi lahko taborniki, planinci, letalska društva, padalci, modelarji in drugi, skratka, vse tiste organizacije, ki delajo z mladimi, lahko bolj pomagale mladini pri izbiri poklica.«

— Znano je, da se mladi čedalje odločajo za vojaške gimnazije, je kaj malo zanimanja za vpis v srednjo vojaško šolo v Sarajevu. Ob začetku lanskega leta ste imeli za to šolo samo šest slovenskih kandidatov. Je morda letos drugače?

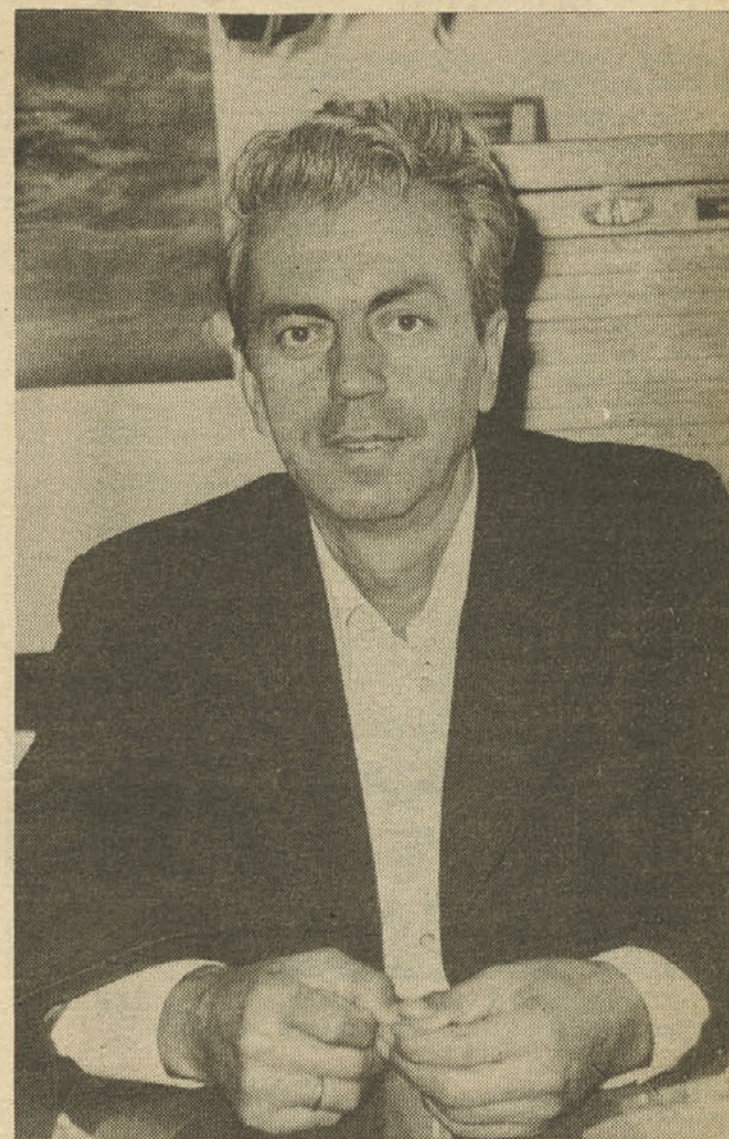
»Lahko rečem, da je zanimanje še vedno premalo. Letos smo dobili 16 prošelj, sprejetih pa je bilo 13 kandidatov!«

— Pri pridobivanju mladih v srednje vojaške šole in gimnazije, uspehi niso izostali. Kako pa potekajo akcije v srednjih šolah, ki naj bi pritegnile več slovenskih fantov v vojaške akademije?

»Akcije so sicer bile, vendar posebnega uspeha niso dosegle. In prav tu nas v prihodnje čaka še veliko dela. Že vnaprej pa vemo, da se ne moremo nadejati uspeha, če ne bomo naša prizadevanja usklajena med občinskimi in republičnimi dejavniki.«

— Nekateri še vedno trdijo, da se Slovenci neradi odločajo za vojaške poklice. Nekaj resnice je prav gotovo tudi v tem. Vendar, kje je treba iskati resnične vzroke za to?

»Eden izmed poglavitnih ra-

»Še veliko dela in prizadevanj nas čaka, da bomo v Sloveniji kar najboljše poučili mlade, ki se odločajo za poklice. Čeprav je to naša trajna naloga, bomo dosegli zaželene uspehe le, če se bomo lotili dela s skupnimi močmi,« pravi BRANKO MARIJAN, samostojni svetnik pri republiškem sekretariatu za ljudsko obrambo SR Slovenije (Foto: T. Urbas)

zlogov je v tem, da je mladim v Sloveniji na voljo več delovnih mest kot je naravni prirastek, večje so možnosti šolanja in večje izbire poklica. Še enkrat pa naj poudarim: Še vedno smo premalo storili, da bi se kar naj-

več mladih podrobno seznanilo z življenjem in delom v naših vojaških šolah in se odločilo za vojaške poklice, ki postajajo za mlade vedno bolj zanimivi in privlačni!«

TONE URBAS

Po svetu

»Domovina čaka strokovnjake«

Letošnjega maja je delegacija urednikov in novinarjev jugoslovanskih prosvetnih listov in sindikalnih funkcionarjev vrnila obisk poljski delegaciji (njihovih urednikov prosvetnih listov in sindikalnih delavcev), ki se je lani mudila v Jugoslaviji. Referati in razprave dajejo takšnim srečanjem teoretično osnovo — spoznavanje življenja in dela v uredništvih prosvetnih listov, v zvezi sindikatov prosvetnih delavcev, v domovih Zveze poljskih učiteljev in po šolah pa pomeni praktični del. Tu se pokaže, koliko znanstvene priprave vodijo k smotru, ki smo ga prebrali kot geslo na enem izmed šolskih centrov: Domovina čaka strokovnjake.

Za usmeritev nekaj temeljnih podatkov:

Zveza poljskih učiteljev ima 730.000 aktivnih članov (upoko-jenci še ostajajo člani, a niso tukaj všteti). V vsakem večjem kraju imajo učitelji svoj klub — skupno 186 klubov. Imajo tudi učiteljske domove, ki jih uporabljajo za dopuste, okrevanja in za bivališča ob številnih seminarjih. Posebej imajo še šest sanatorijev za učitelje.

Poljsko šolstvo je centralistično urejeno, je v vsakem vodstvu nekoliko drugačno. Tako je urejeno tudi prosvetno pedagoško časopisje. Središče pedagoških časopisov je v Varšavi. Izdajajo 22 pedagoških časnikov in revij. Na primer: Głos Nauczycielski ima 80.000 naklade. Izdajajo tudi priročnike in strokovne knjige. Naklada se ravna po potrebi in specialnosti obdelane teme — od 500 izvo-

ljev so še vedno učenci s prirodnimi sposobnostmi (ali nespособnostmi), vendar so z raziskavami ugotovili, da je teh precej manj, kot si umisljamo. Tudi predšolska vzgoja ima veliko vlogo. Sklenjeno je, da bodo otroke vpisovali v šolo s šestim letom. Tako bodo pridobili leto dni: za odpravljanje morebitnih motenj, ki so lahko posledica vplivov domačega okolja; za razvijanje sposobnosti opazovanja, doživljanja. Računajo, da bo to leto prineslo mnogo več učinka kot kasnejša leta, saj je otrokova duševnost še izredno občutljiva.

Drugo je nova metoda dela. Ne graditi samo na poučevanju — pač pa čim bolj upoštevati otrokove izkušnje, zanimanje in željo po soustvarjanju. Igra je ena izmed najučinkovitejših metod dela; ugotovili so, da ne samo v najnižjem razredu,

novljene tudi znanstvene institucije (pred petimi leti), ki zdaj podajajo že prve ugotovitve. Znanost mora prodreti v šole, nenehno eksperimentiranje z otroki je škodljivo.

Zato imajo na Poljskem teleinstitute:

— inštitut za šolske programe (ukvarja se tudi s praktičnim delom, načrtovanjem in sestavljanjem učbenikov)

— inštitut za izobraževanje učiteljev — ima 18 oddelkov po terenu; stalne zveze z visokimi šolami mu omogočajo vpliv na izobraževanje prihodnjih prosvetnih delavcev; njegova skrb je tudi permanentno izobraževanje učiteljev;

— inštitut za strokovno šolstvo, ki v povezavi z razvojem gospodarstva načrtuje, usmerja in pomaga strokovnemu šolstvu;

— inštitut za raziskovanje življenja mladine (znanost o mladini — juvenologija) ima zelo interdisciplinarno smotre: raziskovanje interesov in sposobnosti, težav in čustvenih pretesov doraščajoče mladine, ugotavljanje, kaj najbolj vpliva nanjo, kakšno vlogo ima disciplina, kaj predstavlja znanje, uveljavljanje v družbi; kolikšen delež interesov odpade zgolj na pridobivanje sredstev. (Sode-

lavci inštituta sporočajo svoje ugotovitve šolam);

— inštitut za pedagogiko, ki opravlja pedagoške raziskave naj bolj pomaga učiteljem pri delu; izkušnje posreduje v predavanjih, člankih, brošurah;

— inštitut za uskaljevanje znanstvenih raziskovanj na področju šolstva vključuje in usklajuje delo vseh drugih institutov in tudi ministrstva za prosveto. S svojim delom hoče čim bolj in čim hitreje vplivati na prakso. Zato je od vseh problemov, ki jih je treba rešiti v zvezi s šolsko reformo, izbral najtehtnejše (ali natežjje). Okrog 200 jih je. Porazdelili so si jih po strokovnih skupinah: z njimi se ukvarjajo strokovnjaki, usklajevalci 2. stopnje, jih obravnavajo skupinsko. Nato pa gre razdelitev dalje: s posameznimi primeri se ukvarjajo strokovnjaki, jih rešujejo in preverjajo skupaj s praktiki v šoli.

Vlada je to finančno podprla. In to pot se je prvič v zgodovini zgodilo, da inštituti svoje delo združujejo neposredno s prakso. Doslej je bila v najboljšem primeru napisana kaka dobra knjiga. Ministrstvo za prosveto je prepričano, da uspehi ne bodo izostali.

NEŽA MAURER

Obiskali smo Dansko

Na povabilo Društva učiteljev Danske je delegacija Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja (ter družbenih dejavnosti v zvezi s tem) obiskala Dansko. Obe organizaciji že več let sodelujeta.

Danski kolegi so nas sprejeli izredno prijazno. Povsod, kamor smo prišli, smo doživeli lepo dobrodošlico. Bili so zelo ljubezni in pripravljeni pokazati nam, kaj in kako delajo in živijo.

Zanimalo nas je predvsem življenje in delo danskih učiteljev, njihove težave v poklicu, doseženi uspehi pri vzgojnoizobraževalnem delu in strokovno izpopolnjevanje.

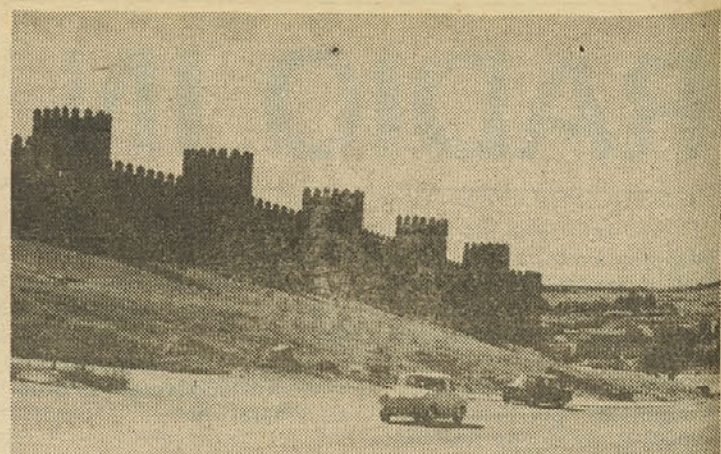
Najprej je pritegnilo našo pozornost to, da je v danskem osnovnošolskem vzgojnoizobraževalnem delu izredno poudarjena vzgojna komponenta. Povsod je vidna skrb za vzgojo, za organiziran prosti čas in za otrokov telesni razvoj. Vse kaže, da je tako zasnovan že sistem osnovnega izobraževanja.

Učenci od 1. do vključno 6. razreda osnovne šole imajo namreč le 16 do 18 ur pouka tedensko. Vse drugo je vzgojno delo, ki poteka kot svobodne dejavnosti. Šele v 7., 8. in 9. razredu imajo do 30 ur pouka tedensko. Učencevega znanja ne ocenjujejo s številčnimi ocenami, pač pa le opisno. Številčne ocene se pojavijo šele v osmem razredu osnovne šole. Negativnih ocen ne poznajo — ponavljanje pa je v glavnem le pravica učencev. Pri vsem tem jim ne manjka vzgojnih problemov, vendar smo bili presenečeni nad tem, kako sproščeni so odnosi med učitelji in učenci. Učiteljeva pozornost je usmerjena le k temu, kako pomagati učencu, da bo čim bolj uspešen. Zato tudi zelo skrbijo za svobodne dejavnosti. Učitelji ne vsiljujejo učencu nasvetov, v kaj naj se usmeri, vedno in povsod pa so mu pripravljeni pomagati. Učenec ima pravico do učiteljeve pomoči, in sicer vedno, kadar jo potrebuje. Veliko pozornost posvečajo telesni vzgoji in športu. Vsaka občina ima več objektov za telesno vzgojo (igrišče in telovadnico), kamor zahaja mladina v prostem času. Povsod, na vsakem igrišču in v vsaki telovadnici imajo strokovno vodstvo. Velike vzgojne vrednosti je tudi to, da se mladini pri telesni vzgoji skoraj vedno pridružijo tudi odrasli. Vsi objekti za telesno vzgojo so odprtega tipa in na voljo vsem. Tako vsestranska in široko organizirana skrb za učenčev prosti čas pa hkrati tudi lajša vzgojnoizobraževalno delo v šolah. Vzgojni problemov je manj, pa tudi lažje jih rešujejo. Zanimivo je, da ostajajo učenci v šolah tudi po pouku, saj imajo na voljo knjižnico, delavnice, telovadnico ipd. Učitelji, ki svojega delavnika ne izpolnijo s poukom ali z učnovzgojnim delom med rednim poukom, lahko dosežejo polno zaposlitev z vodenjem svobodnih dejavnosti.

Zanimiva oblika »šolskega varstva« in skrbi za vzgojo osnovnošolskega otroka so samsostojne vzgojne ustanove, ki jih obiskujejo otroci, kadar niso v šoli ali pri starših. Te vzgojne ustanove so odprtega tipa za vse otroke od treh do šestnajstih let. V njih so lahko otroci vsak dan po nekaj ur ali pa ves dan. Vzgojni program dela je sestavljen v glavnem iz svobodnih dejavnosti. Otroci lahko sodelujejo v tisti dejavnosti, ki ga veseli in privlači. Lahko je tudi individualno zaposlen s svojim začkom ali kozo, ki jo ima stalno v svoji kletki.

Na Danskem se ne ponašajo z lepimi zgradbami ali drago opremljenimi učilnicami. V skromnih prostorih je vse bolj ali manj preprosto in improvizirano. Tudi tukaj otroci lahko obiskujejo razne krožke, za katere jim je zagotovljena strokovna pomoč. Stalno pedagoško vodstvo je zaupano psihologu ali pedagogu in določenemu številu vzgojiteljev. Drugi strokovnjaki sodelujejo občasno in vodijo razne krožke. Kljub navidez medseboj nič kaj povezani dejavnosti pa otroci, ki ustanovo obiskujejo, čutijo, da so iz iste hiše in velikokrat organizirajo razne skupne akcije in prireditve.

Prepričali smo se, da so naši danski kolegi izredno delavni in iznajdljivi, nenehno pa skrbijo tudi za svoje strokovno izpopolnjevanje. Njihov delavnik traja prav toliko časa kot delavnik katerega koli drugega danskega delavca. Sem štejemo učno obveznost, priprave na pouk, stike s starši in druge vzgojnoizobraževalne naloge. Veliko pozornost posvečajo strokovnemu izpopolnjevanju ob delu. Imajo celo svojo visoko šolo, v kateri se izobražuje letno tretjina danskih učiteljev. Oblike strokovnega izpopolnjevanja ob delu so izredno pestre, od krajših seminarjev do triletnega študija, s katerim si pridobijo dodatno izobrazbo na visokošolski ravni. Poleg tega imajo obvezne štiridnevne seminarje med počitnicami, na katerih se seznanijo z

Avila, skrita za starinskim, mogočnim obzidjem na kamniti ravnini osrednjega predela Španije.

raznimi novostmi. Učitelj, ki se redno dopolnilno izobražuje ob delu, ima za toliko ur, kolikor ur trajajo predavanja, skrajšan delovni čas. Študij ob delu in strokovno izpopolnjevanje se jim zdi samo po sebi umevna naloga. S tem, da učitelj svoje znanje razširi ali poglobi, si pridobi nekatere pravice. Na primer: poleg razrednega puka lahko poučuje še predmet, za katerega se je dodatno usposobil. Če pa poučuje na predmetni stopnji, si

pridobi izobrazbo še za kak predmet, tako da lahko poučuje več predmetov. Izredno veliko učiteljev se usposablja za razne svobodne dejavnosti. Tisti, ki je usposobljen za več strokovnih predmetov, ima večje možnosti za izbiro boljšega delovnega mesta ipd.

Izmenjava delovnih izkušenj z danskimi kolegi je za nas vsakor izredno zanimiva in v marsičem tudi pučna. GEZA ČAHUK

Sindikalno gibanje v Španiji danes

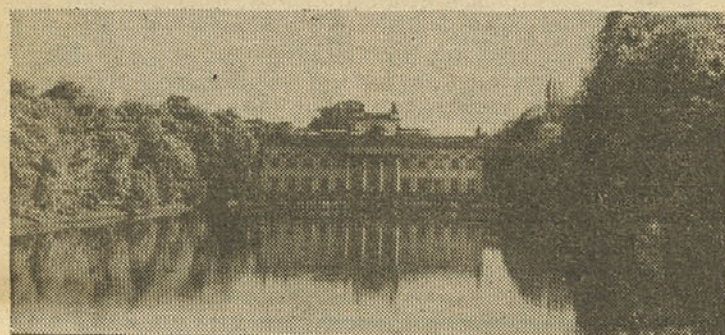
Izmed demokratičnih reform v Španiji je bila gotovo ena od najpomembnejših legalizacija naprednih sindikalnih organizacij, ki so bile v frankistični diktaturi prepovedane. Španska vlada je meseca maja, še pred letošnjim 63. zasedanjem Mednarodne organizacije dela, ratificirala ustrezne mednarodne konvencije; s tem je bila dana svoboda sindikalnega združevanja in organiziranja v Španiji. Za španske sindikate je nastopilo novo obdobje, kajti frankistični takoi-menovani »vertikalni-korporativistični sindikati« so morali prenehati delati in svoje premoženje predati državi. (Le-to ni tako majhno, saj je bila članarina od 9 milijonov zaposlenih v Španiji kar dober finančni izkupiček). Vlogo predstavnikov socialnih in ekonomskih interesov španskih delavcev so po 40 letih dobili nazaj pravi delavski sindikati. Njihovi predstavniki so letos že zastopali Španijo kot delavski delegati na zasedanju Mednarodne organizacije dela.

Napredne sindikalne organizacije, ki so prešle iz težavnih razmer ilegale, se danes srečujejo s številnimi problemi. Največja sta pa gotovo vprašanje akcijske enotnosti sindikalnega gibanja ter »sindikalizacija« delavskih

množic, pri čemer gre za osveščanje in prosvetljevanje ter za včlanjevanje v sindikate.

Najpomembnejše in največje sindikalne zveze v Španiji danes so komunistične Delavske komisije (vodi jih Marcelino Camacho), dalje Generalna unija dela (UGT), ki je pod vplivom socialistične stranke, Zveza delavskih sindikatov (USO), ki se ne želi vezati na nobeno od političnih strank. Tudi v Baskiji in v Kataloniji delujejo regionalni sindikati, kar si lahko razlagamo kot odsev težnj delavstva teh dežel za avtonomijo. Poleg naštetih sindikalnih zvez velja omeniti tudi Nacionalno konfederacijo dela (CNT), ki prepoveduje anarhosindikalistične koncepte — gibanje, ki ima v Španiji določeno tradicijo še iz časa pred državljansko vojno.

Prva skrb španskih sindikatov bo gotovo krepitev akcijske enotnosti delavstva, ki je tembolj potrebna sedaj, ko Španijo pretresa ekonomska kriza (20 % inflacije, zamrznitev mezd, upadanje turizma itd.) in bo treba sprožiti težak boj za širše družbene reforme (zdravstvo, šolstvo, socialno zavarovanje, davčna reforma), ki bodo omogočile resničen konec frankizma. ANDREJ ŠKERLAVAJ

Podvojena lepota: Palača na vodi v praku Lezjenka sredi Varšave.

dov do 500.000 izvodov. Časopisje se deli v glavnem v tri skupine:

— listi širokega profila ali splošno družbeno pedagoški

— specializirani časopisi za posamezne vrste šol

— metodično predmetni časopisi (ti izhajajo mesečno, na dva meseca ali samo štirikrat letno).

Pri permanentnem izobraževanju učiteljev (ki je še bolj poudarjeno kot pri nas) pa redno sodelujeta tudi radio in televizija. Tudi drugo dnevno in tedensko časopisje ne stoji ob strani. Vzgoji, izobraževanju in kulturi pripisujejo velik pomen. Ne le z besedami,

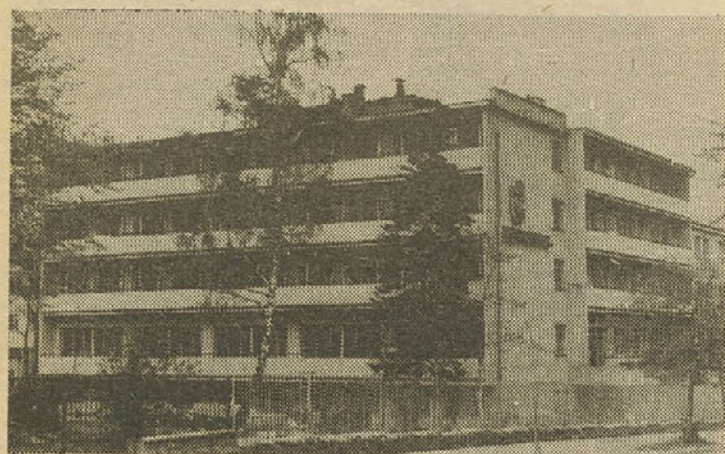
ampak tudi kasneje. Otrok se v igri nauči mnogo več, temeljiteje in trajneje, hkrati pa nam ta metoda dopušča tudi uporabo prostega časa.

Raziskave so pokazale, da je 95 % mladine sposobno z dobrim ali prav dobrim uspehom končati osnovno in srednjo šolo. Če je v resnici dokaj drugače, tega ni kriva mladina, pač pa družba ali učitelji. Pri sklepih upoštevajo tri merila:

— odnos otroka do učenja,

— ali je možnost, da se bodo otrokove sposobnosti razvile do 4. razreda,

— ali so otrokove težave (ali pomanjkljivosti) posledica njegove duševnosti ali okolja; v drugem primeru jih je mogoče odpraviti.

Dom Zveze učiteljev Poljske v Zakopanah ob vnožju Tater. Tu preživljajo učitelji dopuste, pa tudi okrevanja po boleznih.

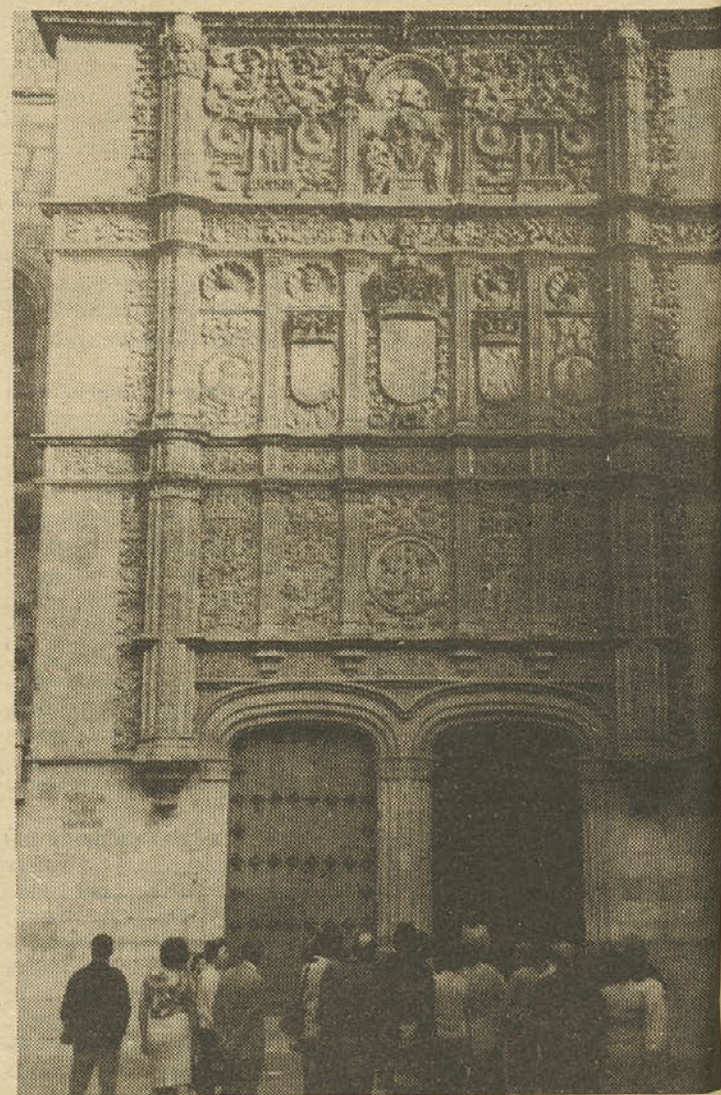
REFORMA IN TRADICIONALIZEM

Sprejel nas je namestnik ministra za prosveto, prof. dr. Jery Wolczyk. Ministrstvo za prosveto vodi celoten razvoj znanosti, vzgoje in izobraževanja na Poljskem. Sodeluje z vsemi znanstvenimi ustanovami. Na področju šolstva je zdaj njihova glavna naloga reforma osnovne šole. Kot je bilo načrtovano — bodo jeseni začeli v prvem razredu po novem. V obsežnih in temeljitih teoretičnih pripravah so ugotovili, da vse premalo izrabimo (zaposlimo in tako razvijemo) sposobnosti otroka od 1. do 3. razreda. Po mišljenju učite-

VSE NOVO PRINAŠA UČITELJ

Znano je že, koliko tečajev prirejajo na Poljskem pred uvedbo reformirane šole. Pri usposabljanju učiteljev sodeluje tudi vsa sredstva javnega obveščanja; pedagoško časopisje prinaša učno gradivo; izdajajo priročnike. Učitelj opravi iz pridobljenega znanja kolokvij, dobi pismo potrdilo, zato pa tudi večje osebne dohodke. Tako učitelji, ki že učijo. Študentje imajo dodatna predavanja iz pedagogike, sociologije in specialnih metodik. Tako se gradi vodstvo reforme.

Z istim namenom so bile usta-

Salamanko imenujejo zlato mesto. Na sliki: vhod v eno najstarejših španskih univerz.

kultura

Mednarodna razstava naivcev v Zagrebu

V umetniškem paviljonu v Zagrebu so bili do začetka letošnjega septembra v gosteh umetniki naivci iz tistih držav, ki so se prijavile po Programu o kulturnem sodelovanju, razstava NAIVI 77 pa je tako podala soliden vpogled v sedanje mednarodno dogajanje na področju tovrstne umetnosti. Priznati je treba, da je bila še pred nekaj desetletji naivna umetnost področje posameznih poznavalcev, saj ji ponekod sploh niso hoteli priznati umetniške veljave. In če so se pogledi na naivno umetnost spremenili, ima prav gotovo veliko zaslug za to tudi razvoj jugoslovanske naive. Med prvimi in najboljšimi je bila Hlebinska šola. V zadnjem desetletju pa se je naivna umetnost pri nas in po svetu bogato razcvetela. Eden od vzrokov za to je tudi potreba preprostega človeka, da se, čeprav nešolan na tem področju, spontano likovno izrazi, tako kot zmors svojega vsebinskega in formalnega vidika. Tudi odpor proti dolgo vladajoči abstraktni umetnosti ali nasploh »visoki« umetnosti je pospešil figuralko, prav naiva pa je najbolj očitno nasprotje brezpredmetnega slikarstva.

NAIVA 77 pa daje še posebno priložnost: soočiti je mogoče domačo naivno umetnost, kot se kaže v jugoslovanskem prostoru, in dosežke v svetovnem merilu. Ob trezni presoji lahko ugotovimo, da je prikazala zagrebška razstava sicer lep delež te umetnosti, nikakor pa ne toliko slik in kipov, da bi to napolnilo vse bistveno — tisto, kar bi bilo treba upoštevati od naive petih celin. Jugoslovanski narodi imajo pri tej razstavi bogat delež, likovno zanimiv, povečini navezan na kmečko okolje. Lahko trdimo, da naša naiva po kakovosti ne zaostaja za tovrstnimi deli drugih narodov, celo več: ponekod in s posamezniki tudi vidno prednjači.

Zagreb ni bil letos prvič gostitelj mednarodne razstave naivne umetnosti. Lahko pa rečemo, da je letošnja razstava omogočila soliden preizkus tistega, kar se je porajalo kot značilnost naive sedemnajstih držav (brez Jugoslavije) v sedanjem času. Prireditelji so zbrali poleg Tunizije in Japonske le evropske naivce, v glavnem predstavnike srednje generacije, pri drugih pa je več mlajših umetnikov kot starejših. Poleg tega, da večina razstavljenih del slikarsko ustreza naivi, pa je treba upoštevati še tisti, ne tako majhen delež naivcev, ki kažejo drugačne težnje in jim je pogosto mogoče določiti drugačne pobude, vplive, vse od abstrakcije (!) (Raimo Reinikainen, Finska, pa do nadrealizma (F. Hall). Za marsikoga, tudi za umetnostnega strokovnjaka, je kajpak tako povezujoča vplivnost pri naivi dvomljiva, utegnili bi pomisliti na amaterizem, ki je oplojen s konkretnimi vplivi te ali one smeri. Vsekakor pa je to vprašanje, ki ga ni možno obiti, čeprav se za silo zadovoljimo s pojasnilom o prevladujoči tipiki naivnega izražanja, kjer vplivnih dejavnikov ni mo-

Robert Motherwell (ZDA) »Kretnja«, 1976, barvna akvatinta
Delo je razstavljeno na 12. bienalu grafike, ki so ga zaradi izjemnega zanimanja podaljšali do 18. septembra

goče izbrisati. Na razstavi so bile močno zastopane Avstrija, Nizozemska, Madžarska, Poljska, Švedska in Švica. Razlike so vidne ne le v vsebinsko-formalnem pogledu, ampak tudi glede na eksistenčne preokupacije posameznega umetnika. Tako npr. ohranjajo vso klasiko naive ne glede na podeželske ali mestne motive S. L. Kratochwil iz Avstrije, Bernardo Pasotti iz Italije, Jozsef Csmin iz Madžarske, Stanislaw Dela iz Poljske, Petru Mihut iz Romunije in še kdo. Dekorativni element je pri posameznikih izrazit in nikakor obrobne značaja, npr. pri Erichu Gramsu iz ZRN, začuda pa ne pri Tunizijcu Baghdadiju Chinterju, kjer bi dekorativnost pričakovali in ima v fabulativni zasnovi celo »balončke« stripa. Ponekod se gibljejo motivi od čiste fantazije, mitologije, pa do naivne nadrealistične obdelave, npr. pri Poljakih Eugeniuszu Baku in Teofilu Osiepi, še posebno nadrealno učinkuje Anglč Fergus Hall.

Ob tolikšni razširjenosti naive doma in na tujem je spriči nasičenosti začelo upadati zanimanje za naivno umetnost. To pomeni, da bo le konkurenčna prečiščenost ohranjala vredna dela, kajti očitno je, da je tako pri nas kot na tujem marsikaj pri naivi postalo konjunktorno, modno za slikarja in odjemalca, celo stereotipno. Ob zagrebški razstavi pa nehoti pomislimo, ali je običajna kodifikacija vsebine in stila naive še vzdržna ali pa jo bo treba dopolniti z novim vedenjem.

IGOR GEDRIH

Koroški jubilej

Uspehi akademskega okteta

Koroški akademski oktet, ki je v svojem 20-letnem smotrnem delu opravil veliko kulturno in kulturno politično poslanstvo ob meji, bi moral slaviti svojo 20-letnico že lani, saj je bil ustanovljen leta 1956, zaradi nekaterih ovir pa so se člani okteta odločili, da bodo proslavili ta jubilej letos. Njihovo praznovanje se je podaljšalo kar na več mesecev, saj so proslavljali jubilej s številnimi koncerti po Sloveniji in med zamejci.

V svojem uspešnem 20-letnem delovanju — ves ta čas ga je vodil Ciril Krpač — je Koroški akademski oktet pel po različnih celinah sveta. In povsod je požel priznanja in pohvale.

Praznični koncerti so potekali poleti pa vse do jeseni ob srečanju pod naslovom Od Pliberka do Traberka.

Jubilanti so pripravili posebne koncertne programe za nastope med koroškimi zamejci in tudi v Celovcu.

Častnemu odboru za proslavo obletnice predseduje tovariš Mitja Ribičič, organizacijski odbor pa je pripravil osrednjo proslavo ob 20-letnici delovanja Koroškega akademskega okteta sredi letošnjih počitnic v Slovenj Gradcu.

Pripravljena je tudi jubilejna plošča s slovenskimi pesmimi. Ta bo, s prejšnjima ploščama, sestavljala trilogijo najboljših pevskih dosežkov tega okteta. Grafično opremo plošče dopolnjuje reprodukcija slike iz cikla o Uršlji gori akademskega slikarja Karla Pečka.

MIROSLAV SLANA-MIROŠ

Bogata kulturna srečanja v Ptuj

Tudi namen letošnjih petih kulturnih srečanj v Ptuj, ki so se začela 4. avgusta, je približati kulturo čim širšim krogom, zlasti podeželju.

Letošnja ptujska srečanja imajo mednarodni pečat. Tako so postala po zaslugi ptujske kulturne skupnosti in pokrajinskega muzeja, ki sta organizirala to peto srečanje pod pokroviteljstvom združeni mariborske kreditne banke v Ptuj.

Peta ptujska kulturna srečanja, na katerih sodelujejo gostje iz tujih držav in iz domačih republik, so se začela z odprtim retrospektivno razstavo del pokojnega likovnega pedagoga Janeza Mežana. Več kot 200 razstavljenih eksponatov prča o izredni likovni nadarjenosti tega ustvarjalca.

Na slovesnosti ob začetku srečanj so se predstavili člani folklorne skupine Kolo iz Beograda, 15. avgusta je nastopil operni ansambel iz ZDA s Težavami iz Tugitija, 17. avgusta pa grški ansambel Mellenic Chorodrama s tremi kratkimi grškimi dramami, 25. avgusta je bil v dvorani glasbene šole večer partizanskih pesmi. Nastopili so: pianistka Zdenka Lukč, sopranistka Vanda Gerlovič, tenorist Rudolf Franc in baritonist Marcel Ostashevski. Naslednji dan je bil deveti

Barva je beseda

Likovni svet nas spremlja od zgodnjega otroštva. Že od takrat, ko se otrok zateka k likovnemu izrazu, da bi izpovedal svoja najintimnejša čustva, ki jih ne more ali noče izraziti z besedami. Zaupa jih z vso svojo iskrenostjo papirju, tlaku ali zidu — z linijo ali barvo. Barva je njegova beseda. Otroci se aktivno odziva na konkreten svet, na vsakdanje življenje. V njegovih izdelkih lahko preberemo njegov odnos do okolja, njegovo tesno povezavo z naravo, vpliv okolja na otrokovo doživljanje in domišljijo. Pokaže nam svoj odnos do soljudi in do dogodkov v svetu. S pomočjo mentorjev v šoli in zunaj nje raste otrokovo obvladovanje različnih vrst likovne tehnike, hkrati raste njegovo notranje bogastvo in estetski smisel. Pri likovni vzgoji se otroci navajajo k vztrajnemu delu, razvijajo svojo ustvarjalnost in širijo svojo likovno kulturo.

Taki otroci se kasneje razvijajo v skladne, bogate osebnosti z razvitiimi kulturnimi navadami in potrebami.

Nekaterim postane likovno ustvarjanje edini možni način življenja. Odrasel človek, ki je v življenju spremljal likovne razstave in doživljal to vrsto umetnosti kot užitek, kot dopolnitev svoje notranjosti, bo našel v likovnih delih mojstrov svoje misli, svoja hote, upe in dvome, nenehno iskanje resnice.

V današnjem času, ko poudar-

festival domače zabavne glasbe, na katerem se je predstavilo petindvajset ansamblov. V prvih septembrskih dneh smo poslušali Avtopost Milene Zupančičeve in Borisa Cavaze in občudovali folklorno skupino iz Donje Duhrave z nastopom v domu krajanov v Cirkovcih na Dravskem polju. 9. septembra bo nastopil duo Pahor-Slana s koncertom za čembalo in flavto v ptujski glasbeni šoli, 15. septembra pa bo tradicionalna slikarska kolonija na Borlu.

V petek, 16. septembra si bodo občani lahko ogledali satirični kabaret Metla, 17. septembra pa Državnega lopova v izvedbi zagrebškega satiričnega gledališča Jazavac. Za konec se bodo 23. septembra predstavili domači amaterski gledališčniki z Veliko ljubeznijo, 27. bo literarni večer domačih literatov, 30. pa bo v kulturnem domu v Grajeni sklepna slovesnost petih kulturnih srečanj s folklorno skupino Ivo Miklavc iz Varaždina.

V razstavnem paviljonu Dušan Kveder bo v času srečanj odprta razstava del lanskih udeležencev slikarske kolonije. Obiskovalci se bodo lahko seznanili z uspehi ptujskih arheoloških izkopanin, predviden pa je tudi posvet o vlogi Ptuja v slovenski kulturi.

MIROSLAV
SLANA-MIROŠ

jamo geslo — kulturo delovnemu človeku, postaja vse tesnejša vez med nami in likovno umetnostjo.

Dokaz za to so prizadevanja, ki tudi v vročem poletju niso zamrla. V tem času so se namreč zvrstile številne razstave likovnih umetnikov, ki so privabile širok krog obiskovalcev.

Nekak uvod v počitniški čas je bila razstava otroških slikarskih in grafičnih del likovnega oddelka Pionirskega doma, ki sta jo pripravila vodja slikarskega ateljeja Lado Pengov in vodja grafičnega ateljeja Drago Hrvacki. V Kranju smo si lahko ogledali: razstavo slik s partizansko tematiko akademskega slikarja Ive Šubica, pregled tridesetletne ustvarjalnosti v črno-beli fotografiji Janka Škerlepa, fotografije Oskarja Dolence, tretjo razstavo del likovnih skupin Slovenije in del likovnikov iz pobratenega mesta Rivoltija. V Radovljici se je predstavil s svojimi deli akademski slikar France Godec, izrazil krajinar na razstavi pod skupnim naslovom Letni časi, v Novem mestu in Ljubljani smo se seznanili z deli akademskih slikarjev Franca Curka in Sama Kovača, v Kranju sta razstavljal slikarja Marin Berovič in Viljem Jakopin, v Radovljici smo občudovali razstavo umetnikovaških izdelkov Uka Kropa, pa tudi drugod po Sloveniji so bile številne likovne razstave.

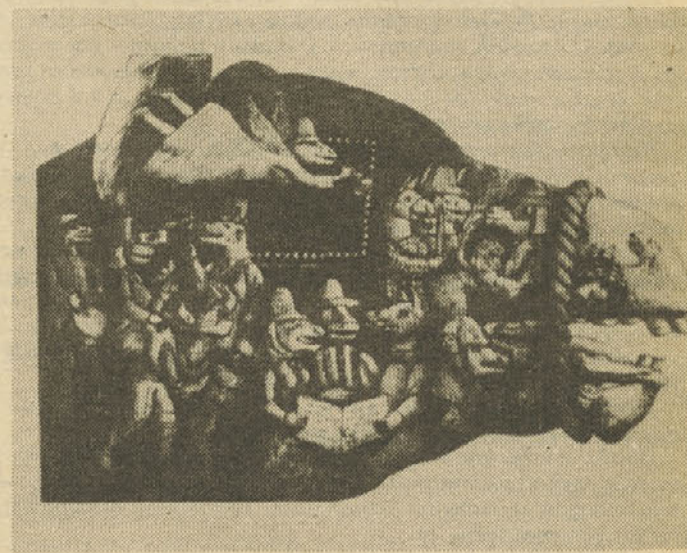
T. D.

Iz likovnega sveta

Utrinki z 12. mednarodnega grafičnega bienala

Morda se kdo, ki je nameraval obiskati to veliko razstavo, odprto v ljubljanski Moderni galeriji do 18. septembra, še do danes ni mogel odločiti. Vsekakor zahteva srečanje s tolikimi raznoterimi avtorji mnogo več časa ter duševnega in telesnega navora, kot bi ga zahtevali enako obsežna razstava enega samega mojstra. Terja nenehno preklapljanje iz enega v drugi duhovni svet, saj si avtorji niso različni samo po narodnosti, temveč tudi po življenjskih interesih, področjih, likovnem in svetovnem nazoru, slogu in tehniki ter še po čem. V pletežu tako raznolikih optičnih senzacij si lahko le polagoma ustvarimo sodbo o celoti. Potreben je že sistem ogledovanja. Najprej gledamo vse, beremo tudi podatke in se navadno ne utegnemo dolgo zadrževati pri enem delu, da pridemo do konca. Potem se vračamo, istokrat ali kdaj pozneje; izpuščamo eksponate, ki nam nič ne povedo, ker z njimi ali nimamo nič skupnega, ali ne razumemo njihove govorice, ali ker čisto objektivno nimajo kaj povedati. Največ se navadno zadržujemo pri delih, ki prispevajo našemu dosedanjemu življenjskemu izkustvu. Čutimo, da postajamo trdnjši in bogatejši. Ponovno bi se želeli srečati z deli takih avtorjev na prihodnjih bienalih, kot si želimo srečanja s človekom, s katerim smo se nekoč prav dobro pogovorili; radovedni smo, kako je rešil začetne probleme in kako se je odzival na nova dogajanja. Med deli, ki lahko govorijo mnogim s svojim čitljivim in prepričljivim podajanjem ter z obče človeško, vedno sodobno vsebino, so gotovo grafični listi nagajenega urugvajskega umetnika starejše generacije Luisa Solarija. Vse njegove podobe nosijo nepretenciozne naslove »Kompozicija«. Tu reproducirana predstavlja glavo fantastične orjaške živali, ki pa s svojimi prevezanimi usti deluje obenem tragično nemočno. Daje vtis, kot da se pomika skozi prostor. Izpolnjuje jo prizor, kjer nastopajo osebe z živalskimi glavami, upodobljene tako duhovito in sugestivno, da se nam zde povsem naravne. Prizor je čaščenje osebe, ki sedi spredaj. Umetnikov odnos do dogajanja je delno kritičen; še bolj pa prizanesljivo dobrohoten, saj prikaz v celoti učinkuje kot ljudska pravljica. Leteči trobentač nas spominja na angele pri raznih upodobitvah Kristusovega rojstva ali na poetične Chagallove spomine na domovino ter njegove ljubezenske scene; zdaleč pa se ob tem delu tudi lahko spomnimo na sočno-jedko jedkanico kritičnega Francisca Goye, kjer opica brenka sedečemu oslu, pričujoči pa odobravajoče ploskajo. Vendar je v Solarijevi grafiki več ljubezni kot kritičnega obsojanja.

Kakor je Luis Solari očitno zrela umetniška osebnost, tako je dovršen tudi v načinu izražanja, več v risbi in tehniki. Ponatisnjena grafika je v tehničnem pogledu kombinacija suhe igle in mezzotinta. Suha igla je najbolj neposredna tehnika globokega tiska. V kovino sto cinkovo ali bakreno ploščo ustvarjalec gravira podobo z jekleno iglo. Čim močnejše pritiska, tem globlja in širša je potem črta. Ob njej ostajajo še pričvrščeni opilki z iglo odstranjene kovine. Ko pri tiskanju vtremo barvo v globino in jo zbršimo s površine, ti opilki zadržijo nekaj barve, ki daje vsaki črti mehak soj. Glavna značilnost suhe igle je torej v tem, da so njene linije sočne, mehke; podobne so

Reprodukcija iz kataloga str. 396: LUIS SOLARI:
»KOMPOZICIJA«, suha igla in mezzotinta

črtam, ki jih potegnemo s peresom po pivniku. — S suho iglo se radi izražajo grafiki impulzivne narave, ki ne ljubijo dolgotrajnih kemičnih postopkov (Picasso, mladi Jacac in Pilon); dostikrat pa rabi ta tehnika za izpopolnitev že dokončane jedkanice (Rembrandt).

Reproducirana Solarijeva grafika ni samo črna, temveč ima tudi svetlejša in temnejša ploskve. Te so izdelane v tehniki mezzotinte, ki je redko uporabljana in težka tehnika globokega tiska; poteka kakor suha igla brez kemičnih procesov. Površina plošče se z drobno zobatim rezilom v obliki loka v vseh smereh različno globoko narezlja. Če v tako pripravljeno ploščo vtremo barvo, jo zbršimo s površine in odtisnemo na papir, dobimo zares globoko, žametno temino, saj je barva zaradi različno globokih zarez v več smereh izrazito plastična. Tako smo torej dosegli najtemnejši ton, svetlejša pa dobimo s primernim poliranjem narezljane plošče, pri čemer uporabljamo kovinsko strgalo, polirno jeklo, vodobrusni papir, polirno oglje in sploh gladčila, ki jih premoremo. Mezzotinta zahteva mnogo navora in vztrajnosti, zato ni naključje, da so največji mojstri v tej tehniki prav potrpežljivi Japonci. Kakor suha igla pa je tudi ta tehnika zelo občutljiva za tisk; z ene plošče dobimo prav malo sočnih odtisov. Obstaja možnost, da ploščo matrico osvežimo z dodatnim rezljanjem, kakor tudi lahko poglobimo že izrabljene črte suhe igle.

TINCA STEGOVEC

IZBERITE MED NOVI MI KNJIGAMI

Mitja Mejak Portreti

CANKARJEVA ZALOŽBA, ZBRAL, UREDIL IN SPREMNO BESEDO NAPISAL FRANCE VURNIK

Literarni eseji, ki jih je izdala Cankarjeva založba, zbral, uredil in spremno besedo napisal France Vurnik, zajemajo obdobje 1926—1975, literarne kritike pa poznamo iz dveh zbornikov, ki sta izšla 1961 in 1966. Mitja Mejak je mnoga literarna besedila priredil za radio in televizijo. Sredi neumornega snovanja ga je ohromila zahrbtna bolezen. Ni nam bil znan samo kot novinar, kritik, esejist, pač pa predvsem kot dolgoletni urednik literarne revije Sodobnost.

V Paternujski zgodovini slovenskega slovstva so pregledno razloženi postopki in metode, etična in kritična izhodišča, metodologija ter svetovni nazor, ki sta vodila Mejaka pri njegovem ustvarjanju. Pripadal je generaciji, ki je šele po vojni, zrela in prekaljena, razmahnila svoje polne moči.

Literarno-kritični pristop Mitje Mejaka je po mnenju nekaterih kritikov temeljil na intimizmu, sozlitju s svetom in umetnino. V zapisu o Šmitovi liriki nam spregovori: »Vojna je zasejala nemir in disharmonijo, povojni čas je sicer povrnil mir, nikoli več pa občutka harmonične uglasenosti s svetom in samim seboj... groza pred uničenjem sveta, slutnja o temni prihodnosti, razpetost med iluzijo in realnostjo, razpadanje moralnih vrednot, osebna razočaranja, duhovna muka v svetu, ki je izgubil vero, logiko in smisel za urejeno bivanje... Harmonija ustvarjalnega sveta je bila vizija, ki ji je Mejak posvetil jedro ustvarjalnih let.

V dobi, ki je pričujoča, se porajajo nove literarno-teoretične teorije, generacije, ki jih je zajela vojna vihra, so se za vrednote klasičnega humanizma borile v imenu polnega, čistega in urejenega sveta. Mejak je vsekakor predstavljal eno osrednjih osebnosti tega obdobja. S svojo pronicljivo humanostjo je vzgajal mnoge sodelavce v reviji Sodobnost, ti letniki dihaajo njegovega duha. Pričujoča knjiga je pomemben mejnik v razvoju slovenske literarne kritike.

CI

Ivo Svetina

Dissertationes, 1. del, ekonomija emblemov 1975-1977

Pred seboj imam pesniško zbirko (izdala jo je Cankarjeva založba), ki prinaša in žari neke vrste pijanost. Seveda je to pijanost višje vrste in vanjo tem lažje pronikaš, čim dlje si živel tisto nujnost, ki jo je živel avtor do trenutka, ko je nesel rokopis v tiskarno.

Že v preludiju nas avtor popelje v organizem, nabit z žarčenjem, močjo, utripi. Pokloni se magiji pisave kot sredstvu za sporazumevanje: »Iz plitkih pisavin sledi, svežih kot bosonogi ples rosne gazele, seva najvišja energija; najstromejša in najgladkejša stena se dviga iz njenih sledi; stena, na kateri se dokončno ustavijo naše oči v svatbenem letu.«

Ivo Svetina črpa iz vzhodnjaškega izročila, niso mu tuji Hafis, helenistične in starogrške prvine, ki jih opljusnejo arabske klinopisne pisave; gre do samega nastanka pisave, semiotike, igra se s semantiko in je ves poln in nabit.

Ena od prvin je zavzeta resnoba, ki je v njegovih prejšnjih delih ni toliko opaziti. Prevreta spoznanja podaja v jeziku, ki je označljiv: misli so izražene v stavkih, notranji ritem je podan v dolgem verzu in spominja na Homerjeve epe: O čem naj ti spregovorim to noč, ko boš vzeta v zrak (ti južna snov, spajajoča se z mlekom device) in se boš pomešala med modre račke zvezd...

Kompozicija je premišljena: v osmih delih, ki so vključeni med Predgovor in Zagovor, se radost nad odkrivanjem čiste, sveže, nove besede, prepleta z ljubeznijo (MIA). V sodobni slovenski poeziji po šestdesetih letih še nisem zasledil polnejšega in ubranejšega cikla!

Pisanje je Svetini magija, sveto opravilo, v skrivne dvorane pomenov vstopa kot pošten, iskri in razgledan bojevnik, ki je sposoben ujeti vse nianse, in poodmeve spremeniti v trajanje. Kdor ne čuti magije besede, ta v njegovih pesmih ne bo našel zanosa: »...razprta velika vrata, ki vodijo skozi abecedo, skozi labirint slovnice, skozi sintakso in debele slovarje, odprla velika vrata, ki vodijo na ono drugo stran.«

Brezmejni prostor govora, kjer je vse mogoče (ne le nesporazum!) se odpre avtorju in bralcu s silovito prvinostjo.

Zbirka je vsekakor avtorjev zenit. Motijo nekatere preobložene sentence, ponekod pleonazmi in sintagme, ki kopicijo zgodovino, da bi bila sedanjost razvidnejša. Svojevrstnost Svetinovega sveta pa nas po boža s presenečenjem.

IVAN CIMERMAN

Vladimir Koch

F. V. Murnau

Jugoslovanska Kinoteka v Ljubljani je natisnila monografsko študijo Vladimira Kocha o enem največjih režiserjev nemškega nemega filma Friedrichu Wilhelmu Murnauu. Pri nas docela neznani režiser je v zgodovini filma pomembno ime, za nemško filmsko umetnost pa verjetno nepogrešljivo. F. W. Murnaua so sorazmerno pozno odkrili, čeprav so daleč nazaj z uspehom predvajali »Fausta« in več njegovih drugih filmov. Kljub temu, da so v Nemčiji in Franciji v novejšem času natisnili nekaj pomembnih analiz filmskega dela Murnaua, pa nemške monografije do danes ne poznamo. Tako je opravil Vladimir Koch nelahko nalogo in združil vse znano v monografsko zaokroženo podobno. Upošteval je nekatere primerjalne vidike, npr. ekspresionizem, vpliv Maxa Reiharda ipd. Škoda da ob koncu ni povzel poglavitnih estetskih in kritičnih spoznanj v kratko avtorsko dognanje.

Za bralca bodo mikavni prevedeni zapisi Murnaua. Ob koncu je W. Koch navedel filmografijo in bibliografijo. Skrbno pripravljena študija je dopolnjena s fotografskim gradivom iz filmov. Če k temu dodamo spoznanje, da so na Slovenskem knjige s filmsko tematiko kar izjemen pojav, je tembolj razveseljivo, da namerava ljubljanska Kinoteka načrtno izdajati obsežnejša filmološka dela.

I. G.

Zbirka 100 romanov

Na tiskovni konferenci Cankarjeve založbe smo zvedeli zanimive podatke: izšlo je 144 zvezkov v 1.871.800 izvodih. Naročnikov je bilo v začetku okrog 25.000. Posebno veliko je bilo srednješolcev in študentov. Prav ti so ob koncu tudi izrekli priznanje: spremne besede k romanom so pogosto prerasle v prave študije, ki so pisce prikazale vključene v njihovo domačo literaturo; prav tako pa tudi pomen te literature za širšo kulturno stvarnost in za nas. Študirajoča mladina bi celo želela, da bi študije izšle v posebni knjigi.

Zbirka je zajemala iz francoskega romanopisja, angleškega, ameriškega, ruskega, nemškega in avstrijskega, skandinavkega, poljskega, grškega, latinsko-ameriškega, italijanskega, klasično japonskega in indijskega literarnega sveta. Posebna vrednost je odbiranje starejših pa

Toni Roggeri: Mati z malim Harlekinom — z razstave naivne umetnosti v Zagrebu

tudi najsodobnejših del. Merilo je bila literarna vrednost. S pomočjo zbirke 100 romanov smo Slovenci pogledali v življenje te literarne zvrsti in se z njo tudi obogatili.

Več kot 70 del je bilo prvič prevedenih v slovenščino; prevajalo je 50 sodelavcev, eseje pa je pisalo 34 komparativistov. V tem je druga velika vrednost zbirke: spodbudila je mnogo mladih, sposobnih ljudi, da so poglobljali svoje znanje in ga posredovali bralcem. Vodilna trojica so bili profesorji: dr. Anton Ocvirk, Dušan Pirjavec in Janko Kos.

Od začetka do zdaj je ostalo 6.300 zvestih naročnikov, kar je za naše razmere lepo število. Gotovo je tudi zmerna cena pripomogla, da so si lahko ljudje oskrbeli tako dragoceno zbirko. Precej ljudi pa je naročalo knjige prav zaradi spremnih esejev. Znano je, da v svetu kot pri nas zavzema beletristika vse manjši odstotek; poljudnoznanstvene knjige in znanost pa pridobivajo. V teh romanih je bilo domiselno združeno leposlovno delo z znanstveno opremljenostjo.

In kaj zdaj? Cankarjeva založba bo do jeseni ponatisnila 10 najbolj iskanih romanov v 15 zvezkih. Računajo, da bo te imela res vsaka slovenska javna in priv. knjižnica. Seveda tudi šolske knjižnice. Sicer je po 13 letih (toliko časa je 100 romanov izhajalo) založba pred dilemo glede nove zasnove. Upoštevala bo želje bralcev (saj so to kupci knjig), sočasno pa poskušala dati slovenskemu narodu najpotrebnejše in najboljše na literarnem področju po dostopnih cenah.

N. MAURER

Troje domačih del in prevod pri DZS

Državna založba Slovenije je 8. junija priredila tiskovno konferenco in predstavila troje slovenskih novitet ter prevod iz nemščine. Med tremi domačimi leposlovnimi deli je pesniška le zbirka Milana Jesiha »Kobalte«, z zelo uspešno opremo Matjaža Vipotnika in naslovno fotografijo Igorja Antiča. Poudariti je treba, da kaže Jesihov »Kobalt« trezen povratek k prizadeti izpovednosti brez eksperimentalne tveganosti. Pesnik se ni odrekel modernim oblikovalnim prijemom; z umirjeno skepsno odstira spo: nanja v sebi v razmerju do sveta, kakršen se mu razodeva pod videzom zunanjih znakov navzkrižj časa.

Plodovit pisatelj, kakršen je Leopold Suhadolčan, nas je s knjigo novel »Med reko in zemljo« prijetno presenetil; zbirka osmih novel nam odkriva pisatelja v novi luči. Slogovni prijem je precej drugačen, kot smo ga vajeni; nadrealne stilne komponente so povezane z zgoščeno običajno leposlovno sintakso. Tako postanejo nedeljiv delež poglobljenega tematičnega navezovanja na nekaj bistvenih problemskih krogov, kot jih pisatelj dojema in zrcali iz sodobnega sveta. Tu se pnejo življenjski impulzi malega, vsakdanjega človeka, vendar mislečega in čutečega, med pričakovanji in ustaljenostjo, med sanjskim svetom in neposredno resničnostjo, kjer ne najdemo vedno vidne razločnice. Čeprav Suhadolčanovo pero skeptično, nikakor ni brez vitalističnega vzgona. Karel Hrovatin je poskrbel za preprosto, a čedno knjižno opremo.

Ivo Zorman z romanom »Stric Benjamin« nadaljuje novodobno »forsytsko kroniko« domačih razmer in problemov in v kroniki nekega rodu prikazuje širše zasnovano delo. V »Stricu Benjaminu« je skozi življenje posameznih oseb opisal vaško in meščansko življenje. Knjigo je opremila Nadja Furlan.

Pri nas že znani švicarski pisatelj Max Frisch je dobil v Vitalu Klabusu zvestega prevajalca za »Montauk«, ki ga je pisatelj sam označil kot pripoved. Glede na literarno vrsto je težko označiti delo, ki ima tudi v Frischevem delu novostni stilni in kompozicijski značaj. Vsebinsko govori o posamezniku in njegovem doživljanju med življenjem in smrtjo, med pričakovanjem in (ne)možnostjo, ne brez avtobiografskih potez, z izrazitim modernim pisanjem in vsebinskem sporočilu, kjer ob ljubeznem srečanju avtor skrajno strnjeno premišlja o smislu življenja. Brez dvoma: Max Frisch v vzponu. Preprosto, a učinkovito knjižno opremo je napravil Peter Kordiš.

Novo v zbirki Rdeči atom

Partizanska knjiga je z zbirko »Rdeči atom« zakoračila v drugi letnik te zbirke; prvi paket prinaša troje raznovrstnih del, ki imajo eno samo skupno potezo: demokratično-napredno tendenco. Vsa dela izvirajo iz sedanjosti (ali kvečjemu polpreteklosti) in iz zdajšnjih konkretnih razmer. Vse drugo, kot je način sporočanja, stilizacija, oblikovna osnova, vsebina ipd. je heterogeno; zbirka zasleduje tista živa pričevanja, ki z angažiranostjo motijo družbene in socialne pretese, politične in vojaške spremembe, kjer ne gre za posameznika, ampak za kompleksne rešitve, reforme ali revolucionarna dejanja, ki zadevajo narode in države. Naj seže pričevanje v polpreteklost vojne in osvobodilnega gibanja, naj gre za povojni čas in družbene procese, ki odmevajo znotraj narodov in držav ali pa v večjem prostoru in širši razsežnosti, vsebina »Rdečega atoma« kot zbirka želi ohraniti vsebinsko-idejne temelje. Pri tem ni pomembno, ali je delo čisto leposlovno ali pa gre za reportažo, spomine, dokumentarno pisanje ipd.

Vse te prvine zasledimo tudi pri sedanjem paketu, ki prinaša »Smrt v duši« Jeana Paula Sartrea, »Avtobiografijo« Angele Davis in »Partizanski dnevnik« Ade Gobetti. Jean Paul Sartre je predstavljen s tretjim delom trilogije »Pota svobode«, t. j. z romanom »Smrt v duši«. Eksistencialistična filozofija, kot jo je uveljavil Sartre tako v dramskih delih kot v romanih, še posebej pa v filozofskih spisih, je v mnogočem zrasla v preizkušnjah vojnega časa. Kot udeleženec francoskega odporneške gibanja je znal pisatelj izkustveno povezati miselnost z dejanjem. Temu izkustvu sledi Sartre tudi v romanu »Smrt v duši«, ki ga lahko jemljemo kot celoto, čeprav bi bilo zaželeno, da po prvem delu trilogije (pri Nobelovih) dobimo v prevodu še drugega. »Avtobiografija« Angele Davis prikazuje probleme, ki pretresajo današnje ZDA, hkrati pa je soočanje z lastno osebnostjo, v poteku revolucionarno-političnega boja. Če so nekateri očitali Angeli Davis, da je zamolčala delež tega, kar jo povezuje s sodnim procesom, so spregledali, da je avtorica kot komunistka hotela prikazati protislovja ameriške družbe, izkoriščanja in razizem, da je na temelju marksistične analize hotela priti do globljih korenin in revolucionarne zavesti in akcije, kot je to izviralo iz njene življenjske vsebine.

»Partizanski dnevnik« Ane Gobetti je zanimiv iz več razlogov. Avtorica ni bila politik, že pred vojno pa je bila njena hiša zbirališče antifašistov, sama je bila blizu Gramscijevemu delavskemu gibanju. Vojni čas jo je po hudih osebnih preizkušnjah in ogroženosti privedel med partizane. Njen »Partizanski dnevnik« je trezno pričevanje, ki ne dopušča sentimentalnosti, ne retorike; usoda znanih in neznanih ljudi ni fiktivna. Avtorica ostaja zvesta temu, kar je izkusila v vojnem času. Poleg tega je ohranila demokratičnega duha in skrb za usodo malega človeka. I. G.

Charles Baudelaire

Rože zla

Knjižnica Kondor prinaša izbor pesniških prevodov Charlesa Baudelairea pod naslovom »Rože zla«, ob sodelovanju prevajalcev Ceneta Vipotnika, Jožeta Udoviča, Andreja Capudra, Boža Voduška in Pavla Karlina. Marjeta Vasič pa je poskrbela za prevode iz kritik, esejev in dnevnikov in za spremno besedo ter opombe. Prav na njeno študijo kaže opozoriti, saj smo po dolgem času dobili tehno delo o Baudelaireu in njegovem delu, široka osvetlitev pesnikovega pojava ostaja vse skozi razumljiva.

Marjan Kravos (Italija) »Cunja in steklenica«, 1976, barvni vernis-mou in akvatinta

Prva učna ura prometne vzgoje

Šolskih počitnic je konec. Učenci in učitelji smo se ponovno zbrali v šolskih klopih pri novih učnih urah.

In spet se bomo iz dneva v dan — še preden bomo prestopili šolski prag — srečevali s prometom in prometnimi nevarnostmi, ki so prav lahko vzrok za to, da do šole sploh ne bomo prišli. To niti ni pretirana predstava o prometnih nevarnostih, če upoštevamo, da se je ponekod tako že zgodilo prav na prvi šolski dan.

Prometnih nevarnosti je danes mnogo več kot pa jih je bilo nekoč. Če hočemo, da bo šolsko leto nemoteno potekalo, da učenci ne bodo žrtve prometa, potem je treba že na začetku pripraviti otroke, da se bodo znali varno vesti na poti v šolo in domov, starše pa seznanimi z nevarnostmi današnjega prometa in z dolžnostmi, ki jih imajo v zvezi s potrebno varnostjo otrok.

Posebno skrb je treba nameniti varnosti prvošolcev. O tem se je treba temeljito pogovoriti s starši. Zelo koristno bi bilo, da bi šole že prve dni šolskega leta pripravile pogovore med starši in prometnimi strokovnjaki komisij za preventivo in vzgojo v cestnem prometu; taki pogovori so bili doslej zelo uspešni.

Storimo vse, da bo otrokov korak v prometu varen. Le tako bomo lahko učenca nemoteno vzgajali in učili — brez bojazni za njegovo zdravje in življenje.

MARJAN METLJAK

OBVESTILO

Rdeči križ Slovenije poziva občane in delovne ljudi navedenih občin, naj se odzovejo na krvodajalske akcije, ki bodo v mesecu SEPTEMBRU 1977. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivisti, odgovoren za krvodajalstvo.

Dajanje krvi je dokaz človečnosti, zato pričakuje RKS, da se bodo odvzema krvi udeležili vsi zdravi občani.

September

LJUBLJANA-BEŽIGRAD 12.
SLOVENSKA BISTRICA 15. in 16.
VELENJE 20. in 21.
ILIRSKA BISTRICA 22. in 23.
SEŽANA 27., 28., 29. in 30.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE
REPUBLIŠKI ODBOR

Svet
OSNOVNE ŠOLE

SAVO KLADNIK SEVNICA

razpisuje za nedoločen čas delovno mesto

— učitelja razrednega pouka, PRU

za poučevanje v oddelku podaljšanega bivanja učencev
Nastop dela je 1. 9. 1977. Pismene vloge pošljite v 15 dneh po objavi delovnega mesta na naslov: Osnovna šola »Savo Kladnik« Sevnica — razpisna komisija. K vlogi priložite dokazilo o izobrazbi. Kandidati bodo pismeno obveščeni o izbiri. Samsko stanovanje zagotovljeno.

Svet delovne skupnosti
ZAVODA ZA GLASBENO IN BALETNO
IZOBRAŽEVANJE, LJUBLJANA, VEGOVA 7

razpisuje delovni mesti:

v GLASBENI ŠOLI

1. učitelja kitare za določen čas

in v SREDNJI GLASBENI ŠOLI

2. učitelja za komorne vaje — godala — za nedoločen čas

Pogoji:
pod1. srednja, višja ali visoka izobrazba ustrezne glasbene smeri
pod 2. visoka izobrazba oddelka za godala AG
Kandidati naj pošljejo vloge, kolkovane z 2,00 din in dokazila o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh od objave razpisa Zavodu za glasbeno in baletno izobraževanje, Ljubljana, Vegova 7, svetu delovne skupnosti. O izbiri bodo obveščeni v 20 dneh po poteku razpisnega roka.

Samoupravljanje kot pedagoško načelo

Zaostrena zahteva po socialistični, samoupravni, marksistično zasnovani vzgoji otrok in mladine se zdi nekaterim pri nas nasilen poseg družbe v samostojno vzgojno ravnanje učiteljev in v svobodno rast mladih. Toda katerega razvoja se je odpovedala vzgojnemu vplivanju na mlade? Toliko manj se mu sme odpovedati naša socialistična in samoupravna družba, ki ji delovni ljudje krojijo družbeni in gospodarski razvoj. Prav zato je potrebno, da se vsak njen član razvije v nosilca naprednih socialističnih idej; da postane sleherni marksistično razgledan in samoupravno dozorel ustvarjalec in upravitelj vseh družbenih zadev. Takšnega človeka lahko oblikuje samo angažirana socialistična vzgoja; zanjo pa smo odgovorni vsi.

Naši otroci so mnogo bolj usposobljeni, razgledani, kritični in samozavestni pa tudi socialno osveščeni, kot so bile generacije pred njimi; zato naraščajo potrebe po mnogo boljših možnostih za njihov nadaljnji socialni, idejni in kulturni razvoj. Kakšna je pri tem oblikovanju mladih osebnosti vloga družbenomoralne vzgoje pri pouku, menda ni treba posebej poudarjati. Uposabljam jih moramo, da bodo kot prihodnji samoupravljalci mnogo lažje premagovali nasprotja, ki se porajajo v razvoju družbe, da bodo mnogo bolj učinkovito lomili stare in prežvečene odnose. Vendar pa ne more samoupravna šola uresničevati vzgojnih smotrov in svojih nalog samo z vidika družbe. V tem primeru bi iz šole napravili ustanovo, ki bi oblikovala tip poslušnega in »uporabnega« državljanca. Naloga samoupravne šole je, da natančno opredeli samoupravna načela in prizadevanja naše socialistične družbe in jih prevede v pedagoški jezik, da bi se tako oblikovale svobodne in kritične osebnosti, samostojni in odgovorni ljudje. Ljudje, ki znajo odločati, hkrati pa odgovarjati za svoje sklepe in ravnanje. Samoupravna socialistična šola utrjuje stare in ustvarja nove humanistične vrednote. S svojo strukturo vzgojno-izobraževalnega dela in z organiziranjem omogoča, da se uveljavi izvirnost vsakogar.

Glede na stopnjo samoupravnih in demokratičnih odnosov, v katerih naj bi se otrok vzgajal, osnovna šola še ni rešila vprašanja, kako zagotoviti bistvene elemente samoupravne vzgoje pa tudi položaja učenca kot vzgojnega subjekta. Učenec je še vedno preveč le objekt vzgoje, njegova vloga je preveč zreducirana na to, da opravlja

dolžnosti, ki so mu naložene. To stanje se iz dneva v dan bistveno izboljšuje, saj daje šola možnost za zavestno sodelovanje in sodelovanje ter za učenčovo aktivnejšo vlogo v delovnem procesu (pri prostovoljnih dejavnostih, v pionirski ali mladinski organizaciji itd.). V zvezi s tem bi bilo treba opozoriti na pomen, ki ga pridobiva učenec kot udeleženec v delovnem procesu povsod tam, kjer si prizadevamo doseči, da bi se učiteljeva vloga skrčila na mentorstvo ali organizacijo dela. Taka oblika dela bi morala zaživeti posebno v krožkih, klubih in društvih, kjer naj bi učenci povsem uveljavili svojo samostojnost, določali programe in izbirali vodje. Učitelj naj bo tedaj le mentor, v nobenem primeru pa ne izvajalec programa. Le tako se bo samoupravljanje kot pravica in načelo organsko vraščalo v vzgojni proces. Učenci želijo biti taki soustvarjalci. Željo mladih po ustvarjalnem delu v učnem procesu lahko uvrstimo v tisto poglavje samoupravljalke didaktike, ki pravi, naj bo učenec subjekt vzgojnega dela. To pa hkrati pomeni, da učenec določa in odloča. Vse to povečuje njegovo skrb za uspeh in kritični odnos do dela. Menim, da je za tak spremenjen, a tudi bolj smotrni način dela dovolj možnosti. Dokler ne bomo v praksi začeli uresničevati novega spoznanja o spremenjenem učenčevem položaju v vzgojnem procesu, bo osebnost posameznika bistveno okrnjena.

»TOVARNA IZOBRAŽEVANJA«?

Osnovna slabost naše šole, z njo pa so povezane še mnoge druge, je, da je še vedno šola izobraževanja, pojmovanega precej enostransko. Nekateri to

poenostavljajo in pravijo šoli »tovarna izobraževanja«. Pri izobraževalni funkciji šole smo že tako pretiravali, da smo zlasti v preteklih obdobjih zašli v intelektualizem, faktografijo in enciklopedizem. Učencem smo dajali množico starih in najnovejših spoznanj, namesto da bi v njih razvijali tiste sposobnosti, s katerimi bi zmogli razumeti in obvladati zakonitosti, razvoja družbe, narave in človekovega mišljenja. Zaradi pretiranega poudarjanja izobraževalne funkcije šole smo pozabljali na njeno vzgojno nalogo, zlasti na tisti njen del, katerega naloga je oblikovati človeka, ki se bo sposoben po končanem šolanju vključiti v samoupravne odnose v naši družbi. Treba se je zavedati, da temelji naša družba na nekaterih psiholoških, etičnih in socialnih temeljih, ki jih občan nikakor ni mogoče vsiliti, marveč jih je mogoče le razviti, privzgojiti. Tc pa je razmeroma dolg proces. Prav šola naj gradi na omenjenih temeljih. Uresničevati mora družbeno poslanstvo in dati mlademu človeku možnost, da si oblikuje znanstveni pogled na naravo, družbo in človeka. Če pa to želimo, mora postati naša šola šola mišljenja.

Kljub temu lahko v praksi še vedno ugotovljamo, da je vpliv družbe na mladega človeka preskromen. Šola in okolje mlade ljudi premalo vzgajata k oblikovanju in uresničevanju pglavilnih socialističnih vrednot.

Prizadevanje, da se uresniči

zamisli socialistične idejno in družbeno angažirane šole, je ena temeljnih in najbolj odgovornih nalog pedagoških delavcev. Da pa se bo samoupravljanje mladih v šolah uspešno razvijalo, je nujno določiti, katera so njihova temeljna interesna področja samoupravne aktivnosti. Samoupravljanje bi bilo treba razvijati predvsem na področju urejanja medsebojnih razmerij učiteljev — učenec pri organiziranju prostovoljnih dejavnosti učencev, dopolnilnega pouka in dopolnilne pomoči šibkejšim učencem, pri iskanju najboljših načinov učenja, povezovanju šole z okolico itd. Pripravo za ustvarjalno vključevanje v samoupravne družbene odnose lahko dobi mlad človek samo na taki šoli, ki je s svojo socialistično angažiranostjo zares aktivno vtkana v vse družbeno življenje. Marsikje pa današnja šola ni dovolj samoupravno povezana z drugimi področji združenega dela. Ugotavljamo, da družbeni vpliv na šolo ni dovolj neposreden, nekatere šole se celo zapirajo vase. Treba bo odstraniti sedanje toge in neživljenjske okvire in se vključiti v celotno družbeno samoupravljanje in združeno delo. Šola ne bi smela biti ustanova, ki samo govori o življenju, temveč ustanova, ki uči za življenje in predstavlja življenje samo. Ali povedano drugače: šola ne sme samo razlagati sveta, temveč mora dejavno pripomoči k njegovemu spremenjanju.

ZOFIJA GREGORC

Majda Ban

Komaj smo se dobro razšli ob koncu šolskega leta, že nas je vznemirilo žalostno sporočilo o Majdi. Prevzela nas je skrb in bojazn za njeno mlado življenje. Dopovedovali smo si, da mora živeti za svojo družino, za svoja otroke, za nas, za naše učence.

Živo se je spominjamo, ko je pred dvema letoma prišla v našo šolo učiti angleški jezik. Mlada, zavzeta, polna želje dati čim več svojega znanja naši mladini. Hitro se je znašla med številnimi učenci in našim kolektivom. S svojo delavnostjo, vedrino in neposrednostjo je našla pot med otroke in nas. Vzljubili smo jo in cenili.

Njeno delo z učenci je bilo veliko razdajanje ne samo znanja, temveč tudi ljubezni. Iskala je pot do vsakega učenca, se veselila vsakega uspeha pri posamezniku in v razredu. Potrl jo je neuspeh prenekaterega otroka, a kmalu je našla način, da ga je znova pripravila k delu in ga pripeljala do znanja. S svojim delom ni bila nikoli zadovoljna. Vedno je želela dati še več in še boljše.

Prav zaradi te delavnosti in zagnanosti si je v kratkih dveh letih zaslužila ugled med kolegi in učenci.

Neizmerno težko nam je ob tem slovesu. V našem velikem kolektivu je nastala vrzel. Majda bomo pogrešali in žalovali za njo. Spomin nanjo bo ostal drag in nepozaben.

Osnovna šola Valentina Vodnika
MAGDA JUVAN

Franjo Veselko

»Čejevke« iz leta 1953 je v letošnjih počitniških dneh presunila vest, da je umrl naš nekdanji razrednik profesor Veselko.

Spomini in razmišljanja se vrstijo. Vodil nas je v maturantskem letniku starega štiriletnega učiteljskega. Prihodnje leto bi ga povabile na 25. obletnico mature. Povabilu se je odzval za 20. obletnico. Zbrali smo se v kavarni Evropa. Prišel je med prvimi; vsake posebej se je spomnil. S svojim značilnim nasmeškom, preporočim nastopom in z nepozabno, nekoliko »profesorsko« vzvišenostjo govorico s poudarjenim narečjem je brž vzpostavil staro razredno ozračje. Občudovali smo njegov spomin. Zgodovinar. (Saj smo se še me — sošolke s tremo opazovale: življenje je zarisalo ali zabrisalo marsikatero potezo naših obrazov). Ko smo se razšli, nam je bilo borih 18 ali 20 let...)

Bili smo vojna generacija. Z vseh vetrov. Brez pravih osnovnih šol in iz nižjih gimnazij, kjer so nas morali učiti celo poštrevanko in pismeno seštevaje. Bili pa smo izbranci. Prosvetna politika po vojni je vedela, da potrebuje dobre in predane učitelje, zato so po vsej Sloveniji izbirali najboljše, ne po znanju (tega nismo mogli imeti), temveč s »poklicem v sebi« in z visoko moralno devizo — biti učitelj v novi domovini. Taista prosvetna politika je tudi izbirala za učiteljske najboljše pedagoge, ki jih je takrat premogla Slovenija. Zato je bila to dobra šola.

Profesor Veselko je bil udeleženec revolucije, zato jo je kot zgodovinar še globlje doživljal in razumel. Poskrbel je tudi za mnoge temeljne podatke za kasnejše rodove zgodovinarjev.

Naj mu v naših srcih ostanejo stikani spomini: bil je napreden učitelj in velik domoljub; bil je delaven učitelj (se spomnite, takoj po zvonjenju je stopil v razred, na vsako učno uro je bil pripravljen); bil je kritičen učitelj (na srečanju ob 20-letnici mature je v nagovoru navajal citate iz Velike didaktike in nas zaprosil, naj mu oprostimo kakšen učni spodrsrlaj, ker se je moral sam še veliko naučiti). In še nas je opozoril na ta ali oni članek ali spis, ki ga bere in ki ga naj preberemo tudi mi.

Tudi kot upokojeni profesor je bil intelektualno svež in občutljiv za resnično napredno misel.

Dober človek si bil, razrednik — profesor Veselko!

V imenu 4. č.:
MAJDA MENCINGER-VUJOVIČ

ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO PODJETJE PROSVETNI DELAVEC

razpisuje prosto delovno mesto

— direktorja in glavnega urednika

Pogoji:

- visoka izobrazba pedagoške smeri
- 10 let izkušenj s področja prosvetno-kulturne in družbeno-politične dejavnosti, od tega najmanj 5 let dela v novinarstvu
- moralna in politična neoporečnost

Kandidati naj pošljejo prijave v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Razpisna komisija ČZP Prosvetni delavec, Ljubljana, Poljanska 6. Prijavi je treba priložiti: dokazila o strokovnosti in dosednji zaposlitvi ter kratak življenjepis.

Kandidate bomo obvestili o izbiri v 30 dneh po poteku razpisa.

KOMISIJA ZA VOLITVE, IMENOVANJA IN KADROVSKA VPRAŠANJA SKUPŠČINE OBČINE KAMNIK

RAZPISUJE

prosta delovna mesta

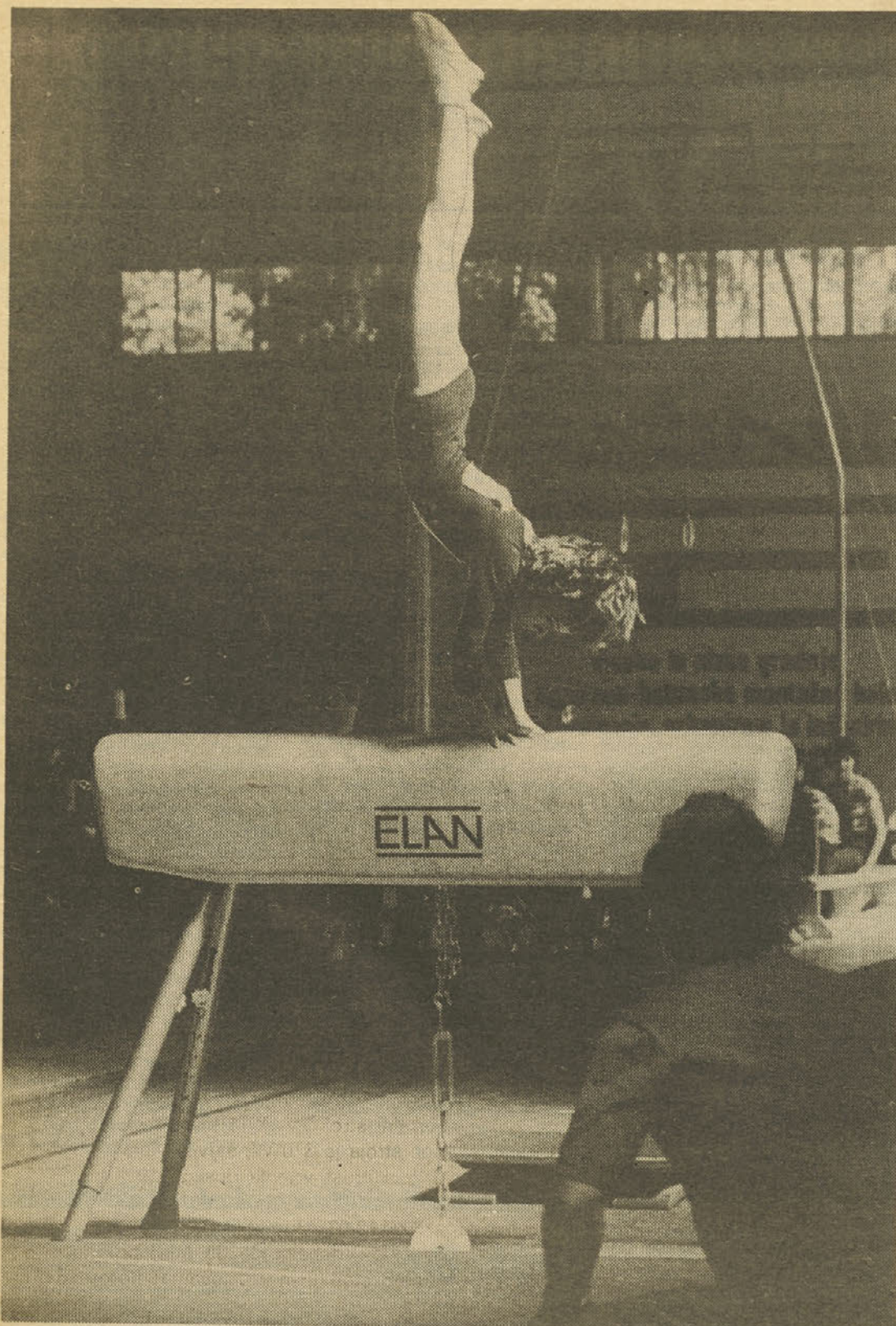
- DIREKTORJA SREDNJEŠOLSKEGA CENTRA V IZGRADNJI V KAMNIKU,
- VODJO GIMNAZIJE »RUDOLFA MAISTRA« V KAMNIKU,
- VODJO DELAVSKE UNIVERZE V KAMNIKU.

KANDIDATI MORAJO IZPOLNJEVATI TELE POGOJE:

- visoka šolska izobrazba,
- vsaj pet let delovnih izkušenj na področju vzgojnoizobraževalnega dela
- zaželen je koncept pogledov na organizacijo dela na delovnem mestu in glavne smeri vodstvenega delovanja.

Zagotovljeni sta stanovanji.

Komisija bo sprejemala ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev, življenjepisom in s konceptom pogledov na organizacijo dela na delovnem mestu od dneva objave razpisa do zasedbe delovnih mest.

ELAN

ELAN PROIZVAJA REKVIZITE ZA ŠPORT IN REKREACIJO, UVELJAVIL PA SE JE TUDI Z IZDELAVO PROIZVODOV, KI KOMPLETIRAJO OPREMO ŠPORTNIH OBJEKTOV IN PRISPEVAJO K POVEČANJU FUNKCIONALNOSTI

PROŽNA TALNA OBLOGA ZA ŠPORTNE DVORANE »JULAN«

Prednosti JULANA:

- neдрseča površina zmanjšuje možnost poškodb in daje pri gibanju prijeten občutek
- VARNOST
- ODPORNOST
- poliuretanski zgornji sloj zagotavlja, da je pod izredno odporen proti obrabi in poškodbam
- je dober ZVOČNI in TOPLOTNI izolator

DVIŽNA PREGRADNA STENA ZA TELOVADNICE

Izdelana je iz umetnega usnja. S steno pregradimo športno dvorano v dva, funkcionalno enakovredna prostora.

Stene izdelujemo do razpona 30 m in do višine 10 m.

- PREDNOSTI: — optična predelitev — lahko čiščenje
— zvočna izolacija — preprosto
— odporna na udarce žoge vzdrževanje

OPREMA ZA TELOVADNICE

Izdelujemo kompletno nepremično orodje, ki ga je mogoče vgraditi na steno ali v strop, konstrukcije za košarko na mehanski ali na električni pogon. Po načrtih posamezne telovadnice določimo razmestitev orodij in izdelamo načrt razporeda.

OTROŠKA IGRIŠČA

- igrala za javna igrišča in igrišča pri vzgojnovarstvenih ustanovah

ZA OBVESTILA IN NAROČILA UPORABITE NASLOV:

»ELAN« TOVARNA ŠPORTNEGA ORODJA

64275 BEGUNJE NA GORENJSKEM

telefon (064) 75-010, 75-014 • telex »ELAN« 34518

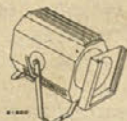

scena

p.O. — Ljubljana, Cigaletova 8a, tel. št. 312-577

Vse šole v SR Sloveniji seznanjamo z našim proizvodnim programom gledališke elektro opreme.

R - 500

Reflektor R-500/1, 500 W/220 V s plankonveksno lečo Ø 150 mm z nastavkom za barvne filtre. Primeren za osvetlitev scen z razdalje do 5 m

cena 2.890. —

R - 1000

Reflektor R-1000/1, 1000 W/220 V s plankonveksno lečo Ø 150 mm, z nastavkom za barvne filtre. Primeren za osvetlitev scen z razdalje do 5 m

cena 3.290. —

R - 2000

Reflektor R-2000/1, 2000 W/220 V s plankonveksno lečo Ø 180 mm, z nastavkom za barvne filtre. Primeren za osvetlitev z razdalje do 10 m

cena 3.700. —

RS - 1000

Reflektor za spremljavo RS-1000/1, 1000 W/220 V z objektivom, z iris zaslonko in z nastavkom za barvne filtre. Primeren za spremljavo oseb z razdalje do 8 m

cena 3.950. —

HH - 1000

Halogena horizont svetilka HH-1000/3, 1000 W/220 V s cilindričnim parabolnim ogledalom za cevasto halogeno žarnico 1000 W/220 V. Nastavek za steklene filtre v 4 osnovnih barvah + beli. Primeren za splošno sceno luč in za osvetlitev horizonta do razdalje 10 m

cena 3.240. —

SK - 100/1

Sofitna svetilka SK-100/1, 5 x 100 — 150 W/220 V. Pet predelkov z nastavki za barvne filtre. Svetilka je prirejena za postavitve na pod odra ali za obešanje nad odrom. Primerna za osvetlitev v koloni s prednjega roba odra ali s stropa odra

cena 2.750. —

Trinožno zložljivo stojalo STZ-2 m za reflektorje. Višina od 1 m do 2 m

cena 2.510. —

pult

Tiristorski regulator svetlobe TRS-1 za ročno regulacijo enega kanala moči do 2000 W

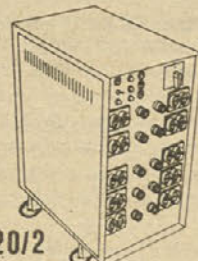
cena 4.000. —

Tiristorski regulator svetlobe TRSP-10/2 za ročno regulacijo 10 kanalov, moči po 2000 W. Možnost vnaprejšnje priprave kompletne svetlobne situacije. Ločeni komandni pult z linijskimi potenciometri

cena 61.080. —

Tiristorski regulator svetlobe TRSP-20/2 za ročno regulacijo 20 kanalov moči po 2000 W. Druge značilnosti kot pri TRSP-10/2.

TRSP - 20/2

Za podrobnejše tehnične podatke smo vam vedno na voljo.

Predstavljamo vam najprimernejša odrska svetila, ki jih bodo šole lahko uporabile na različnih internih prireditvah. Da bi organizatorjem olajšali izbiro, posebno še tedaj, ko nimajo z odrsko razsvetljavo dovolj izkušenj in ko denarne možnosti ne dovoljujejo večjega nakupa, bomo v pričujočem sestavku zelo na kratko obdelali osnovne pojme o odrski razsvetljavi.

1. Vsaka prireditev zahteva primerno osnovno osvetlitev, tako imenovano **razpoložensko luč**, ki mora dati vsemu prizorišču pravilno izbran psihološki učinek. Dosežemo ga z enakomerno razvito svetlobo, ustrezne barve in intenzitete. V ta namen je treba namestiti nad prizoriščem ustrezno število petdelnih sofitnih korit TSK-150-1), strnjenih v kolono. V tej so posamezni predelki z istim barvnim filtrom spojeni v en tokovni krog, tako da je mogoče sočasno prižgati in ugašati vse žarnice z isto barvo svetlobe (modra ali rumena, ali rdeča ali bela). Namesto sofitnih korit rabijo lahko enako dobro tudi halogene svetilke (HH-1000-3), vendar je treba barvne filtre sproti menjavati. Obe vrsti svetil sta primerni tudi za osvetljavo horizonta (navpično ozadje), čeprav bo treba pri večjih površinah izbrati halogene svetilke.

2. Ko je scena (prizorišče) že »razpoložensko« osvetljena, pride na vrsto **osvetljevanje detajlov**, s čimer sproti poudarjamo posamezne elemente dogajanja, tako kot zahteva narava predstave. S to vrsto svetlobe dandanes nadomestimo večino nekdanjih kulis in podobnega dekora.

Izbrali bomo dve vrsti svetil. Za osvetlitev ozadja so najprimernejši reflektorji s plankonveksno lečo (R-500 do R-2000), ki dajejo mehke svetlobne prehode na robovih osvetljenih površin. Prednji del prizorišča bomo osvetljevali z reflektorji, katerih svetlobni snop je na robovih ostreje začrtan. Z njimi se da uravnavati širina snopa, imajo pa tudi nastavke za vlaganje barvnih filtrov. Poleg iris zaslonke za zoževanje in širjenje svetlobnega snopa imajo še kotne zaslonke za modulacijo preseka svetlobnega snopa v poljubnih geometrijskih likih. S steklenimi diapozitivi (toplotno odporno steklo) lahko projiciramo na odre slike dekora, kar predstavijo popestri z majhnimi stroški, saj s tem prihranimo izdatek za kulise itd.

Reflektorje montiramo tako, da osvetljujejo dogajanje na odru pod kotom okrog 45 stopinj v navpični ali vodoravni smeri. Praktično je, če so med predstavo dostopni zaradi menjave barvnih filtrov in zaradi usmerjanja.

3. **Uravnavanje svetlobe** je pomemben dejavnik svetlobne inscenacije. Šele ko je jakost svetlobe posameznih svetil pravilno dozirana, zaživi odrsko dogajanje polno. Zato reflektorjev ni mogoče neposredno prižgati in ugašati, ker bi s tem razbijali odrsko dogajanje na grobo ločene sekvence, obenem pa vsak reflektor lahko tako sveti le s polno močjo, kar ponavadi ni zaželeno.

Regulatorji svetlobe rabijo za zvezno spreminjanje svetilnosti žarnic v reflektorjih od 0 do 100 %. Z njimi lahko prižigamo in ugašamo reflektorje počasi ali hitro, posamično ali v skupinah (kadar lahko reguliramo več kanalov). Končno jakost posameznega reflektorja lahko posebej vnaprej določimo. Večji regulator daje tudi možnost, da vnaprej pripravimo posamične programe kompletne svetlobne scene z zveznimi prilivi iz tekočega v naslednji svetlobni program. Poleg naštetih ima regulacija tudi to prednost, da se nekajkrat poveča življenjska doba sorazmerno dragih reflektorskih žarnic.

SCENA, Ljubljana

Iskra

prispeva k opremitvi šol za sodoben pouk

Ko se znova odpirajo šolska vrata, zbirajo prosvetni delavci glede na možnosti in potrebe vzgojnoizobraževalnih zavodov podatke za sklepanje pogodb iz programa Vega, Ročno orodje in 'Oprema' fizikalnih, kemijskih in bioloških kabinetov, ki bo predstavljen na sejmu učil v Beogradu letošnjega oktobra. Kupec lahko izbira med izdelki domače proizvodnje.

Program Vega predstavlja dejavnost enega izmed številnih TOZD Iskre. Podjetje Vega že več let zalaga prosvetno tržišče s svojimi kakovostnimi izdelki, med katerimi so:

- pisalni projektorji (grafoskopi)
- diaprojektorji
- episkopi in epidiascope
- zvočni kinoprojektorji 8 mm (videotopi)
- razna učila
- laboratorijska steklovina

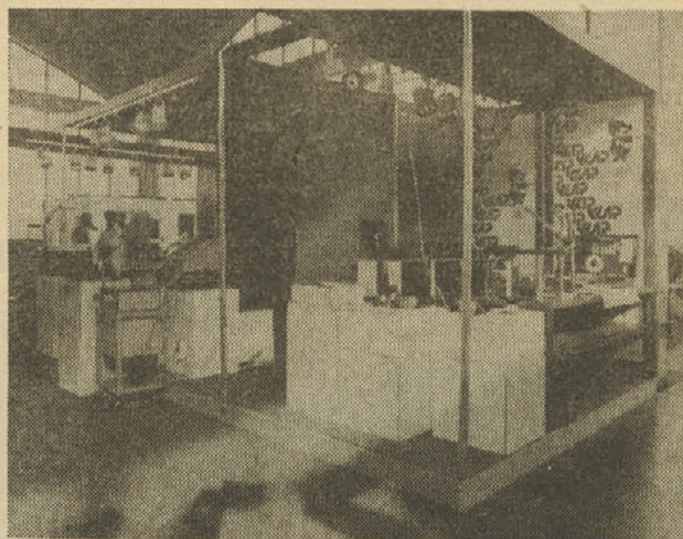
Program merilne tehnike, merilne elektronike in urnih naprav obsega izdelke, ki jih šole pri svojem delu ne morejo pogrešati.

V merilni tehniki proizvaja Iskra napajalne naprave in regulacijske transformatorje, merilne instrumente, specialno izdelane za šole. Pri tem je posebna pozornost posvečena varnosti instrumentov in delovni zaščiti. Te na-

Napajalni aparati, elektronske naprave, merilni instrumenti.

Pogled na razstavljeni prostor Iskre na sejmu »Učila 76« v Beogradu.

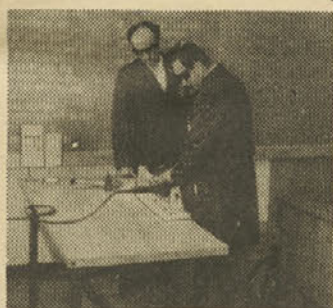
Audiovizualna sredstva in ročno električno orodje za obdelavo.

prave so urejene za izmenični in enosmerni tok. Pri tem je upoštevano posebno to, kar potrebujejo šole pri pouku.

Elektronska merilna tehnika proizvaja RC generatorje, osciloskope, elektronske voltmetre, megaohmmetre,

spremenljive upore itd.

Za nemoten potek šolskih dejavnosti izdeluje Iskra tudi samostojne ure in ure s programatorjem, s katerim lahko objavimo odmore in trajanje pouka.

Prikaz uporabe lesne stružnice

Združeno podjetje Iskra povezuje v svojem delu tudi TOZD Električno ročno orodje, ki proizvaja izdelke širokega programa: Klip Klap električno orodje za hobi; orodje za industrijo in obrt ter orodje za gradbeništvo.

Klip Klap program se uveljavlja po svoji funkcionalnosti pri domačih opravilih, ker dopolnjuje delo s klasičnim ročnim orodjem.

Ker sega ta program tudi v tehnično vzgojo osnovnih šol, smo sodelovali s prodajnim inženiringom podjetja Slovenijales za opremo šol in pri seminarjih za učitelje tehnične vzgoje na osnovnih šolah, ki jih je pripravil zavod SR Slovenije za šolstvo v Mariboru, v Velenju in v Domžalah. Ob koncu seminarjev smo zaprosili vodjo predmetne skupine za tehnično vzgojo v osnovnih šolah tov. Marjana Tomšiča, naj nam pove svoje vtise o uporabnosti Klip-Klap orodja:

»Vsebinska omenjenih seminarjev je bila določena glede

S seminarja za učitelje tehnične vzgoje na osnovnih šolah, na katerem so preizkusili in ocenili Iskrino orodje kot primerno za opremo šolskih delavnic.

na nove vsebine in metode, ki jih prinaša predlog za novi učni načrt tehnične vzgoje v osnovnih šolah. Seminarjev se je udeležilo okrog 600 učiteljev, ki poučujejo tehnično vzgojo v slovenskih osnovnih šolah. Sprememba učnih načrtov za tehnično vzgojo v osnovnih šolah narokuje tudi spremembo opreme šolskih delavnic. Tehnična vzgoja se po novi zasnovi podreja potrebam proizvodnje v naši družbi in delavcev, ki morajo postati subjekt v proizvodnih procesih. Otrok si mora v vzgojnoiz-

obračevalnem procesu na osnovnih šolah pridobiti znanje, spretnosti in lastnosti, ki naj bodo značilne za delo v socialistični proizvodnji združenega dela. Poudarek je na ustvarjalnih procesih, ki naj prevečajo ves delovni cikel.

Učencu je treba dati na voljo vse materialne možnosti glede na varnostne norme in razvojne sposobnosti učenca, da doseže cilj: hitro in obenem tudi primerno kakovost izdelka. V tehnični vzgoji je pomembno, da uvedemo v šolske delavnice primerne obdelovalne stroje. Tečajniki so se v praktičnem delu seminarjev seznanjali tudi z uporabnostjo električnih ročnih obdelovalnih strojev — izdelkov Iskre, jih preizkusili in ocenili.

Orodje, ki ga izdeluje Iskra, so sprejeli kot primeren pripomoček za izvedbo učnih vsebin, saj ustreza razvojni

Prikaz uporabe povratne žage PZ 135-02

stopnji osnovnih šol tako glede varnosti kot številnih obdelovalnih možnosti, ki jih daje bogat program orodja oziroma priključkov za električne vrtnalne stroje.

Prispevali so tudi veliko izboljševalnih predlogov, ki jih bodo strokovnjaki iz razvojnega oddelka Iskre upoštevali pri nadaljnjem razvoju orodij.

Za mnenje smo povprašali tudi udeležence seminarja, učitelja tehnične vzgoje v osnovni šoli Šlandrove brigade v Domžalah, tov. Stefana Seifrida in Zdravka Smerdelja, ki sta se opredelila za skupno izjavo:

»Orodje, ki ga izdeluje Iskra, je nedvomno primerno za opremo šolskih delavnic, zlasti še, ker bo Iskra to ročno orodje posebej prilagodila šolski tehnični vzgoji.«

Ker je anketa podala ugodno oceno o uporabnosti Klip Klap orodja, navajamo osnovne tehnične oznake tega orodja.

1) Posebnost tega orodja je tako imenovani Klip Klap sistem priključevanja, ki omogoča zelo hitro in enostavno menjanje priključkov. Osnova tega orodja je vrtnalni stroj, na katerega lahko pritrdimo priključke — krožno žago, povratno žago, vibracijski brusilnik, brusilnik, vrtno škarko — ali ga pritrdimo na mizo za žaganje. Lahko ga uporabljamo tudi z navpičnim stojalom, vodoravnim držalom in kot lesno stružnico.

2) Električni vrtnalni stroj VS-110 A 11 je osnova sistema Klip-Klap. Ima 370 W moči in 1900 vrtljajev na minuto pri nazivni obremenitvi. Stroj je dvojno izoliran. Največji premer izvrtine v jeklo je 10 milimetrov, v trd les 25 milimetrov. Masa stroja je 1,55 kg.

3) Električni vrtnalni stroj VS-910 A 11 ima enake lastnosti kot VS-110 A 11 in prav tako možnost uporabe različnih priključkov sistema Klip-Klap. Ima pa vgrajeno elektronsko stikalo, ki omogoča zvezno naravnavanje

hitrosti od 0 do 1900 vrtljajev na minuto pri nazivni obremenitvi.

3a) Vibracijski vrtnalni stroj VV A-11 je novost v Klip-Klap programu. Moč stroja je 370 W, število vibracij znaša 38.000 na minuto. Hitrost vrtenja dosega 1900 vrtljajev na minuto.

4) Krožna žaga KZ-113-02. Uporabljamo jo za žaganje lesa in lesnih polizdelkov, debelih do 35 mm; omogoča žaganje pod kotom 45 stopinj in izdelovanje utorov do širine 8 mm.

5) Povratna žaga PZ-135-02 je namenjena za žaganje lesa in lesnih polizdelkov, plastik, barvastih kovin v ravnih in krivuljnih rezih do debeline 45 mm.

6) Vibracijski brusilnik VB-102-03 uporabljamo za površinsko brušenje ravnih ploskev različnih materialov, kot so les in lesni polizdelki, kovine, plastične mase z ustreznim brusnim papirjem.

7) Brusilnik BR-115-01 uporabljamo za brušenje nožev, svedrov, delavniškega in kmetijskega rezilnega orodja.

8) Vrtno škarko SV-134-01 uporabljamo za obrezovanje žive meje in okrasnih grmovnic.

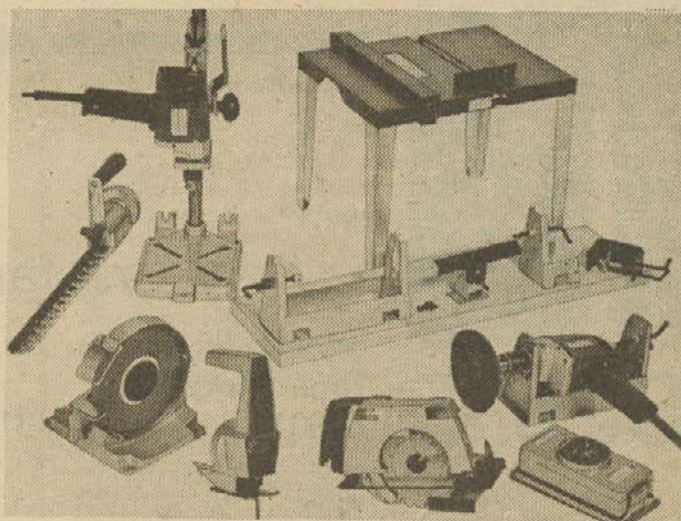
9) Miza za žaganje RM-110, na katero pritrdimo vrtnalni stroj, krožno žago ali povratno žago. Tako dobimo stabilne stroje, ki omogočajo žaganje oziroma obdelavo lesa, lesnih polizdelkov, plastičnih mas in barvastih kovin.

10) Navpično stojalo SVS-111 je prirejeno za pritrditev vrtnalnega stroja, kar omogoča hitro, preprosto in natančno vrtnanje najrazličnejših izvrtin.

11) Lesna stružnica SL-106-01 je sestavljena iz štirih delov: vodoravnega držala, konjička, vodila in spon. Omenjeni deli zagotavljajo uspešno obdelavo lesa ali stružene poljubnih dolžin, kar omogoča s spono nastavljeni konjiček.

12) Horizontalno držalo DR-110 rabi za vpenjanje vrtnalnih strojev v vodoravnem položaju in omogoča priključitev brusnega koluta, ščetke, gumijastega koluta z brusnim papirjem itd.

13) Pribor.

Z vrtnalnima strojema VS-110 A 11 in VS-910 A-11 lahko uporabljamo še tale pribor: spiralne svedre, krožno ali čelno žično ščetko, brusni in gumijasti kolot z vpenjalnim trnom, brusni papir in brusno platno, klobučevinasti kolot in krzveno polirno prevleko, liste žage za KZ-113-02 in PZ-135-02, kronske žage in to posamezno ali v garnituri.

TEKSTILNI KOMBINAT KOMBINATI I TEKSTILIT

Tekstilni kombinat Gnjlane,
Socialistična republika Srbija, SAP Kosovo,
tel. št. (038) 82-126

ponuja

iz svojega proizvodnega programa za šole, ki jih na novo opremljate in preurejate, tele izdelke svojih TOZD:

- taftison preproge po meri v raznih barvah in natisnjene na juti in gumirani podlagi
- kakovostne rachel in tkane bele, enobarvne in potiskane zavese iz voala, markizeta in šantunga
- modno trikotažo za otroke in odrasle

Izdelke prodajamo v trgovinah po vsej Jugoslaviji, preproge iz taftisona po meri pa v več kot 50 poslovalnicah.

Če je faktura vplačana v 15 dneh, vam za neposredno dobavljeno blago takoj odobrimo 5-odstotni popust.

Obvestila o pogojih in cenah dobite pri podjetju Tekstilni kombinat Gnjlane, ulica Bojanina št. 15, tel. št. (038) 82-126, Socialistična republika Srbija, SAP Kosovo.

dekorativna

TOVARNA DEKORATIVNIH TKANIN
Ljubljana

proizvaja sodobne in stilne listne, žakarske in lasaste
pohištvene tkanine.

Prodaja po tovarniških cenah v industrijski prodajalni
Ljubljana, Celovška 280, tel. 54-241.
Odprto od 8. — 19. ure, ob sobotah od 8. — 13. ure.

»velana«

tovarna zaves
Šmartinska 52
61001 Ljubljana, tel. 313-188

Iz svojega proizvodnega programa
vam priporočamo bogato izbiro
pletenih in tkanih zaves.

Informacije zahtevajte
pismeno ali telefonsko.